

Publikatieblad

van de Europese Gemeenschappen

ISSN 0378-7079

C 313

35e jaargang

30 november 1992

Uitgave
in de Nederlandse taal

Mededelingen en bekendmakingen

<u>Nummer</u>	Inhoud	Bladzijde
	I <i>Mededelingen</i>	
	
	II <i>Vorbereidende besluiten</i>	
	Economisch en Sociaal Comité	
	Zitting van september 1992	
92/C 313/01	Advies over het voorstel voor een richtlijn van de Raad betreffende kleurstoffen die in levensmiddelen mogen worden gebruikt	1
92/C 313/02	Advies over het voorstel voor een beschikking van de Raad betreffende de sluiting namens de Gemeenschap van het Verdrag inzake milieu-effectrapportage in grensoverschrijdend verband	5
92/C 313/03	Advies over : — het voorstel voor een verordening (EEG) van de Raad betreffende de remming van motorvoertuigen op twee of drie wielen, — het voorstel voor een verordening (EEG) van de Raad betreffende de door de constructie bepaalde maximumsnelheid, het maximumkoppel en het netto-maximumvermogen van motorvoertuigen op twee of drie wielen, en — het voorstel voor een verordening (EEG) van de Raad betreffende de installatie van de verlichtings- en lichtsignaalinrichtingen op motorvoertuigen op twee of drie wielen	7
92/C 313/04	Advies over het voorstel voor een richtlijn van de Raad betreffende mechanische koppelinrichtingen van motorvoertuigen en aanhangwagens en de bevestiging van die inrichtingen aan deze voertuigen	10

<u>Nummer</u>	Inhoud (vervolg)	Bladzijde
92/C 313/05	Advies over het voorstel voor een richtlijn van de Raad tot wijziging van Richtlijn 70/220/EEG inzake de onderlinge aanpassing van de wetgevingen der lid-staten met betrekking tot maatregelen tegen luchtverontreiniging door emissies van motorvoertuigen	11
92/C 313/06	Advies over het voorstel voor een richtlijn van de Raad betreffende de controle, het op de markt brengen en de wederzijdse erkenning van de goedkeuringen van explosieven voor civiel gebruik	13
92/C 313/07	Advies over : — de overeenkomst tussen de Europese Economische Gemeenschap en de Republiek Oostenrijk betreffende het transitigoederenvervoer per spoor en over de weg, en — de overeenkomst tussen de Europese Economische Gemeenschap en de Zwitserse Bondsstaat betreffende het goederenvervoer over de weg en per spoor	16
92/C 313/08	Advies over : — de overeenkomst in de vorm van een briefwisseling tot wijziging van de briefwisseling tussen de Europese Economische Gemeenschap („de Gemeenschap”) en Hongarije inzake transitoverkeer ondertekend te Brussel op 16 december 1991, — de overeenkomsten in de vorm van een briefwisseling ter vervanging van de briefwisseling tussen de Europese Economische Gemeenschap („de Gemeenschap”) en Hongarije met betrekking tot de infrastructuur voor vervoer over land ondertekend te Brussel op 16 december 1991, — de overeenkomst in de vorm van een briefwisseling tot wijziging van de briefwisseling tussen de Gemeenschap en de Tsjechische en Slowaakse Federatieve Republiek inzake doorvoer ondertekend te Brussel op 16 december 1991, en — de overeenkomsten in de vorm van een briefwisseling ter vervanging van de briefwisseling tussen de Gemeenschap en de Tsjechische en Slowaakse Federatieve Republiek met betrekking tot de infrastructuur voor vervoer over land ondertekend te Brussel op 16 december 1991	18
92/C 313/09	Advies over de mededeling van de Commissie: Een kwaliteitsbeleid voor visserijproducten	19
92/C 313/10	Advies over het voorstel voor een verordening (EEG) van de Raad houdende een gemeenschappelijke ordening der markten in de sector visserijproducten	22
92/C 313/11	Advies over het voorstel voor een richtlijn van de Raad betreffende vruchtessapen en bepaalde soortgelijke producten (gecodificeerde tekst)	24
92/C 313/12	Advies over een communautair stelsel van landbouwverzekeringen	25
92/C 313/13	Advies over het gewijzigd voorstel voor een richtlijn van de Raad inzake reclame voor tabaksproducten	27
92/C 313/14	Advies over het Europa van de burgers	34
92/C 313/15	Advies over het voorstel voor een richtlijn van de Raad inzake de onderlinge aanpassing van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen van de lid-staten met betrekking tot pleziervaartuigen	38
92/C 313/16	Advies over de toekomstige uitbreiding van de Gemeenschap	40

<u>Nummer</u>	Inhoud (vervolg)	Bladzijde
92/C 313/17	Advies over het Groenboek over het effect van verkeer en vervoer op het milieu — gemeenschappelijke strategie voor een duurzame mobiliteit	43
92/C 313/18	Advies over de economische samenwerking met de Maghreb-landen	54
92/C 313/19	Advies over het voorstel voor een richtlijn van de Raad betreffende de bescherming van jongeren op het werk	70
92/C 313/20	Advies over het voorstel voor een beschikking van de Raad houdende wijziging van Beschikking 89/631/EEG betreffende een financiële bijdrage van de Gemeenschap in de uitgaven van de lid-staten om de communautaire regeling voor de instandhouding en het beheer van de visbestanden te doen naleven	74

II

(Vorbereidende besluiten)

ECONOMISCH EN SOCIAAL COMITÉ

Advies over het voorstel voor een richtlijn van de Raad betreffende kleurstoffen die in levensmiddelen mogen worden gebruikt⁽¹⁾

(92/C 313/01)

De Raad heeft op 6 januari 1992 besloten, overeenkomstig de bepalingen van artikel 110 A van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, het Economisch en Sociaal Comité te raadplegen over het voornoemde voorstel.

De Afdeling voor milieu, volksgezondheid en consumentenvraagstukken, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 7 juli 1992 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Gardner.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 299e Zitting (vergadering van 23 september 1992) het volgende advies uitgebracht, dat met algemene stemmen is goedgekeurd.

1. Inleiding

1.1. De huidige Richtlijn inzake kleurstoffen in levensmiddelen dateert van 23 oktober 1962 en is een van de eerste EG-regelingen betreffende voeding. In deze Richtlijn is een groot aantal wijzigingen aangebracht. In 1988 heeft het Comité over de laatste van deze wijzigingen advies uitgebracht.

1.2. De volgende cursief gedrukte paragrafen, die al in de laatste twee adviezen van het Comité over dit onderwerp zijn opgenomen, wenst het Comité in dit advies te herhalen:

„Het Comité ziet in dat kleuring van levensmiddelen over het algemeen wordt aanvaard, maar beseft niettemin dat de mensen zich steeds meer betrokken gaan voelen bij de gehele problematiek van levensmiddelenadditieven (waaronder ook kleurstoffen) en hun mogelijke schadelijke uitwerking op de menselijke gezondheid.”

Kleurstoffen zouden volgens het Comité dan ook alleen aan levensmiddelen moeten worden toegevoegd wanneer zulks strikt noodzakelijk is. Daarbij moet de consument een zo groot mogelijke veiligheidsgarantie worden geboden.

„Het Comité accepteert het onderhavige voorstel, dat zijns inziens op het juiste moment is gekomen. Dit voorstel zal niet alleen worden gezien tegen de

huidige achtergrond van de harmonisatie van de levensmiddelenwetgevingen in de lid-staten, maar ook in het licht van mogelijke communautaire maatregelen m.b.t. veiligheid, volksgezondheid en eetgewoontes, terwijl ook de noodzaak om misleiding van de consument te voorkomen, een rol speelt.

Het Comité vestigt de aandacht op de permanente noodzaak het publiek op alle geschikte manieren te informeren over de wijze waarop de EEG-nummers en gebruikelijke benamingen van de voor de kleuring van levensmiddelen gebruikte stoffen moeten worden geïnterpreteerd.”

Tot zijn spijt moet het Comité vaststellen dat er op dat laatste punt maar weinig vooruitgang is geboekt. Het dringt er dientengevolge bij de lid-staten op aan, de resolutie van de Raad betreffende de consumentenvorming in het basisonderwijs en het secundair onderwijs⁽²⁾, waarin speciaal wordt gewezen op lessen in voedingsleer, ten uitvoer te leggen.

Na de totstandkoming van de interne markt wordt het nog belangrijker dat de etiketten op levensmiddelen duidelijk, eenvoudig, begrijpelijk en leesbaar zijn, zodat consumenten zich met kennis van zaken over de aan levensmiddelen toegevoegde kleurstoffen een mening kunnen vormen.

⁽¹⁾ PB nr. C 12 van 18. 1. 1992, blz. 7.

⁽²⁾ PB nr. C 184 van 23. 7. 1986, blz. 21.

2. Algemene opmerkingen

2.1. Het onderhavige richtlijnvoorstel vloeit noodzakelijkerwijze voort uit de op 21 december 1988 door de Raad goedgekeurde Kaderrichtlijn 89/107/EEG. In deze kaderrichtlijn is bepaald dat lijsten van additieven moeten worden opgesteld met daarbij voor iedere additievencategorie een gedetailleerde opgave van de gebruiksvoorwaarden. Met dit voorstel voor een deelrichtlijn tracht de Commissie aan die eis te voldoen. Het voorstel moet dus in overeenstemming zijn met de criteria van de kaderrichtlijn.

Doordat voor iedere categorie afzonderlijk lijsten moeten worden opgemaakt, ontkomt de Commissie er niet aan, lange en gedetailleerde voorstellen uit te werken; zo alleen kan recht worden gedaan aan de grote verscheidenheid aan regionale en nationale voedingsmiddelen.

2.2. Hiervoor een kaderregeling in EG-verband treffen waarmee alle betrokken partijen kunnen instemmen, brengt met zich mee dat voor drie hieronder besproken probleemgebieden een oplossing moet worden gevonden. Die probleemgebieden zijn:

- de door de Commissie gevolgde procedure om de veiligheid van kleurstoffen te garanderen;
- verschillen in nationale tradities;
- verdere absorptie van kleurstoffen.

2.3. *De door de Commissie gevolgde procedure om de veiligheid van kleurstoffen te garanderen*

2.3.1. De veiligheid van kleurstoffen en van alle overige additieven wordt volgens de momenteel bekende technieken gegarandeerd door het Wetenschappelijk Comité voor de menselijke voeding (hierna aangeduid als SCF) van de Gemeenschap. Na kleurstoffen op veiligheid te hebben getest, wordt voor die stoffen per kilogram lichaamsgewicht een ADI (aanvaardbare dagelijkse inname) vastgesteld waarbij de veiligheidsmarge kan oplopen van 100 tot 500 maal de opgegeven hoeveelheid. Zoveel kan een mens iedere dag gemiddeld tot zich nemen zonder zijn gezondheid in gevaar te brengen.

2.3.2. In het Commissievoorstel zijn dan ook alleen door het SCF veilig bevonden kleurstoffen opgenomen. Met de eetgewoonten in de Gemeenschap in het achterhoofd stelt de Commissie voor om kleurstoffen met een hoge ADI op grotere schaal te gaan gebruiken en kleurstoffen met een lage ADI slechts voor een klein aantal levensmiddelen toe te staan. Dit is — net zo min als het streven naar een doorzichtige procedure — niet altijd het uitgangspunt bij het opstellen van de nationale kleurstoffenlijsten, waaruit maar al te vaak van oudsher bestaande nationale gewoonten spreken.

2.3.3. Deze EG-methode om kleurstoffen op veiligheid te beoordelen, is moeilijk te volgen en ook niet goed aan de Europese consument uitgelegd. Met name

de hierna opgesomde kleurstoffen baren consumenten en wetenschappers van een aantal landen zorgen:

- Canthaxanthine (E 161g) - lage ADI,
- Erytrosine (E 127) - lage ADI,
- Rood 2G (E 128) - lage ADI (momenteel beperkt tot het VK en Ierland),
- Bruin FK (E 154) - lage ADI (momenteel beperkt tot het VK en Ierland),
- Tartrazine (E 102) - (beperkingen in sommige landen),
- Allurarood AC (E 129) - nieuw in de Gemeenschap (werd in de VS en Canada jarenlang zonder problemen gebruikt).

2.3.4. Vanwege die bezorgdheid van de consumenten dringt het Comité er bij de Commissie op aan om:

- verder onderzoek naar eetgewoonten te doen, en wel vooral in landen waar maar weinig informatie voorhanden is;
- bepaalde kleurstoffen aan de hand van de meest recente gegevens opnieuw op daadwerkelijke veiligheid te controleren. Van iedere evaluatie moet een voor leken begrijpelijke korte beschrijving worden gegeven;
- wetenschappelijke onderzoeksprogramma's in EG-verband te coördineren met als doel bepaalde kleurstoffen door kleurstoffen met een grotere veiligheidsmarge te vervangen;
- een programma te starten voor informatie en educatie van consumenten over additieven en de veiligheidsevaluatie daarvan. Met dit laatste programma moet haast worden gemaakt, want soortgelijke problemen kunnen ontstaan met andere additieven dan kleurstoffen, waarvoor ook EG-lijsten moeten worden opgesteld. Daarbij moeten de doelgroepen steeds nauwkeurig worden afgebakend (bv. moeders met kleine kinderen).

2.4. *Versillen in nationale tradities*

2.4.1. Het bijzondere met het toevoegen van kleurstoffen is dat levensmiddelen er smakelijker gaan uitzien. Over de aantrekkelijkheid van levensmiddelen wordt door de consumenten naar gelang van land of streek echter zeer verschillend gedacht. Momenteel wordt die verscheidenheid nog wel ondervangen door nationale voorschriften, maar die moeten in 1993 met de voltooiing van de interne markt verdwijnen.

2.4.2. Bepaalde landen huldigen het principe, dat basisvoedingsmiddelen niet gekleurd dienen te worden, terwijl dit in andere landen wel gebruikelijk is. In dat laatste geval zijn de consumenten aan de gekleurde versie van het produkt gewend.

2.4.3. Vleesprodukten worden bijvoorbeeld in sommige landen als gevolg van bovengenoemd principe nooit gekleurd, terwijl dat in andere landen voor een enkel traditioneel produkt gebruikelijk is. De Commis-

sie geeft er in dat geval de voorkeur aan dat kleurstoffen worden toegestaan in levensmiddelen met een bepaalde naam of samenstelling. Wanneer een levensmiddel een specifieke benaming heeft, is in alle taalversies steeds de oorspronkelijke naam gebruikt, zodat het gekleurde produkt alleen onder die oorspronkelijke (bv. Spaanse of Griekse) naam kan worden verkocht. In overeenstemming met de Etiketteringsrichtlijn moeten deze benamingen natuurlijk wel in een voor de consument begrijpelijke taal worden aangegeven.

2.4.4. Een probleem blijven echter levensmiddelen die overal onder soortgelijke benaming worden verkocht, maar waarvoor de nationale tradities op het gebied van kleurstoffen grote verschillen vertonen. Een voorbeeld daarvan is moutbrood, dat in Ierland en in het Verenigd Koninkrijk altijd al met caramel wordt gekleurd, terwijl het in andere landen alleen ongekleurd in de handel is.

2.4.5. Een mogelijke uitweg is de regeling van paragraaf 2.4.3 ook in die gevallen toe te passen: in alle taalversies van de richtlijn zou het Engelse woord „malt bread” moeten worden gebezigd, waardoor consumenten die het produkt onder die benaming kopen weten waar zij aan toe zijn en misleiding dus niet mogelijk is. Goede precedenten hiervan zijn „Eßoblaten” en „Obergäriges Einfachbier”, die in het Commissievoorstel voor zoetstoffen in alle taalversies in het Duits worden aangeduid; hetzelfde geldt voor „gaseosa” in het Spaans (zie ook paragraaf 4).

2.4.6. Een dergelijk systeem maakt het mogelijk, in één enkele lijst de zeer stringente voorschriften van een aantal landen te verwerken en tegelijkertijd ervoor te zorgen dat de interne markt de consumenten in andere landen geen produkten ontnemt waaraan zij gewend zijn.

2.4.7. Vanzelfsprekend dienen de lid-staten er overeenkomstig Etiketteringsrichtlijn 79/112/EEG op toe te zien dat de etiketten op de produkten naar behoren in de nationale taal/talen zijn opgesteld zodat de consument voldoende over mogelijke verschillen wordt geïnformeerd. Dat kleurstoffen zijn gebruikt, moet in ieder geval altijd op de etiketten worden vermeld.

2.5. Verdere absorptie van kleurstoffen

Zoals blijkt uit paragraaf 2.1 kan dit Commissievoorstel niet betrekking hebben op aan diervoeders toegevoegde geneesmiddelen of kleurstoffen die in het te consumeren eindprodukt terecht kunnen komen. In het geval van diervoeding zou daarvoor een instrument onder artikel 43 van het Verdrag nodig zijn. Dat de ADI van de kleurstof canthaxantine is bepaald uitgaande van het gebruik als voedseladditief plus de hoeveelheid die in het menselijk lichaam terecht komt ... via diervoeder⁽¹⁾, is bij het Comité bekend. Desalniettemin is het in zijn ogen belangrijk dat voor de etikettering en het gebruik van diervoederadditieven specifieke regelingen worden getroffen en dat de bestaande etiketten en gebruiksvoorwaarden dienovereenkomstig worden aangepast.

3. Bijzondere opmerkingen

Artikel 1.3

Om de eerste gedachtenstreep van dit lid in overeenstemming te brengen met het tweede lid van hetzelfde artikel, moet deze als volgt luiden:

„— levensmiddelen, smaakstoffen en de bestanddelen daarvan, met aromatische, smaakgevendende of voedingseigenschappen gecombineerd met kleurende eigenschappen, zoals bij paprika, kurkuma en saffraan, die voor de vervaardiging van samengestelde levensmiddelen worden gebruikt;”

Om onder bepaalde omstandigheden voor het stempelen van vlees en het kleuren van eierschalen gebruikte kleurstoffen toch onder de richtlijn te laten vallen, zou als laatste zin aan de tweede gedachtenstreep moeten worden toegevoegd:

„Wanneer echter een mogelijkheid bestaat dat een kleurstof in het levensmiddel overgaat, mogen alleen de kleurstoffen van Bijlage I voor dit doel worden gebruikt; richtlijnen en verordeningen waarin ook andere kleurstoffen worden toegestaan, zijn hiermee dienovereenkomstig gewijzigd⁽²⁾.”

De Engelse zinsnede „cheese coatings and edible sausage casings” is onduidelijk. Daarvoor in de plaats zouden de Franse uitdrukkingen: „croûtes de fromage et boyaux non comestibles utilisés en charcuterie” als uitgangspunt moeten dienen voor de Engelse versie. De tekst wordt dan:

„non-edible cheese rinds and non edible casings used in meatproducts”.

Artikel 2

Het SCF bepaalt een ADI voor de kleurende bestanddelen van een kleurstof. Ook voor controles voor keuringsdiensten kan alleen van deze bestanddelen worden uitgegaan.

In dit artikel moet dan ook duidelijk worden gemaakt dat steeds wordt bedoeld op de kleurende bestanddelen van kleurstoffen.

Artikel 6

In de procedure van het Permanent Comité voor Levensmiddelen moet een bepaling worden opgenomen waardoor vertegenwoordigers van de Europese bevolking, wanneer haar belangen worden geraakt, in een belangrijk stadium van de discussie inspraak krijgen.

Artikel 7

Het Comité is voorstander van een regelmatige herziening, en wel om de vijf jaar. Daarbij moet het echter mogelijk blijven in de tussentijdse periodes tot herziening over te gaan als de lopende keuringsresultaten de noodzaak daartoe doen gevoelen.

⁽¹⁾ Advies van het SCF van 10. 12. 1987, blz. 10.

⁽²⁾ Met name de Richtlijn van de Raad 64/433/EEG (vers vlees) en de Verordening van de Commissie (EEG) 1274/91 (eieren).

Artikel 9

De eerste en tweede gedachtenstreep van dit artikel zouden als volgt moeten worden gewijzigd:

- „— vanaf de goedkeuring van deze richtlijn het in de handel brengen en het gebruik van de aan deze richtlijn beantwoordende producten toe te staan;
- twee jaar na de publicatie van deze richtlijn of onmiddellijk na het verlopen van de aanbevolen uiterste gebruiksdatum op de verpakking waarbij moet worden gekozen voor het eerst verwijderde tijdstip, het in de handel brengen van de niet aan deze richtlijn beantwoordende producten te verbieden.”

4. De bijlagen

4.1. In overeenstemming met paragraaf 2.4 zijn een aantal producten cursief in de lijst opgenomen, gevolgd door de benamingen in de talen van de landen waar deze producten mogen worden gekleurd. Voor deze producten zou ook in deze richtlijn de daarvoor in de zoetstoffenrichtlijn gekozen formulering moeten worden gebruikt, nl.:

„De woorden in hoofdletters zullen in de gepubliceerde versie van de Richtlijn cursief gedrukt worden en zullen in de andere talen niet vertaald worden.”

4.2. Bijlage I**E 161g Canthaxanthin**

In zijn laatste beoordeling ervan in 1988 heeft het SCF voor deze kleurstof alleen een tijdelijke ADI, nl. voor vijf jaar, bepaald. Later dit jaar zal het aan de hand van nieuwe gegevens over de gebruiksveiligheid van canthaxantine zijn onderzoek hervatten. Het Comité dringt erop aan dat bedoelde kleurstof uit Bijlage I wordt geschrapt tenzij uit dat hernieuwde onderzoek blijkt dat deze veilig is.

4.3. Bijlage II

4.3.1. In plaats van „tomatenconserven” moet hier worden geschreven „tomaten in blik of in glas”.

4.3.2. In „Thee, thee-extracten en -infusies, met inbegrip van instant-theebereidingen” moet „en -infusies” worden gewijzigd in: „..., infusies van vruchten en kruiden, alsmede extracten van vruchten- en kruiden-thee”, ...

4.3.3. Aan de in paragraaf 4.3.2 bedoelde opsomming moet bovendien nog worden toegevoegd: „..., maar zonder bereidingen van thee met andere voedingsmiddelen”.

4.4. Bijlage III

4.4.1. „Wholemeal, brown or malt bread” (oftewel: „Volkoren-, bruin of moutbrood”) moet worden gewij-

zigd in: „Wheatgerm, brown and malt bread”. In het Engels in alle taalversies.

4.4.2. In de rubriek die begint met „Worst (b.v. salami, ...)”, moeten de volgende wijzigingen worden aangebracht:

- a) Om de aanduiding bij hamburgervlees met het ontwerp voor de algemene additievenrichtlijn in overeenstemming te brengen, moet deze als volgt worden gewijzigd: „burger meat met daarin tenminste 4 % groenten en/of granen”. In het Engels in alle taalversies.
- b) Het Engelse „burger meat” is in de Duitse versie van het commissievoorstel vertaald met „Hackfleisch”. Die vertaling is onjuist.
- c) In deze rubriek is een mengeling van Deense, Franse, Ierse, Portugese en Britse producten ondergebracht. Waar nodig moeten deze producten volgens de hiërboven aangegeven werkwijze alleen in de bijbehorende taal of talen worden aangeduid.

4.4.3. Toe te voegen: azijn (behalve wijnazijn)/toegestane kleurstof: caramel/maximumconcentratie: *quantum satis*.

4.5. Bijlage IV**4.5.1. E 127 Erytrosine**

Toe te voegen: Canned Strawberries. In het Engels in alle taalversies.

4.5.2. E 128 Rood 2G

Ook hier moet de aanduiding bij „burger meat” met andere ontwerpen in overeenstemming worden gebracht. Bovendien wordt deze kleurstof alleen in het VK en in Ierland aan „burger meat” en „sausages” toegevoegd. De formulering wordt dan:

„Burger meat (in het Engels in alle taalversies) met daarin tenminste 4 % groenten en/of granen en sausages (in het Engels in alle taalversies) met een zetmeelgehalte van tenminste 6 %.”

4.5.3. E 154 Bruin FK

(in het Engels in alle taalversies) voor alle in de lijst opgesomde producten.

E 161g Canthaxantine

„Gekookte worst” wijzigen in „Saucisses de Strasbourg” (in het Frans in alle taalversies).

4.5.4. De Engelse uitdrukking „Edible cheese surface” is onduidelijk en moet worden vervangen door het Engelse equivalent van de Franse uitdrukking „croûte de fromage comestible”. Het wordt dan: „Edible cheese rind.”

4.6. Bijlage V

4.6.1. Voor E 161 a t/m f (xanthofyllen) is de ADI niet gespecificeerd. Beide moeten dan ook worden opgenomen in punt 1 van deze bijlage.

4.6.2. Aan „Jam, gelei en marmelade en gelijkaardige fruitbereidingen” moet „... met inbegrip van minder calorieën bevattende produkten” worden toegevoegd. Laatstgenoemde produkten worden in de jam-richtlijn niet als jam beschouwd.

4.6.3. Bij „Desserten” moet worden verduidelijkt dat hieronder ook worden begrepen zuivelprodukten met stukjes vruchten erin of met een vruchtensmaak.

4.6.4. Tussen „Snoepgoed” en „Versieringen en oppervlaktelagen” in te voegen: (in het Engels in alle taalversies)

- Aerated chews 500 mg/kg E 151,
- Red liquorice 'novelties' 400 mg/kg E 124.

4.6.5. Toe te voegen: Spiritualiën 300 mg/l E 104.

4.6.6. Toe te voegen: Voorgekookte garnalen 100 mg/l.

Gedaan te Brussel, 23 september 1992.

De Voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

Michael GEUENICH

Advies over het voorstel voor een beschikking van de Raad betreffende de sluiting namens de Gemeenschap van het Verdrag inzake milieu-effectrapportage in grensoverschrijdend verband⁽¹⁾

(92/C 313/02)

De Raad heeft op 22 april 1992 besloten, overeenkomstig de bepalingen van artikel 130 S van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap het Economisch en Sociaal Comité te raadplegen over het voornoemde voorstel.

De Afdeling voor milieu, volksgezondheid en consumentenvraagstukken, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 7 juli 1992 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Kafka.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 299e Zitting (vergadering van 23 september 1992) het volgende advies uitgebracht, dat met algemene stemmen is goedgekeurd.

Het Comité stemt in met het onderhavige Commissie-voorstel, onder voorbehoud van de hierna volgende opmerkingen.

1. Inleiding

1.1. Zevenentwintig landen, waaronder de twaalf lid-staten en de Gemeenschap als zodanig, hebben tijdens een bijeenkomst te Espoo (Finland, 25 t/m 27 februari 1992) een Verdrag inzake milieu-effectrapportage in grensoverschrijdend verband ondertekend⁽²⁾. Dit Verdrag treedt in werking 90 dagen nadat het zestiende land tot ratificatie is overgegaan.

1.2. Dit zogenoemde „Espoo-Verdrag” berust voor een groot deel op de bepalingen van de Richtlijn van de Raad 85/337/EEG van 25 juni 1992 betreffende de milieu-effectbeoordeling van bepaalde openbare en particuliere projecten⁽³⁾. Op een aantal punten gaat het Verdrag echter verder dan de richtlijn. De Commissie is voornemens, door een vóór eind 1992 in te dienen wijzigingsvoorstel de Richtlijn met het Verdrag op zijn minst op één lijn te brengen.

1.3. De Commissie acht het wenselijk dat de Gemeenschap en de lid-staten het Espoo-Verdrag tegelijkertijd ratificeren. Dit vereist de goedkeuring van een beschikking waardoor de lid-staten worden verzocht de Commissie op de hoogte te brengen van hun voornemen om het Verdrag op een bepaalde datum te ratificeren.

⁽¹⁾ PB nr. C 104 van 24. 4. 1992, blz. 5-7.

⁽²⁾ De Commissie werd krachtens de Raadbeschikking van 25 februari 1991 toestemming verleend om het Verdrag namens de Gemeenschap te ondertekenen.

⁽³⁾ PB nr. L 175 van 5. 7. 1985; advies van het Comité in PB nr. C 185 van 27. 7. 1981.

1.4. In het Gemeenschapsrecht is artikel 130 R de aangewezen rechtsgrondslag voor de ratificatie van het Espoo-Verdrag.

1.5. Onder meer op de volgende punten wijkt het Espoo-Verdrag van de Richtlijn af:

1.5.1. Bij de omschrijving van het begrip „effect” worden in artikel 1.7 van het Espoo-Verdrag effecten op sociaal-economische omstandigheden uitdrukkelijk vermeld, terwijl dit in artikel 3 van de Richtlijn alleen maar impliciet gebeurt.

1.5.2. In artikel 2.7 van het Espoo-Verdrag wordt bepaald dat de partijen, voor zover relevant, trachten de beginselen van de milieu-effectrapportage (eveneens) op beleidsvoornemens, plannen en programma's toe te passen. Een soortgelijke bepaling is in de Richtlijn alleen te vinden in de eerste „overweging”, waar wordt gesteld dat „... in een zo vroeg mogelijk stadium rekening dient te worden gehouden met de gevolgen van alle technische plannings- en beslissingsprocessen voor het milieu ...”

1.5.3. In artikel 7 van de Richtlijn staat dat „Wanneer een lid-staat constateert dat een project aanzienlijke effecten kan hebben op het milieu in een andere lid-staat ...”, die constatering aanleiding moet zijn tot bilateraal overleg tussen de beide betrokken lid-staten. In artikel 3 van het Espoo-Verdrag — dat uiteraard meer landen bestrijkt dan de lid-staten van de Gemeenschap alleen — wordt bepaald dat iedere partij (i.c. land) die mogelijk een belangrijk nadelig grensoverschrijdend effect ondervindt van een in Aanhangsel I van het Verdrag genoemde voorgenomen activiteit, van die voorgenomen activiteit op de hoogte moet worden gebracht. Op die manier kan het onder artikel 5 bedoelde overleg gaan plaatsvinden om de schadelijke milieueffecten te ondervangen en onderlinge bijstand te verlenen e.d. (Aanhangsel I van het Espoo-Verdrag en Bijlage I van de Richtlijn geven wel een zekere overeenkomst te zien, maar in het Aanhangsel van het Verdrag zijn een aantal extra activiteiten opgenomen, zoals de aanleg van pijpleidingen met een grote diameter, de aanleg van grote dammen en waterreservoirs, het onttrekken van grote hoeveelheden grondwater en de vervaardiging van pulp en papier).

1.5.4. Hoewel de Richtlijn (art. 4) in alle gevallen verplicht tot de milieu-effectrapportage van de in Bijlage I opgenomen projectcategorieën, wordt die verplichting in het Espoo-Verdrag (artt. 2.4, 2.5 en 3) beperkt tot in het Aanhangsel opgenomen projecten die mogelijk een belangrijk nadelig grensoverschrijdend effect hebben. Daar staat tegenover dat ook activiteiten die niet in het Aanhangsel zijn opgenomen bij overeenstemming tussen de partijen aan een rapportage mogen worden onderworpen. Bovendien is nergens in het Verdrag sprake van een „vergunning”, zoals in artikel 1.2 van de Richtlijn is gedefinieerd.

1.5.5. Terwijl in artikel 11.1 van de Richtlijn slechts wordt bepaald dat de lid-staten en de Commissie inlichtingen moeten uitwisselen over de ervaring die met de toepassing van de Richtlijn is opgedaan, bevat het Es-

poo-Verdrag een aanhangsel betreffende „Evaluatie” (post-project analysis) waarvan een van de doelstellingen de verificatie van eerder gedane voorspellingen is, „opdat bij toekomstige soortgelijke activiteiten op deze ervaring kan worden voortgebouwd.” Deze verificatie kan op verzoek van een van de partijen bij het Verdrag inzake milieu-effectrapportage plaatsvinden.

2. Algemene opmerkingen

2.1. De in artikel 2.2 van en de aanhangsels bij het Commissievoorstel voor een beschikking van de Raad betreffende de sluiting van het Espoo-verdrag opgenomen verwijzingen naar de bevoegdheid van de Europese Economische Gemeenschap, zijn volgens het Comité nogal vaag (die vaststelling geldt met name voor aangelegenheden waarvoor nog geen EG-wetgeving bestaat). Het Comité adviseert de bevoegdheden van de lid-staten en de Commissie duidelijker te omschrijven.

2.2. Het Comité beseft dat bepaalde vormen van vervuiling grensoverschrijdende effecten kunnen hebben en dus ook de grenzen van de Gemeenschap kunnen overschrijden. Het juicht daarom het Espoo-Verdrag toe en doet een beroep op de lid-staten en de Commissie om het in navolging van de Raadsbeschikking te ratificeren. De Gemeenschap kan er trots op zijn dat Richtlijn van de Raad 85/337/EEG wereldwijd zoveel waardering ondervond dat het model heeft gestaan voor het VN-ECE-Verdrag.

2.3. Het Comité vindt de inhoud van het Espoo-Verdrag aanvaardbaar en heeft vooralsnog geen ideeën voor mogelijke wijzigingen wanneer het Verdrag wordt herzien. Wijzigingsvoorstellen zijn echter niet uitgesloten wanneer de uitvoering van het Verdrag daartoe in de toekomst aanleiding zou geven.

2.4. Het Comité stelt met name vast dat de toepassing van het Verdrag voor de lid-staten nauwelijks met milieu-effectrapportage gepaard gaande extra bureaucratische rompslomp zal veroorzaken. Het volstaat immers dat de lid-staten de krachtens de Richtlijn 85/337/EEG (waaraan zij zich toch al moeten houden) te vergaren informatie ingevolge het Verdrag naar de „mogelijk benadeelde partij” sturen. Verder kunnen de procedures van de Richtlijn worden gevolgd.

2.5. Het Comité ziet in dat Richtlijn 85/337/EEG met een aantal specifieke punten van het Verdrag in overeenstemming dient te worden gebracht, en stemt in met het voornemen van de Commissie om te dien einde vóór eind 1992 een voorstel uit te werken.

2.6. Het Comité kan zijn standpunt hierover echter niet bepalen voordat de inhoud van het desbetreffende wijzigingsvoorstel (waarvan onderdelen verder kunnen gaan dan nodig is voor de strikte aanpassing van de EG-richtlijn aan het Espoo-Verdrag) bekend is.

2.7. Tenslotte wenst het Comité steeds door de Commissie op de hoogte te worden gehouden van belangrij-

ke ervaringen die bij de uitvoering van het Verdrag worden opgedaan.

Gedaan te Brussel, 23 september 1992.

De Voorzitter
van het Economisch en Sociaal Comité
Michael GEUENICH

Advies over:

- het voorstel voor een verordening (EEG) van de Raad betreffende de remming van motorvoertuigen op twee of drie wielen ⁽¹⁾,
- het voorstel voor een verordening (EEG) van de Raad betreffende de door de constructie bepaalde maximumsnelheid, het maximumkoppel en het netto-maximumvermogen van motorvoertuigen op twee of drie wielen ⁽²⁾, en
- het voorstel voor een verordening (EEG) van de Raad betreffende de installatie van de verlichtings- en lichtsignaalinrichtingen op motorvoertuigen op twee of drie wielen ⁽³⁾

(92/C 313/03)

De Raad heeft op 11 maart 1992 besloten, overeenkomstig de bepalingen van artikel 100 A van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap het Economisch en Sociaal Comité te raadplegen over de voornoemde voorstellen.

De Afdeling voor industrie, handel, ambacht en diensten, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 8 juli 1992 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Bagliano.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 299e Zitting (vergadering van 23 september 1992) het volgende advies uitgebracht, dat met algemene stemmen is goedgekeurd.

1. Algemene opmerkingen

1.1. Het Comité stemt in met deze eerste verordeningvoorstellen ter uitvoering van de „kaderverordening” inzake de procedure voor typegoedkeuring van motorvoertuigen op twee of drie wielen.

1.2. Het Comité wijst er met name op dat de veiligheid van personen en van het verkeer in deze verordeningen voorop staat. Daarnaast wordt hiermee beoogd te komen tot de voor de verwezenlijking van een echte interne markt vereiste harmonisatie van procedures en technische normen.

1.3. Gezien de lopende discussie over de meest geschikte rechtsvorm waarin de voor bedoelde typegoedkeuring benodigde wetsvoorschriften moeten worden gegoten, is het Comité met het oog op de dringende behoefte aan die voorschriften voorstander van een verordening.

Zoals bekend, is een verordening „rechtstreeks toepasbaar in elke lid-staat” en „verbindend in al haar onderdelen” (art. 189 van het EEG-Verdrag). De Commissie heeft terecht voor deze rechtsvorm gekozen gezien de grote precisie waarmee de voor de regelingen ter uitvoering van de „kaderverordening” geldende technische voorschriften moeten worden uitgewerkt. Zo kan worden voorkomen dat deze voorschriften op verschillende tijdstippen in werking treden en dat de door de lidstaten (die in het geval van een richtlijn alleen aan het „te bereiken resultaat” zijn gebonden) gekozen „vorm”

⁽¹⁾ PB nr. C 93 van 13. 4. 1992, blz. 24.

⁽²⁾ PB nr. C 93 van 13. 4. 1992, blz. 116.

⁽³⁾ PB nr. C 93 van 13. 4. 1992, blz. 39.

en „middelen” voor de uitvoering ervan, verschillen vertonen.

1.4. Het voorstel van de Commissie om voor de aanpassing van de verordeningen aan de technische vooruitgang een comité op te richten met uitsluitend een adviesfunctie, is bij de betrokken kringen — en niet alleen bij de fabrikanten — op grote weerstand gestuit. Hun voorkeur gaat uit naar een comité waarin zij op doeltreffende wijze deel hebben aan de besluitvorming en zelf voorstellen kunnen doen. Bovendien zouden in dat comité met name vertegenwoordigers van consumenten/ gebruikersverenigingen en organisaties waarvan veiligheid in het verkeer een oogmerk is, zitting moeten hebben. Zo kan het putten uit de ervaring die door die verenigingen/organisaties is opgedaan.

1.5. Alhoewel het hier gaat om verordeningen die hoofdzakelijk technische bepalingen bevatten, baart het ontbreken van sanctiemogelijkheden toch ook zorg. Het is met name van belang dat de voorschriften overal in de Gemeenschap op gelijke wijze worden toegepast en dat sancties, wanneer voorhanden, vergelijkbaar zijn.

1.5.1. Het Comité staat bijvoorbeeld achter het voorstellen van de Commissie om een ad hoc-verordening uit te vaardigen waardoor het mogelijk wordt op te treden tegen het manipuleren van brom- en (volgens het advies van het Comité) motorfietsen, ook al beseft het dat een dergelijke verordening uiteraard geen oplossing biedt voor alle denkbare overtredingen.

1.6. In navolging van zijn vorige advies beveelt het Comité aan, voor bromfietsen met een gering vermogen (d.w.z. met pedalen uitgeruste bromfietsen die een maximumsnelheid van 25 km/h of minder en een motorvermogen van niet meer dan 1,5 kW hebben) in beginsel uitzonderingen op de bepalingen van deze verordeningen mogelijk te maken. Uiteraard mag een en ander nooit ten koste gaan van het hoofddoel van deze regeling, nl. veiligheid.

2. Voorstel voor een verordening van de Raad betreffende de remming van motorvoertuigen op twee of drie wielen

2.1. Het Comité staat achter de inhoud van deze ontwerp-verordening en juicht het streven van de Commissie naar invoering van uniforme technische voorschriften op dit gebied toe. Dat laatste is in het belang van de gebruikers en komt de verkeersveiligheid ten goede.

3. Voorstel voor een verordening van de Raad betreffende de door de constructie bepaalde maximumsnelheid, het maximumkoppel en het netto-maximumvermogen van motorvoertuigen op twee of drie wielen

3.1. Het Comité is voorstander van een algemene beperking van het netto-maximumvermogen van motoren van motorvoertuigen op twee of drie wielen tot 74 kW.

3.1.1. Het Comité beseft daarbij wel dat een dergelijk vermogen overeenkomt met 100 PK en een bijbehorende maximumsnelheid van 200 à 250 km/h, waarbij de grenzen van het redelijke in feite worden overschreden.

3.1.2. Het Comité ziet in dat deze beperking om veiligheidsredenen noodzakelijk is (overigens bestaan hiervoor in een aantal lid-staten alleen aanbevelingen m.b.t. de produktie).

3.2. Het Comité is verder van oordeel dat er specifieke voorschriften moeten komen voor met pedalen uitgeruste bromfietsen i.v.m. het meten van het vermogen op deze pedalen bij uitgezette motor.

4. Voorstel voor een verordening van de Raad betreffende de installatie van de verlichtings- en lichtsignaal-inrichtingen op motorvoertuigen op twee of drie wielen

4.1. Zonder af te doen aan zijn aanbeveling om eenvoudige voorschriften uit te vaardigen, kan het Comité met dit voorstel — dat wel erg gedetailleerd, maar desondanks duidelijk en functioneel is — instemmen. Ook hier moet echter de noodzaak van veiligheid steeds de doorslag geven.

4.2. Het Comité heeft zich beraden over de vraag of richtingaanwijzers ook voor bromfietsen verplicht worden gesteld. Aangezien de veiligheid van gebruikers, verkeersdeelnemers en het verkeer zelf bij het Comité vooropstaat, beveelt het de Commissie aan, die mogelijkheid in overweging te nemen. Wel moet daarbij eveneens worden gekeken naar de gevolgen daarvan voor de kosten, die heel laag moeten worden gehouden.

4.3. Het Comité is er bovendien voorstander van dat verlichting van de achterplaat, zoals die bij motorfietsen verplicht is, in lid-staten waar die plaat zelf een wettelijke verplichting is, ook voor bromfietsen verplicht moet worden gesteld. Ook hier is de drijfveer, het streven naar een zo groot mogelijke veiligheid.

Gedaan te Brussel, 23 september 1992.

De Voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

Michael GEUENICH

BIJLAGE

Memo inzake het voorstel van de Commissie van 26 februari 1992 voor een verordening van de Raad betreffende de installatie van de verlichtings- en lichtsignaalinrichtingen op motorvoertuigen op twee of drie wielen [COM(91) 498 def.]

Bijlage I

— De tekst van B.8 zou als volgt moeten luiden:

„Behoudens bijzonder voorschrift mag geen enkel licht knipperen, behalve de richtingaanwijzers en het waarschuwingsknipperlicht.”

— Een aantal van de in punt B.10 opgesomde lichten en verlichtingsapparaten zijn facultatief voor motorvoertuigen, en zeker voor alle bromfietsen; daarom zou dit voorschrift alleen van kracht moeten zijn als genoemde lichten of verlichtingsapparatuur op het desbetreffende voertuig zijn aangebracht.

— Hetzelfde voorbehoud als bij punt B. 10 zou moeten worden gemaakt bij punt B.11.

Overige Bijlagen

— In de punten 6.8.1 van Bijlage II, 6.7.1 van Bijlage III, 6.11.1 en 6.12.1 van Bijlage IV, 6.11.1 en 6.12.1 van Bijlage V, 6.12.1 van Bijlage VI moet de bij de genoemde reflectoren aangegeven categorie, nl. Klasse I (volgens Richtlijn 76/757/EEG) worden veranderd in Klasse 1A [volgens ECE⁽¹⁾-reglement nr. 3.02 dat voor het laatst op 1 juli 1985 is gewijzigd].

De reden daarvoor is dat in de meeste lid-staten het gebruik van reflectoren van Klasse 1A — waarvan de reflectiefactor hoger is dan bij de reflectoren van Klasse I van Richtlijn 76/757/EEG (die de Commissie toch zal gaan aanpassen aan de ECE-reglementen) — momenteel verplicht is.

— In Bijlage II is voor bromfietsen op twee wielen en in Bijlage III voor bromfietsen met drie wielen niet aangegeven van welke categorie de achterop aangebrachte reflectoren moeten zijn. Deze zijn in de tekst in te delen in klasse 1A van ECE-reglement nr. 3.02.

⁽¹⁾ Economische Commissie voor Europa van de Verenigde Naties.

Advies over het voorstel voor een richtlijn van de Raad betreffende mechanische koppelinrichtingen van motorvoertuigen en aanhangwagens en de bevestiging van die inrichtingen aan deze voertuigen⁽¹⁾

(92/C 313/04)

De Raad heeft op 22 april 1992 besloten, overeenkomstig de bepalingen van artikel 100 A van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap het Economisch en Sociaal Comité te raadplegen over het voornoemde voorstel.

De Afdeling voor industrie, handel, ambacht en diensten, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 2 september 1992 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Pearson.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 299e Zitting (vergadering van 23 september 1992) het volgende advies uitgebracht, dat met algemene stemmen is goedgekeurd.

1. Inleiding

1.1. Het Economisch en Sociaal Comité heeft altijd al grote belangstelling gehad voor de diverse voorstellen die ten doel hebben ervoor te zorgen dat gemeenschappelijke maatregelen worden getroffen om het aantal verkeersongevallen te verminderen, handelsbelemmeringen op te heffen en het vrije verkeer van personen en goederen mogelijk te maken. In dat verband heeft het Comité recentelijk advies uitgebracht over onderwerpen als banden, veiligheidsruiten, massa's en afmetingen, snelheidsbegrenzers en uitstekende delen van bedrijfsvoertuigen. Het Comité constateert dan ook tot zijn tevredenheid dat de Commissie nu ook de nog resterende lacune in punt 11, bijlage II van kaderrichtlijn 70/156/EEG wil aanvullen.

1.2. Voor de verwezenlijking van de interne markt, wat het vrije verkeer van personen en goederen veronderstelt, is het van het grootste belang dat de technische voorschriften m.b.t. mechanische koppelinrichtingen geharmoniseerd worden. Voor de concurrentiepositie van het wegvervoer is het immers zeer belangrijk, dat motorvoertuigen en aanhangwagens op elkaar afgestemd en onderling uitwisselbaar zijn.

1.3. Het Comité is het weliswaar volkomen met de in de toelichting gegeven motivering voor het richtlijnvoorstel eens, maar meent dat het ten aanzien van bepaalde welomschreven doelstellingen inhoudelijk te kort schiet.

2. Bijzondere opmerkingen

2.1. Het Comité vindt het een goede zaak dat de eisen zijn gebaseerd op ECE-Reglement nr. 55 en op de ISO-normen. Verscheidene EG-lid-staten en een aantal niet-lid-staten hebben ECE-Reglement nr. 55 ondertekend, en voorts hebben de EG-lid-staten op grote schaal ISO-normen overgenomen.

2.2. Het Comité ziet in dat een geharmoniseerde algemene invoering van ECE-Reglement nr. 55 en van

ISO-normen de veiligheid zal verhogen. Het merkt echter op dat sommige technische voorschriften in dit richtlijnvoorstel, die de veiligheid ten goede moeten komen, afwijken van de desbetreffende voorschriften van het ECE-Reglement en de ISO-normen, en strengere eisen bevatten. Op korte termijn kan dit hogere kosten voor de producent en vandaar dus ook voor de consument met zich meebrengen. Voorts kan er in de praktijk verwarring ontstaan over de toepassing van bestaande koppelinrichtingen of van koppelinrichtingen welke met de nieuwe eisen in overeenstemming zijn, hetgeen bijgevolg voor de gebruiker ongemak kan veroorzaken.

3. Opmerkingen over de artikelen

3.1. Artikel 1

In de definitie van „mechanische koppelinrichting”, wordt verwezen naar mechanische koppelinrichtingen „... als bedoeld in artikel 9 bis van Richtlijn 70/156/EEG”. Om dit te verduidelijken zou eraan moeten worden toegevoegd „... zoals laatst gewijzigd”.

3.2. Artikel 2

Het begin van dit artikel als volgt te doen luiden: „De lid-staten mogen met ingang van 1 juli 1993...”

3.3. Artikel 3

3.3.1. De formulering van dit artikel loopt in de verschillende talen uiteen, waardoor verwarring kan ontstaan. Volgens het Comité lijdt het echter geen twijfel dat „het voor de eerste maal in het verkeer brengen” is bedoeld.

3.3.2. Om deze richtlijn op andere richtlijnen te laten aansluiten, dient de datum „1 oktober 1995” te worden gewijzigd in „1 januari 1996”.

3.4. Artikel 5

De Commissie stelt voor, zich door een Raadgevend Comité te laten bijstaan. Het Economisch en Sociaal

⁽¹⁾ PB nr. C 134 van 25. 5. 1992, blz. 36.

Comité vindt dat het „Comité voor aanpassing aan de stand van de techniek” goed heeft gewerkt — inclusief stemprocedure — en dient te worden gehandhaafd.

3.5. Artikel 6

Het Comité is zich ervan bewust dat deze bepalingen zo spoedig mogelijk in de lid-staten moeten worden ingevoerd, maar wijst erop dat het tijdschema het fabrikanten nogal moeilijk zal maken aan de voorschriften te voldoen. Het zou toe te juichen zijn indien de Raad zijn besluit tijdig genoeg zou kunnen nemen, zodat de lid-staten vóór 1 januari 1993 aan de regelingen kunnen voldoen; deze datum valt namelijk samen met die van de

richtlijn inzake de algemene typegoedkeuring (Richtlijn 70/156/EEG).

3.6. Bijlage V, punt 4.5

De op Klasse D 50 - C2 betrekking hebbende waarden komen niet overeen met ISO-normen en de reglementering ter uitvoering van de overeenkomst van Genève. Geadviseerd wordt, die erkende normen aan te houden.

3.7. Bijlage VII

Voor de fabrikant is het wellicht problematisch, in dit verband de waarde „V” te bepalen.

Gedaan te Brussel, 23 september 1992.

De Voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

Michael GEUENICH

Advies over het voorstel voor een richtlijn van de Raad tot wijziging van Richtlijn 70/220/EEG inzake de onderlinge aanpassing van de wetgevingen der lid-staten met betrekking tot maatregelen tegen luchtverontreiniging door emissies van motorvoertuigen”⁽¹⁾

(92/C 313/05)

De Raad heeft op 7 april 1992 besloten, overeenkomstig de bepalingen van artikel 100 A van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap het Economisch en Sociaal Comité te raadplegen over het voornoemde voorstel.

De Afdeling voor industrie, handel, ambacht en diensten, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 8 juli 1992 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Pearson.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 299e Zitting (vergadering van 23 september 1992) het volgende advies uitgebracht, dat met algemene stemmen is goedgekeurd.

1. Inleiding

1.1. In Richtlijn 91/441/EEG⁽²⁾, de meest recente wijziging op basisrichtlijn 70/220/EEG, zijn voor personenauto's met ten hoogste zes zitplaatsen en een toelaatbare maximummassa van 2 500 kg, veel strengere emissienormen vastgesteld. Met het onderhavige voorstel wordt beoogd, de normen voor personenvoertuigen met meer dan zes zitplaatsen, lichte bedrijfsvoertuigen en terreinvoertuigen met een toelaatbare maximummassa van 3 500 kg even streng te maken.

1.2. Bij het opstellen van de onderhavige ontwerp-richtlijn is ernaar gestreefd deze te laten aansluiten op Richtlijn 91/441/EEG, omdat bij de fabricage van de desbetreffende motorvoertuigen ten dele dezelfde onderdelen worden gebruikt. Lichte bedrijfsvoertuigen worden meestal ontworpen om aan specifieke behoeften op het gebied van goederen- en personenvervoer te voldoen, zodat productie in kleine series en in talloze varianten kenmerkend is voor deze categorie voertuigen. Bij de productie van bedrijfsvoertuigen gebruikte onderdelen van personenwagens moeten gewoonlijk worden aangepast omdat ten gevolge van de zwaardere belasting problemen ontstaan op het gebied van emissiewaarden, ophanging, transmissie en carrosserie (waarvan de luchtweerstand groter is).

⁽¹⁾ PB nr. C 100 van 22. 4. 1992, blz. 7.

⁽²⁾ PB nr. L 242 van 30. 8. 1991, blz. 1.

1.3. Daarbij komt dat bij de produktie van lichte bedrijfsvoertuigen twee motortypes worden gebruikt. Hoe langer hoe meer worden zulke voertuigen met een dieselmotor uitgerust. Wegens de zwaardere belasting zijn bij deze dieselmotoren echter wijzigingen nodig aan cilinderkop, brandstofpomp en katalysator. Om deze onderdelen precies op elkaar af te stemmen en bij te stellen is tijd nodig.

2. Algemene opmerkingen

2.1. Het Comité juicht dit voorstel toe als belangrijke stap naar de vermindering van de uitlaatemissie van motorvoertuigen, die het milieu ten goede komt. Het vindt het logisch dat deze nieuwe richtlijn — samen met Richtlijn 91/441/EEG — als basisregeling geldt voor alle categorieën lichte voertuigen.

2.2. Aangezien de voorgestelde emissienormen even streng zijn als de destijds door het Comité in zijn advies over Richtlijn 91/441/EEG goedgekeurde normen, zullen de voortaan geldende grenswaarden overeenkomen met die welke bij de op dit terrein toonaangevende

concurrenten buiten de Gemeenschap van toepassing zijn.

2.3. Het Comité meent te hebben begrepen dat de automobiellindustrie bereid en in staat is, aan de bij de ontwerp-richtlijn vastgestelde emissienormen te voldoen. Er zij echter op gewezen dat de twee ingangsdata slechts haalbaar zijn indien Commissie en Raad zich nauwgezet aan het tijdschema voor het besluitvormingsproces houden.

3. Het Comité is van mening dat het zeer moeilijk is volledig op de hoogte te blijven van alle veranderingen die op het gebied van emissies van motorvoertuigen zijn ingevoerd sinds Richtlijn 70/220/EEG, die laatstelijk is gewijzigd bij Richtlijn 91/441/EEG en die thans dus bij het onderhavige richtlijnvoorstel nogmaals dient te worden gewijzigd. Het Comité zou het verstandig vinden dat de Commissie ten behoeve van al degenen die bij de automobiellindustrie zijn betrokken, een vademecum samenstelt waarin de voortaan geldende emissievoorschriften nog eens overzichtelijk en duidelijk worden samengevat. Bijlagen I en V bij het huidige document bijvoorbeeld, zijn niet gemakkelijk te begrijpen.

Gedaan te Brussel, 23 september 1992.

De Voorzitter
van het Economisch en Sociaal Comité
Michael GEUENICH

Advies over het voorstel voor een richtlijn van de Raad betreffende de controle, het op de markt brengen en de wederzijdse erkenning van de goedkeuringen van explosieven voor civiel gebruik

(92/C 313/06)

De Raad heeft op 4 mei 1992 besloten, overeenkomstig de bepalingen van artikel 100 A van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap het Economisch en Sociaal Comité te raadplegen over het voornoemde voorstel.

De Afdeling voor industrie, handel, ambacht en diensten, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 2 september 1992 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Little.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 299e Zitting (vergadering van 23 september 1992) het volgende advies uitgebracht, dat met algemene stemmen is goedgekeurd.

1. Inleiding

1.1. De sector explosieven is gezien de aard van de betrokken produkten één van de meest gereglementeerde industrietakken. In alle lid-staten zijn explosieven gedurende hun gehele „leven” onderworpen aan strenge voorschriften op zowel civiel als strafrechtelijk gebied waarmee wordt voldaan aan de vereisten op het gebied van betrouwbaarheid en nationale veiligheid. Op EG-niveau zijn tot op heden nog geen richtlijnen met specifieke veiligheidsvoorschriften voor deze produkten vastgelegd.

1.2. Het richtlijnvoorstel is gebaseerd op artikel 100 A van het Verdrag; hierin is bepaald dat de interne markt tot stand moet worden gebracht door vóór 1 januari 1993 de handelsbelemmeringen af te schaffen.

1.3. Het richtlijnvoorstel heeft een driedelig doel:

- de voorwaarden vast te stellen voor wederzijdse erkenning van in de twaalf lid-staten verleende vergunningen (voor het in de handel brengen van explosieven);
- de voorwaarden te omschrijven voor controle op het vervoer van explosieven;
- de basis te leggen voor de toekomstige harmonisering van de bepalingen voor het in de handel brengen van explosieven.

1.4. Het onderhavige richtlijnvoorstel maakt deel uit van de nieuwe aanpak van de harmonisering; de technische details van de normalisatie zullen derhalve worden uitgewerkt door het Europees Comité voor Normalisatie (CEN) en het Europees Comité voor Elektrotechnische Normalisatie (CENELEC).

2. Opmerkingen t.a.v. het richtlijnvoorstel

2.1. Algemene opmerkingen

2.1.1. Het Comité hecht zijn nadrukkelijke goedkeuring aan de doelstellingen die in het richtlijnvoorstel

zijn omschreven, en is het in hoofdlijnen eens met de voorstellen van de Commissie. Het plaatst hierbij evenwel een aantal specifieke kanttekeningen.

2.1.2. Het Comité is het eens met het voorstel tot wederzijdse erkenning van vergunningen voor (het in de handel brengen van) explosieven. Hiermee kan worden voorkomen dat het vrije verkeer onnodig wordt belemmerd doordat produkten die ter goedkeuring worden aangeboden, steeds weer aan proeven moeten worden onderworpen.

2.1.3. Om het vergunningstelsel volledig te kunnen harmoniseren, moeten ook de aan de afgifte van vergunningen voorafgaande proeven worden geharmoniseerd. Dit proces zal naar verwachting uiterst veel tijd in beslag nemen, aangezien de bestaande beproefde en succesvolle nationale testprocedures nogal complex zijn. De Commissie houdt zich thans terecht bezig met de wederzijdse erkenning van deze procedures, waarbij wordt nagegaan of deze voldoen aan de essentiële vereisten uit het oogpunt van veiligheid. Het Comité stemt in met de door de Commissie voorgestelde omschrijving van de essentiële vereisten waaraan de geteste produkten moeten voldoen om voor een vergunning in aanmerking te komen. Geharmoniseerde testmethodes zullen te zijner tijd aan de hand van deze vereisten worden opgesteld.

2.1.4. Het is de bedoeling dat bij vervoer van explosieven naar een andere lid-staat overeenkomstig de bepalingen van een ruimte zonder binnengrenzen geen routinecontroles aan de grens meer worden uitgevoerd. De lid-staten mogen evenwel in hun wetgevingen afwijkende bepalingen opnemen betreffende het vervoer van explosieven waarvoor een vergunning is afgegeven, ten einde te voldoen aan de voorschriften op het gebied van betrouwbaarheid en nationale veiligheid. Het Comité stemt in met het voorgestelde alternatieve EG-controlestelsel.

2.1.5. Het Comité wijst erop dat het richtlijnvoorstel niet van toepassing is op controles aan de buitengrenzen van de Gemeenschap, en benadrukt dat de lid-staten bij overschrijding van deze grenzen per se effectieve controles moeten handhaven.

2.1.6. Aangezien criminelen en terroristen het nieuwe systeem van intra-communautaire controles op het vervoer van explosieven kunnen omzeilen, dienen de nationale veiligheidsdiensten en de politie de bestaande nationale strafwetgeving m.b.t. het bezit van explosieven, die van kracht zal blijven, beter toe te passen.

2.2. *Controles die worden ingevoerd of gewijzigd uit hoofde van het richtlijnvoorstel*

2.2.1. De voorschriften die betrekking hebben op het gehele „leven” van explosieven voor civiel gebruik worden omschreven met algemene begrippen als licenties, vergunningen en goedkeuringen.

2.2.2. Zowel in de tekst van het richtlijnvoorstel zelf als in de memorie van toelichting worden de begrippen „vergunning” en „goedkeuring” op ietwat verwarrende en inconsistente wijze gebruikt. Bovendien wordt herhaaldelijk gebruik gemaakt van de uitdrukking „vergunning voor het in de handel brengen”, hetgeen misleidend is aangezien de meeste lid-staten momenteel geen dergelijk document gebruiken en het ook niet de bedoeling is een nieuw document in te voeren.

2.2.3. Het richtlijnvoorstel zal slechts op twee vormen van controle op explosieven voor civiel gebruik rechtstreeks van toepassing zijn. Deze zouden als volgt kunnen worden omschreven:

- goedkeuring van de samenstelling van een explosief dat voor verkoop wordt geproduceerd;
- vergunning voor het overbrengen van explosieven binnen een lid-staat of naar een andere lid-staat.

2.2.4. Het Comité is van mening dat in het richtlijnvoorstel de begrippen „goedkeuring” en „vergunning” in voornoemde zin zouden moeten worden gebruikt en dat de twee vormen van controle in de artikelen 3 resp. 7 duidelijk zouden moeten worden omschreven. Tevens zouden deze begrippen overal in de tekst van de richtlijn consequent moeten worden gebruikt.

3. *Bijzondere opmerkingen*

3.1. *Artikel 1, lid 2*

Het Comité stelt voor, de definitie van explosieven te verduidelijken door aan het einde van de bestaande tekst de volgende zinsnede toe te voegen:

„die zijn opgenomen in de ADR/RID- en ICAO/IMO-bepalingen”⁽¹⁾.

⁽¹⁾ ADR - Europese Overeenkomst betreffende het internationale vervoer van goederen over de weg.
RID - Internationaal reglement betreffende het vervoer van gevaarlijke goederen per spoor.
ICAO - Internationale Burgerluchtvaartorganisatie.
IMO - Internationale Maritieme Organisatie (voorheen: IMCO - Internationale Maritieme Consultatieve Organisatie).

3.2. *Artikel 1, lid 3*

Het Comité stelt de volgende wijzigingen op de voorgestelde uitzonderingen voor:

- Het eerste gedachtenstreepje zou moeten worden beperkt tot „explosieven die onder rechtstreeks militair of rechtstreeks politietoezicht worden gebruikt”.
- Het tweede gedachtenstreepje zou niet van toepassing moeten zijn op pyrotechnische artikelen bestemd voor gebruik door de consument. De betrokken produkten worden niet uitsluitend gebruikt voor vertoningen en vermakelijkheden en deze produkten hebben heel andere kenmerken dan explosieven: de risico's zijn beduidend lager. Deze produkten zouden dan ook in aparte richtlijnen behandeld moeten worden.
- Er zou in een (nieuw toe te voegen) derde gedachtenstreepje moeten worden vastgelegd dat munitie voor civiel gebruik niet onder de richtlijn valt. In Richtlijn 91/477/EEG van de Raad van 18 juni 1991 is bepaald dat op de aankoop en het bezit van munitie dezelfde voorschriften van toepassing zijn als op het bezit van de vuurwapens waarvoor de munitie is bedoeld. T.a.v. de overbrenging van munitie zou in het richtlijnvoorstel moeten worden vastgelegd dat de bepalingen van hoofdstuk 3 van Richtlijn 91/477/EEG van toepassing zijn.

3.3. *Artikel 1, lid 4*

Ter wille van de duidelijkheid zou het tweede gedachtenstreepje als volgt moeten luiden:

„— 'Onderneming uit de sector explosieven', elke natuurlijke of rechtspersoon die bevoegd is explosieven te bezitten of handelend op te treden bij vervaardiging, opslag, overbrenging (incl. vervoer) en gebruik van of handel in explosieven;”

3.4. *Artikel 2*

Ter wille van de duidelijkheid en de samenhang zou in de Engelse versie „approval” moeten worden vervangen door „authorization”.

3.5. *Artikel 3*

3.5.1. Voordat een bepaald type explosief voor de markt geproduceerd mag worden, moet de fysische en chemische samenstelling hiervan in de meeste lid-staten ter goedkeuring worden voorgelegd aan de bevoegde instantie. Doorstaat het explosief de desbetreffende proeven met goed gevolg, dan wordt het toegevoegd aan de lijst van toegestane explosieven en mag het worden verkocht. Deze procedure omvat slechts één controle.

3.5.2. Het is verwarrend en inconsistent dat in artikel 3 van het richtlijnvoorstel wordt gesproken over „goedkeuringen van explosieven” en in artikel 4 over „wederzijdse erkenning van vergunningen”, terwijl in beide gevallen één en dezelfde controle, zoals hierboven omschreven, wordt bedoeld.

3.5.3. Het Comité stelt voor, artikel 3 te wijzigen en deze vorm van controle als volgt te omschrijven:

„Goedkeuring van explosieven

De lid-staten maken het voor het eerst op de markt brengen van explosieven afhankelijk van de goedkeuring van het produkt, de stof of het preparaat. Deze goedkeuring wordt slechts verleend indien het explosief voldoet aan de wezenlijke voorschriften betreffende bescherming van gezondheid en veiligheid van personen en bescherming van goederen. Bij de proeven moet worden voldaan aan door bevoegde autoriteiten vastgestelde essentiële veiligheidsvereisten. De proeven worden binnen de EG uitgevoerd in een door de bevoegde autoriteit erkend laboratorium dat is geregistreerd bij de EG of volgens procedures die garanties bieden welke overeenkomen met die welke door een erkend laboratorium worden geboden.”

De omschrijving van erkende testprocedures moet precies worden afgebakend met het oog op de mogelijke uitbreiding van de Gemeenschap.

3.6. *Artikel 4*

Ter wille van de duidelijkheid zou de tekst als volgt moeten worden gewijzigd:

„De in een lid-staat overeenkomstig de bepalingen van deze richtlijn afgegeven vergunningen voor (het op de markt brengen van) explosieven worden door de andere lid-staten erkend als op hun grondgebied geldende vergunningen in de zin van artikel 3.”

3.7. *Artikel 7*

3.7.1. *Artikel 7, lid 1*

Het Comité schaart zich volledig achter het voorstel van de Commissie om een alternatief systeem voor

grenscontroles te creëren, maar is van mening dat uit het richtlijnvoorstel niet duidelijk genoeg blijkt dat een nieuwe EG-wijde controle zal worden ingevoerd. Deze controle zou duidelijker kunnen worden omschreven door aan artikel 7, lid 1, het volgende toe te voegen:

„Ten einde het noodzakelijke toezicht en de noodzakelijke controle op het vervoer van explosieven mogelijk te maken, dient een vergunning te worden verkregen van de bevoegde autoriteiten in de lid-staat waarnaar de explosieven zullen worden vervoerd of waardoor het vervoer binnen de Gemeenschap plaatsvindt.

De vorm van de te verkrijgen vergunning stemt overeen met lid 2 of lid 3 van dit artikel, al naar gelang hetgeen van toepassing is.”

3.7.2. *Artikel 7, lid 3*

Het Comité stelt voor, ter wille van de duidelijkheid vóór het woord „veiligheidseisen” het woord „nationale” en vóór het woord „gegevens” het woord „bijkomende” in te voegen.

Daarnaast zou het betrokken bedrijf, naast de informatie die het overeenkomstig artikel 7 van het richtlijnvoorstel moet verstrekken, ook verplicht moeten worden aan te geven via welke voorgestelde route de lading grenzen zal overschrijden, evenals welke routes alternatief zouden kunnen worden gebruikt. Voorts zou de lid-staat het recht moeten hebben om onmiddellijk vóór overbrenging een bindende kennisgeving van de gekozen route te eisen.

3.7.3. *Artikel 7, lid 4*

De hier genoemde bepalingen zouden moeten worden opgenomen in artikel 7, lid 3.

Gedaan te Brussel, 23 september 1992.

De Voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

Michael GEUENICH

Advies over:

- de overeenkomst tussen de Europese Economische Gemeenschap en de Republiek Oostenrijk betreffende het transitigoederenvervoer per spoor en over de weg, en
- de overeenkomst tussen de Europese Economische Gemeenschap en de Zwitserse Bondsstaat betreffende het goederenvervoer over de weg en per spoor

(92/C 313/07)

De Raad heeft op 19 mei 1992 besloten, overeenkomstig de bepalingen van artikel 75 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap het Economisch en Sociaal Comité te raadplegen over de voornoemde voorstellen.

De Afdeling voor vervoer en communicatie, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 9 september 1992 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Tukker.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 299e Zitting (vergadering van 23 september 1992) het volgende advies uitgebracht, dat met algemene stemmen is goedgekeurd.

I. Inleiding

1. Op 2 mei 1992 zijn tussen de EG enerzijds en Oostenrijk en Zwitserland anderzijds de overeenkomsten ondertekend over het vervoer van goederen over de weg door de Alpen.

2. In deze transitovereenkomsten is rekening gehouden met de richtsnoeren die zijn gegeven in de adviezen van het ESC (88/C, 134/09 en 89/C, 23/14) betreffende uit de Gemeenschap afkomstig vervoer dat niet-EG-landen, Zwitserland, Oostenrijk en Joegoslavië, binnenkomt.

3. Aangezien de verdragen getekend zijn en alleen nog door de volksvertegenwoordigingen van de betreffende staten dienen te worden bekrachtigd, kan het advies van het Economisch en Sociaal Comité geen invloed meer hebben op de inhoud van de overeenkomsten.

II. Algemene opmerkingen

1. Beide overeenkomsten hebben een looptijd van 12 jaar, zodat de verhoudingen tussen de partijen voor lange tijd duidelijk geregeld zijn. Op deze manier wordt verhinderd dat de meningsverschillen, eenzijdige maatregelen en tegenmaatregelen die in het verleden zijn voorgekomen, opnieuw opdoemen.

2. Uitgangspunt van beide overeenkomsten is de bevordering van combivervoer.

3. In beide overeenkomsten worden belangrijke infrastructuurprojecten op middellange/ lange termijn in het vooruitzicht gesteld, zij het met verschillende tijdschema's.

4. Beide overeenkomsten voorzien in faciliteiten voor milieuvriendelijke voertuigen.

5. In beide overeenkomsten worden de EG-normen inzake afmetingen geaccepteerd, maar Oostenrijk houdt vast aan een maximumgewicht van 38 ton en Zwitserland aan 28 ton.

6. In beide overeenkomsten wordt voorzien in de oprichting van een gemengd comité dat o.m. zorg dient te dragen voor de toepassing van de overeenkomst.

7. De overeenkomsten verschillen qua aanpak, ook al is het doel hetzelfde.

III. Oostenrijk

1. De bilaterale overeenkomsten inzake transitvergunningen worden vervangen door een eco-puntenstelsel. De ritten op basis waarvan het aantal eco-punten wordt berekend, zijn gebaseerd op het aantal ritten over 1991. Dit geldt zowel voor het beroepsgoederenvervoer als voor het eigen vervoer. Op deze basis is het aantal ritten (leeg en geladen) vastgesteld op 1 264 000 per jaar. Dit aantal kan jaarlijks worden verhoogd met 8 % (niet cumulatief), mits de NO_x-uitstoot versneld wordt afgebouwd (dus meer dan 5 % per jaar). Wordt in een bepaald jaar de 8 % overschreden, dan wordt in het volgende jaar een maximum groei van slechts 4 % toegestaan, ongeacht de hoogte van de overschrijding.

2. Oostenrijk houdt vast aan de 38 ton totaalgewicht, maar accepteert de EG-afmetingen.

3. Aangezien Oostenrijk van plan is de kosten van de eco-puntenkaart en alles wat daarmee samenhangt door te berekenen, zal er ongetwijfeld een kostenverhoging voor de transporteur uit voortvloeien.

4. Daar Artikel 14 van de overeenkomst Oostenrijk toestaat de kosten van de weg te belasten, zal er ongetwijfeld nog veel gesproken moeten worden, voordat

men het daarover eens wordt, en zal het wegvervoer zeker met een sterke kostenverhoging moeten rekenen.

5. Gecombineerd vervoer door Oostenrijk valt niet onder de eco-puntenregeling.

6. Wanneer in enig jaar de groei van het aantal ritten niet 8 % maar slechts 4 % bedraagt, zal de Commissie erop moeten toezien dat die korting toegerekend wordt aan die lid-staat of lid-staten die niet hebben bijgedragen tot een vermindering van de No_x -uitstoot.

IV. Zwitserland

1. Zwitserland streeft naar zoveel mogelijk gecombineerd vervoer over het gehele Zwitserse grondgebied.

2. Daartoe heeft de Zwitserse regering plannen opgesteld voor de korte/middellange termijn en de lange termijn. De plannen voor de korte/middellange termijn voorzien in verbetering van de bestaande railverbindingen inclusief aanpassing van tunnels. De plannen voor de lange termijn voorzien in geheel nieuwe spoorverbindingen en de bouw van nieuwe tunnels (NEAT-project).

3. Zwitserland houdt vast aan een totaalgewicht der voertuigen van 28 ton, maar stelt het volgende:

- a) de EG-afmetingen voor voertuigen worden geaccepteerd;
- b) wanneer er niet op korte termijn spoorfaciliteiten ter beschikking zijn, mag een beperkt aantal vrachtwagens met max. 40 ton over de weg doorrijden, nl.:
 - maximaal 50 wagens per dag in beide richtingen (= 30 000 per jaar);
 - prioriteit hebben in dat geval wagens met bederfelijke lading en spoedeisende lading (nacht- en zondagsrijverbod dienen te worden gerespecteerd);
 - toegelaten worden alleen voertuigen met schone motoren en niet ouder dan twee jaar.

4. De uitvoeringsbepalingen voor de 50 ritten per dag met 40 ton zijn zo gecompliceerd, dat gevreesd moet worden dat hiervan in de praktijk nauwelijks gebruik zal worden gemaakt.

5. Het Comité is van mening dat een vrachtwagen met een moderne schone motor ook na twee jaar nog een schone motor heeft en zeker niet milieuvervuilender is.

V. Commentaar

1. Het is duidelijk dat beide overeenkomsten streven naar zoveel mogelijk gecombineerd vervoer.

2. Beide verdragen hebben een looptijd van 12 jaar. Tegenover het voordeel genoemd in II 1. staat het nadeel dat de verdragen niet opengebroken kunnen worden. Aanpassing, b.v. in het eco-puntensysteem van Oostenrijk, is daardoor niet mogelijk.

3. De vraag blijft wat er met deze verdragen geschiedt wanneer Oostenrijk en/of Zwitserland toetreedt tot de EG.

Blijven deze verdragen dan van kracht of moeten de nieuwe lid-staten zich aanpassen aan de bestaande EG-wetgeving op vervoersgebied?

4. Zoals vermeld onder I 3., worden de verdragen van kracht zodra ze zijn goedgekeurd door de parlementen van de desbetreffende landen. In Zwitserland hangt deze goedkeuring echter af van twee referenda: nl. over toetreding van Zwitserland tot de EER (voorlopig vastgesteld op 6 december 1992) en over het NEAT-project (infrastructuur) (september 1992).

5. Beide overeenkomsten dragen het kenmerk van compromissen.

6. Wanneer het gecombineerde vervoer toeneemt, is het van belang dat de aan- en de afvoerwegen alsmede de verlaadstations in de aangrenzende EG-lid-staten worden verbeterd. Bovendien zal voor de spoorwegen een betere internationale samenwerking en planning noodzakelijk zijn.

Gedaan te Brussel, 23 september 1992.

De Voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

Michael GEUENICH

Advies over:

- de overeenkomst in de vorm van een briefwisseling tot wijziging van de briefwisseling tussen de Europese Economische Gemeenschap („de Gemeenschap”) en Hongarije inzake transitoverkeer ondertekend te Brussel op 16 december 1991,
- de overeenkomsten in de vorm van een briefwisseling ter vervanging van de briefwisseling tussen de Europese Economische Gemeenschap („de Gemeenschap”) en Hongarije met betrekking tot de infrastructuur voor vervoer over land ondertekend te Brussel op 16 december 1991,
- de overeenkomst in de vorm van een briefwisseling tot wijziging van de briefwisseling tussen de Gemeenschap en de Tsjechische en Slowaakse Federatieve Republiek inzake doorvoer ondertekend te Brussel op 16 december 1991, en
- de overeenkomsten in de vorm van een briefwisseling ter vervanging van de briefwisseling tussen de Gemeenschap en de Tsjechische en Slowaakse Federatieve Republiek met betrekking tot de infrastructuur voor vervoer over land ondertekend te Brussel op 16 december 1991.

(92/C 313/08)

De Raad heeft op 3 juli 1992 besloten, overeenkomstig artikel 75 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, het Economisch en Sociaal Comité te raadplegen over de voornoemde overeenkomsten.

De Afdeling voor vervoer en communicatie, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 9 september 1992 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Eulen.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 299e Zitting (vergadering van 23 september 1992) het onderstaande advies uitgebracht, dat met algemene stemmen is goedgekeurd.

1. De overeenkomsten betreffende doorvoer en infrastructuurvoorzieningen voor vervoer over land, die in de vorm van een briefwisseling tussen de Gemeenschap enerzijds en Tsjechoslowakije en Hongarije anderzijds zijn gesloten, zijn op 16 december 1991 ondertekend, d.w.z. op dezelfde datum waarop een andere overeenkomst tussen de Gemeenschap en laatstgenoemde Staten is gesloten.

1.1. Sedert de ondertekening van bovengenoemde briefwisseling heeft Tsjechoslowakije de prijs van kostenplichtige doorvoervergunningen opgetrokken, terwijl in Hongarije een wet inzake heffingen op bedrijfsvoertuigen is aangenomen. De naar aanleiding daarvan gevoerde besprekingen tussen de Gemeenschap en de twee betrokken landen zijn uitgemond in een voor alle partijen aanvaardbare verlaging van de prijs van de doorvoervergunningen, terwijl de Gemeenschap haar toezegging heeft bekrachtigd, samen met Hongarije en Tsjechoslowakije te zoeken naar formules om

de verbetering van de infrastructuurvoorzieningen voor het inlandvervoer in die landen te financieren.

1.2. Ten einde deze gewijzigde situatie in aanmerking te kunnen nemen, zijn op 1 en 3 juli 1992 nieuwe overeenkomsten in de vorm van een briefwisseling ondertekend.

2. Het advies van het Comité is bijgevolg een louter formele kwestie, zoals ook al het geval was met het advies over de overeenkomst tussen de Gemeenschap en Joegoslavië: wijzigingen hierop zijn toch niet mogelijk.

3. Het Comité betreurt dit, en kan onder de gegeven omstandigheden slechts opmerken dat dank zij deze overeenkomsten de kosten van de doorvoervergunningen voor Tsjechoslowakije en Hongarije verlaagd zijn, mede omdat de Gemeenschap zich ertoe heeft verbonden, met deze twee landen formules te zoeken ter financiering van de verbetering van de eerdergenoemde infrastructuurvoorzieningen voor het inlandvervoer in die landen.

Gedaan te Brussel, 23 september 1992.

De Voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

Michael GEUENICH

Advies over de mededeling van de Commissie: Een kwaliteitsbeleid voor visserijproducten

(92/C 313/09)

De Raad heeft op 5 maart 1992 besloten, overeenkomstig de bepalingen van artikel 198 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap het Economisch en Sociaal Comité om advies te vragen over de mededeling van de Commissie: Een kwaliteitsbeleid voor visserijproducten.

De Afdeling voor landbouw en visserij, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 10 september 1992 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Wick.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 299e Zitting (vergadering van 23 september 1992) het volgende advies uitgebracht, dat met algemene stemmen is goedgekeurd.

1. Het Comité neemt kennis van de mededeling van de Commissie over een kwaliteitsbeleid voor visserijproducten. Deze is erop gericht, de bestaande regelingen door middel van specifieke wettelijke voorschriften zo te verbeteren dat de kwaliteit van de visserijproducten kan worden verhoogd. De Afdeling steunt het voornemen van de Commissie om via kwaliteitsverbetering de gemiddelde producentenprijs op te trekken en zodoende de inkomens van de vissers te verhogen.

2. Algemene opmerkingen

2.1. Met de mededeling streeft de Commissie ernaar enerzijds in het belang van de consument de kwaliteit van de vis te verhogen en anderzijds de inkomens van de vissers op te trekken.

2.2. Voor de belangrijkste vissoorten zijn de vangsten gedaald omdat de bestanden in verhouding tot de capaciteit van de visserijvloot te klein zijn geworden. Er moet derhalve worden gezorgd voor een streng beheer van de bestanden aan de hand van TAC's en quota.

2.3. Dit betekent dat bij dalende vangsten en stabiele prijzen het inkomen van de vissers achteruitgaat.

2.4. Het is thans de bedoeling bijkomende kwaliteitsnormen vast te leggen en zodoende de vissers de mogelijkheid te bieden een hogere marktprijs voor hun producten te krijgen.

2.5. Normen voor handel en prijsvorming zijn reeds vastgelegd in Verordening (EEG) 103/76 van 19 januari 1976 inzake gemeenschappelijke handelsnormen voor bepaalde soorten verse of gekoelde vis, en in Verordening (EEG) 104/76 van 19 januari 1976 inzake de vaststelling van gemeenschappelijke handelsnormen voor garnalen van de Crangonsoorten.

2.6. De Richtlijn inzake gezondheidsvoorschriften voor de productie en het in de handel brengen van visserijproducten (Richtlijn 91/493/EEG van 22 juli 1991) en de Richtlijn inzake gezondheidsvoorschriften voor de productie en het in de handel brengen van

levende tweekleppige weekdieren (Richtlijn 91/492/EEG van 15 juli 1991) zijn erop gericht, een minimale bescherming van de volksgezondheid te waarborgen.

2.7. Aquacultuurproducten vallen bovendien onder de Richtlijn van de Raad inzake veterinairerechtelijke voorschriften voor het in de handel brengen van aquacultuurdieren en aquacultuurproducten (Richtlijn 91/67/EEG van 28 januari 1991).

2.8. De Commissie stelt thans voor, een nieuwe procedure in te voeren die het de producent mogelijk maakt bepaalde producten speciaal te merken. Deze producten zouden dan vervolgens op de markt als bijzondere groep worden aangeboden en dientengevolge meer opbrengen.

2.9. Het Comité wijst er in dit verband op dat kwaliteitsnormen (b.v. betreffende de versheid) niet verward mogen worden met handelsnormen, die eveneens kwaliteitscriteria omvatten.

2.10. Ook kunnen soortgelijke voorstellen voor landbouwproducten niet zonder meer op visserijproducten worden toegepast.

2.11. De ontwerp-verordening inzake bescherming van geografische aanduidingen en oorsprongsbenamingen van landbouwproducten en levensmiddelen⁽¹⁾ kan vrijwel niet op vis worden toegepast. Vis verplaatst zich in open zee zeer snel, en de plek waar hij wordt gevangen komt niet altijd overeen met zijn leefruimte. Een geografische aanduiding of oorsprongsbenaming lijkt daarom in het algemeen niet zinvol. Toch zou, voor zover dit mogelijk en ook controleerbaar is, een oorsprongsbenaming moeten worden aangegeven.

2.12. Er zou bovendien aandacht moeten worden besteed aan het advies van het Comité over de ontwerp-verordening van de Raad inzake een specificiteitscertificering voor levensmiddelen⁽²⁾. In dit advies wordt er reeds op gewezen hoe moeilijk het is „kwaliteit” te definiëren en een gemeenschappelijk label in te voeren. Het Comité is van mening dat de hierin naar voren gebrachte algemene opmerkingen inzake de invoering van een gezamenlijke etikettering ook van toepassing moeten zijn op de invoering van een kwaliteitslabel voor vis.

⁽¹⁾ PB nr. C 269 van 14. 10. 1991.

⁽²⁾ PB nr. C 40 van 17. 2. 1992.

3. Bijzondere opmerkingen

3.1. Deel 1 — Huidige situatie

3.1.1. I.1 Milieu

3.1.1.1. Bij de beschrijving van de toestand van het milieu moet er niet alleen op worden gewezen dat vervuiling van de zeeën schadelijk is voor de biologische opbouw van de visbestanden, maar ook dat deze van invloed kan zijn op de kwaliteit van de vis.

3.1.1.2. Het Comité wijst erop dat bij aquacultuur niet alleen de kwaliteit van het water, maar ook de manier waarop de vissen worden gehouden en het gebruikte voer van groot belang zijn voor de kwaliteit van de vis.

3.1.2. I.2 Gezondheidsvoorschriften

3.1.2.1. Het Comité is van mening dat bij de opsomming van de gezondheidsvoorschriften ook de Richtlijn inzake de veterinairerechtelijke voorschriften voor het in de handel brengen van aquacultuurdieren en aquacultuurproducten zou moeten worden vermeld⁽¹⁾. De bepalingen in deze Richtlijn zijn namelijk ook van invloed op de kwaliteit van aquacultuurproducten.

3.1.2.2. Het Comité constateert met voldoening dat reeds een richtlijn is vastgelegd betreffende de minimale hygiënevoorschriften die van toepassing zijn op visserijproducten die zijn verkregen aan boord van bepaalde vissersvaartuigen⁽²⁾.

3.1.3. II.1 Indelingsnormen

3.1.3.1. Het Comité wijst er nogmaals op dat kwaliteitsnormen en handelsnormen uit elkaar moeten worden gehouden (zie ook par. 2.9).

3.2. Deel 2 — Perspectieven

3.2.1 Milieu

3.2.1.1. Het Comité is van mening dat verbetering van het aquatisch milieu dringend nauwere internationale samenwerking vergt. Zowel bij de Conferentie ter bescherming van de Noordzee als bij de Helsinki-conferentie over de Oostzee moet vooruitgang worden geboekt.

3.2.1.2. Bij aquacultuur moeten nog andere milieufactoren die van invloed zijn op de kwaliteit van de vis, zoals voer, teeltwijze, enz., in aanmerking worden genomen. Aangezien het bij vis om een onbewerkt natuurproduct gaat, moeten milieu-aspecten centraal staan.

3.2.2. Handel

3.2.2.1. Bijkomende kwaliteitsvoorschriften dienen de reeds bestaande voorschriften aan te vullen, of binnen het kader van de Verordening inzake een gemeen-

schappelijke ordening van de markten voor visserijproducten te worden vastgesteld. Er zou geen nieuw wettelijk kader mogen komen.

3.2.2.2. Kwaliteit is een relatief begrip, dat dus eerst nader moet worden omschreven. Van wezenlijk belang voor de beoordeling van de kwaliteit is de verwachting van de consument; deze kan evenwel al naar gelang de regio verschillen.

3.2.2.3. Bij het vastleggen van een algemeen begrip „kwaliteit” dient van objectieve criteria als versheid, geur, vastheid en uiterlijk voorkomen te worden uitgegaan. Het Comité verwijst in dit verband ook naar de opmerking in paragraaf 3.2.9.1, waarin wordt benadrukt dat de erkende kwaliteit van een produkt in alle fasen van handel en verwerking moet worden gehandhaafd tot het produkt de consument bereikt, aangezien een hogere producentenprijs anders niet meer verantwoord is.

3.2.2.4. Het Comité gaat er vanuit dat bij verwerkte vis zoals diepvriesvis of visconserven, deze criteria reeds bij de verwerking worden toegepast.

3.2.2.5. Het streven moet zijn, de consument uiteindelijk te laten profiteren van een betere kwaliteit. Dit mag er evenwel niet toe leiden dat verder van de markten verwijderde aanvoerhavens nadeel ondervinden.

3.2.2.6. De gezondheids- en handelsnormen moeten principieel worden nageleefd; ter wille van de verhoging van de kwaliteit dienen evenwel nog andere criteria te worden vastgelegd.

3.2.3. I.1 Een specifiek kwaliteitsbeleid voor visserijproducten — redenen en doelstellingen

3.2.3.1. Het Comité is van mening dat in de passage betreffende de bijzondere situatie van de visserijsector ook zou moeten worden verwezen naar de problematiek van de aquacultuur.

3.2.3.2. Het Comité steunt het voornemen van de Commissie om de inkomens van de vissers te verhogen. Een betere kwaliteit van de visserijsector zou tot hogere gemiddelde producentenprijzen, en dus tot een hoger inkomen van de vissers moeten leiden.

3.2.3.3. Voorwaarde hiertoe is evenwel dat de consument ook bereid is, voor een gemerkt produkt een adequate prijs te betalen. Het Comité is van mening dat de geplande maatregelen zouden moeten worden geruggesteund door degelijke voorlichting van de bevolking over het belang van vis in de voeding.

3.2.4. I.2 Specifieke kenmerken van het wettelijke kader voor de visserijsector

3.2.4.1. Aangaande de instandhouding en het beheer van de visbestanden verwijst het Comité naar zijn advies inzake het verslag van de Commissie aan de Raad en aan het Parlement over het gemeenschappelijk visserij-

⁽¹⁾ PB nr. L 46 van 19. 2. 1991, blz. 1.

⁽²⁾ PB nr. L 187 van 16. 6. 1992, blz. 41.

beleid⁽¹⁾, evenals naar zijn advies over de ontwerpverordening inzake de gemeenschappelijke marktordening voor visserijproducten⁽²⁾.

3.2.4.2. Het Comité is van oordeel dat de financiële middelen die zijn uitgetrokken voor structuurmaatregelen binnen het gemeenschappelijk visserijbeleid niet gebruikt mogen worden voor de financiering van investeringssteun in het kader van een nieuw kwaliteitsbeleid. Hiervoor zouden bijkomende middelen beschikbaar moeten worden gesteld.

3.2.5. I.3 Doelstellingen van een kwaliteitsbeleid

3.2.5.1. De consument wordt met de tot dusverre vastgestelde gezondheidsvoorschriften een minimale bescherming geboden.

3.2.5.2. Met de gemeenschappelijke handelsnormen die zijn vastgelegd in het kader van de gewijzigde Verordeningen (EEG) 103/76 en (EEG) 104/76 van de Raad, wordt beoogd de handel en de prijsvorming te vereenvoudigen.

3.2.5.3. Het Comité constateert met voldoening dat het de bedoeling is, de inkomens van de producenten door een verbetering van de kwaliteit en daardoor een verhoging van de prijzen op te trekken.

3.2.6. II. Instrumenten voor een actie van de Gemeenschap

3.2.6.1. Het Comité vraagt zich af of een communautaire regeling voor kwaliteitserkenning van vis en visserijproducten in de gehele Gemeenschap een draagvlak zal vinden.

3.2.6.2. Volgens het Comité zou de Gemeenschap bij de steunverlening voor investeringen die gericht zijn op verbetering van de kwaliteit hogere bijdragepercentages moeten verlenen.

3.2.7. II.1 Communautaire kwaliteitserkenning/regeling voor visserijproducten

3.2.7.1. Het Comité stelt voor, de verordening inzake een gemeenschappelijke marktordening voor visserijproducten te gebruiken als juridisch instrument ter invoering van de EG-erkenning/regeling.

⁽¹⁾ PB nr. C 223 van 31. 8. 1992.

⁽²⁾ Zie het hierna volgende advies in dit Publikatieblad.

3.2.8. II.1.1 De kwaliteit in het produktiestadium

3.2.8.1. Het Comité vraagt zich af of het mogelijk zal zijn aan de hand van een produkt dossier kwaliteitscriteria vast te leggen en ervoor te zorgen dat deze door de producenten worden nageleefd. Een dergelijk produkt dossier zou regelmatig gecontroleerd moeten worden. Deze controle zou door bestaande instanties moeten worden uitgevoerd, aangezien de opbouw van een nieuwe controle-instantie hoge kosten met zich mee zou brengen. Mocht er een produkt dossier komen, dan zouden de hiervoor geldende voorschriften, incl. de bepalingen betreffende de financiering, op uniforme wijze moeten worden vastgelegd in de Verordening betreffende de gemeenschappelijke marktordening voor visserijproducten.

3.2.9. II.1.2 Kwaliteit in de verschillende afzetstadia

3.2.9.1. Het Comité acht het buitengewoon belangrijk dat de erkende kwaliteit van een produkt in alle fasen van handel en verwerking wordt gehandhaafd tot het produkt de consument bereikt, aangezien een hogere producentenprijs anders niet meer verantwoord is.

3.2.10. II.2 Stimulerende maatregelen in het kader van het structuurbeleid voor de visserijsector

3.2.11. II.2.1 Investerings

3.2.11.1. Het Comité benadrukt nogmaals dat voor investeringen ter verbetering van de kwaliteit meer middelen ter beschikking moeten worden gesteld.

3.2.12. II.2.2 Onderzoek

3.2.12.1. Het Comité hecht zijn goedkeuring aan het voorstel om onderzoeksprogramma's met het oog op een kwalitatief hoogstaande behandeling van vis aan boord van schepen, maar ook bij de verdere verwerking, de opslag en het vervoer hiervan, op te zetten.

3.2.13. II.2.3 Scholing

3.2.13.1. Het Comité steunt ook het voorstel om de opleiding te verbeteren. Er moet vooral worden gezorgd voor betere scholing ten aanzien van de behandeling van vis aan boord van visserij schepen, in de handel en in restaurants, evenals bij verwerking en vervoer. Desbetreffende opleidingsprogramma's moeten worden uitgewerkt.

3.2.13.2. Het Comité acht het in dit verband ook noodzakelijk de voorlichting van de consument over de kwaliteit van vis en visserijproducten te verbeteren.

Gedaan te Brussel, 23 september 1992.

De Voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

Michael GEUENICH

Advies over het voorstel voor een verordening (EEG) van de Raad houdende een gemeenschappelijke ordening der markten in de sector visserijproducten ⁽¹⁾

(92/C 313/10)

De Raad heeft op 23 april 1992 besloten, overeenkomstig de bepalingen van artikel 198 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap het Economisch en Sociaal Comité te raadplegen over het voornoemde voorstel.

De Afdeling voor landbouw en visserij, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 10 september 1992 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Silva.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 299e Zitting (vergadering van 23 september 1992) het volgende advies uitgebracht, dat met algemene stemmen is goedgekeurd.

1. Inleiding

1.1. De gemeenschappelijke marktordering in de sector visserijproducten is ingevoerd bij Verordening (EEG) 3796/81 van de Raad en aangepast in 1985 en 1988. Vanaf januari 1993 zullen hierin de volgende wijzigingen worden aangebracht: herziening van de percentages ter bepaling van de hoeveelheden tonijn die voor de compenserende vergoeding in aanmerking komen; opheffing van de belemmeringen ten gevolge van op nationaal niveau vastgestelde kwantitatieve beperkingen en soortgelijke maatregelen, alsmede afschaffing van de bepalingen inzake autonome ophoudprijzen per regio en eventuele vervangende maatregelen.

1.2. Daarnaast heeft de Commissie van deze gelegenheid gebruik willen maken om de bestaande verordening in het licht van de marktontwikkeling aan te passen, ten einde de gemeenschappelijke marktordering in de sector visserijproducten een nieuwe impuls te geven.

1.3. Afgezien van de juridische wijzigingen wordt met dit voorstel ook beoogd, het gemeenschappelijk visserijbeleid een grotere samenhang te verlenen door de verschillende onderdelen ervan met inachtneming van hun verscheidenheid beter op elkaar af te stemmen.

2. Algemene opmerkingen

2.1. Over het geheel genomen kan worden gesteld dat de in 1970 ingestelde gemeenschappelijke marktordering voor visserijproducten ⁽²⁾ met de in de loop van de tijd hierin aangebrachte wijzigingen, naar behoren heeft gefunctioneerd.

2.2. Gezien de achteruitgang van de visbestanden en de hiermee gepaard gaande verlaging van TAC's en quota ⁽³⁾, heeft het uitgangspunt waarop de GMO gebaseerd was (hoeveelheden/prijzen) echter een wijziging ondergaan. De achteruitgang van de aanvoer van een

groot aantal produkten die zijn onderworpen aan de GMO hebben, alhoewel de prijzen voor bepaalde soorten zijn gestegen, in een aantal gevallen tot een verlaging van de inkomsten van visserijbedrijven geleid. De hogere prijzen hebben in sommige gevallen ook de verwerkende industrie in moeilijkheden gebracht, omdat deze de hogere kosten niet kon doorberekenen.

2.2.1. Anderzijds werden prijsverhogingen geremd door de concurrentie van produkten uit derde landen, terwijl deze juist nodig waren om het beheer van de visbestanden niet geheel te doen mislukken. Ondersteuning van de prijzen is dan ook essentieel voor grote delen van de visserijsector.

2.3. Overeenkomstig de in de Verdragen vastgelegde doelstellingen is het Comité het ermee eens dat de producentenorganisaties een belangrijkere rol gaan spelen. Het vindt echter dat eerst op Gemeenschaps- en nationaal niveau de voorwaarden moeten worden geschapen voor een grotere representativiteit van deze organisaties, zodat zij ook inderdaad een grotere rol met meer verantwoordelijkheid kunnen gaan spelen.

2.3.1. Een van deze voorwaarden zou kunnen zijn dat de lid-staten er — volgens de traditie in hun land — voor zorgen dat degenen die het ondernemersrisico in de visserijsector dragen, t.w. reders en bemanning, terdege vertegenwoordigd zijn in de producentenorganisaties.

2.3.2. Hierdoor zou het voor alle betrokkenen tevens gemakkelijker worden zich beter te kwijten van hun nieuwe taak op het vlak van het beheer van de visbestanden, waarmee de producentenorganisaties in de onderhavige verordening belast worden.

2.3.3. Het Comité benadrukt dat slechts bij wijze van uitzondering gebruik zou mogen worden gemaakt van de mogelijkheid om overeenkomsten of praktijken van producentenorganisaties uit te breiden tot bedrijven die geen lid zijn van een dergelijke organisatie.

2.3.4. In afgelegen regio's hebben de producentenorganisaties de meeste moeite om zich aan de eisen van de markt aan te passen. Een aantal ver afgelegen gebieden van de Gemeenschap, zoals de Azoren, de Canarische Eilanden, Madeira en de Franse overzeese departementen,

⁽¹⁾ PB nr. C 134 van 25. 5. 1991, blz. 1.

⁽²⁾ Verordening (EEG) 2142/70, PB nr. L 236 van 27. 10. 1979, blz. 5.

⁽³⁾ De huidige ramingen hebben vooral betrekking op bodemvis.

tementen, hebben te kampen met een combinatie van problemen die voortvloeien uit hun geografische ligging en hun structurele situatie. De Commissie heeft daarom onlangs geheel terecht besloten, in deze regio's meer steun te verlenen voor de oprichting en het stimuleren van producentenorganisaties.

2.4. Het Comité staat positief tegenover het streven van de Commissie, het functioneren van de GMO's te verbeteren door met name het marktbeheer te vereenvoudigen. Hiervoor had het Comité overigens reeds eerder gepleit ⁽¹⁾.

2.5. Het Comité begrijpt echter niet helemaal waarom vereenvoudiging van de regelingen voor het uit de markt nemen of verkoopuitstel met een verlaging van de compensatiebedragen gepaard moet gaan.

2.6. Het Comité acht het voorstel om de EG-steun voor tonijn te verlagen, onverantwoord. Alhoewel de consumptie van tonijnachtigen globaal is gestegen, is de huidige situatie op de wereldmarkt voor tonijn van dien aard dat een dergelijke maatregel negatieve gevolgen voor de gehele produktie in de Gemeenschap zou hebben, vooral voor de producenten in de ver afgelegen eilandgebieden van Spanje en Portugal.

2.6.1. Het Comité is van mening dat de wijze van toepassing van de regeling inzake compenserende vergoedingen zou moeten worden herzien. Het is wenselijk, zowel de interventiedrempel voor toekenning van compenserende vergoedingen, als de hoeveelheid produkten die hiervoor in aanmerking komt en het toe te kennen bedrag zelf op te trekken.

2.7. Voor de marktvoorziening blijft de Gemeenschap afhankelijk van invoer uit derde landen. Dit geldt met name voor de verwerkende industrie.

2.8. Het Comité blijft erbij, zoals het in een advies reeds heeft benadrukt ⁽¹⁾, dat de stabiliteit van de produktiesector in de Gemeenschap niet in gevaar mag worden gebracht door invoer. De mechanismen op het gebied van de handel moeten worden verbeterd en worden gericht op bescherming van de communautaire markt. Invoer kan op deze manier de communautaire produktie blijven aanvullen.

⁽¹⁾ PB nr. C 339 van 31. 12. 1991.

2.9. Bovendien moet op het gebied van de handel met derde landen het beginsel van toegang tot de visgronden tegen toegang tot de markten ten volle worden toegepast.

2.10. Kwaliteitsverbetering en het zoeken naar nieuwe visserijprodukten zijn van wezenlijk belang voor de economische overlevingskansen van de diverse subsectoren van de visserij. Helaas bevat het onderhavige Commissievoorstel geen specifieke maatregelen voor kwaliteitsverbetering. Het Comité is er echter van op de hoogte dat dergelijke maatregelen bij de Commissie in voorbereiding zijn.

3. Bijzondere opmerkingen

3.1. Artikel 6, lid 1

3.1.1. In de Portugese versie moet het woord „artigo 7°” worden vervangen door „artigo 5°”.

3.1.2. Het woord „kan” moet worden vervangen door „moet”.

3.2. Artikel 12

3.2.1. Alhoewel het belangrijk is dat door de producentenorganisaties een bijdrage wordt geleverd tot het voorkomen van overbevissing, vreest het Comité dat de aantrekkingskracht van deze organisaties door de huidige bepalingen wordt vermindert.

3.3. Artikel 21

3.3.1. Voor het geval dat de communautaire produktie zich gunstig ontwikkelt, zou ook het tegenovergestelde mogelijk moeten zijn.

3.4. Artikel 24, lid 2

3.4.1. T.a.v. spoedmaatregelen wordt de volgende wijziging voorgesteld:

„... neemt zij hierover binnen vijf werkdagen na ontvangst van de aanvraag een besluit”.

Gedaan te Brussel, 23 september 1992.

De Voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

Michael GEUENICH

Advies over het voorstel voor een richtlijn van de Raad betreffende vruchtessappen en bepaalde soortgelijke produkten (gecodificeerde tekst)

(92/C 313/11)

De Raad heeft op 1 juli 1992 besloten, overeenkomstig de bepalingen van artikel 100 A van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, het Economisch en Sociaal Comité te raadplegen over het voornoemde voorstel.

De Afdeling voor landbouw en visserij, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 10 september 1992 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Margalef Masia.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 299e Zitting van 23 en 24 september 1992 (vergadering van 23 september) het volgende advies uitgebracht, dat met algemene stemmen is goedgekeurd.

Het Comité stemt in met het voorstel van de Commissie om krachtens haar besluit van 1 april 1987 over te gaan tot constitutieve codificatie van Richtlijn 75/626/EEG van de Raad betreffende de onderlinge aanpassing van de wettelijke voorschriften van de lid-staten inzake vruchtessappen en bepaalde soortgelijke produkten.

Het vindt dit een goed initiatief, omdat personen die rechtstreeks met de communautaire wetgeving betreffende deze sector te maken hebben, hierdoor gemakkelijker kennis kunnen nemen van anders moeilijk leesbare wetteksten.

Het Comité verzoekt de Raad daarom deze gecodificeerde tekst snel goed te keuren.

Wel merkt het op dat sommige delen van de bestaande teksten verouderd zijn en in het licht van de huidige stand van zaken zouden moeten worden herzien. Om een voorbeeld te geven: op grond van artikel 4 b) is het gebruik van asbest als filtermedium nog steeds toegestaan. Dit is moeilijk te rijmen met de bestaande opvattingen over gevaren die de gezondheid bedreigen.

Gedaan te Brussel, 23 september 1992.

De Voorzitter
van het Economisch en Sociaal Comité
Michael GEUENICH

Advies over een communautair stelsel van landbouwverzekeringen

(92/C 313/12)

Het Economisch en Sociaal Comité heeft op 24 maart 1992 besloten overeenkomstig artikel 20, vierde alinea, van het Reglement van Orde een advies op te stellen over een communautair stelsel van landbouwverzekeringen.

De Afdeling voor landbouw en visserij, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 10 september 1992 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Margalef Masia.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 299e Zitting van 23 en 24 september 1992 (vergadering van 23 september 1992) het volgende advies uitgebracht, dat met algemene stemmen is goedgekeurd.

1. Terugblik en doelstellingen

1.1. Dit initiatiefadvies sluit aan bij het informatief rapport dat de Afdeling voor landbouw en visserij op 29 januari 1992 aan de Voltallige Vergadering van het Comité heeft voorgelegd en waarin zij nagaat in hoeverre en op welke manier de landbouwsector in de diverse lid-staten zich beschermt tegen nadelige gevolgen van natuurrampen e.d. (doc. CES 454/91 fin).

1.2. De problematiek rond de landbouwverzekeringen is ook ter sprake gekomen bij de multilaterale handelsbesprekingen in het kader van de Uruguay-ronde (GATT). Volgens de voor landbouwaangelegenheden bevoegde onderhandelingsgroep valt overheidssteun ter bevordering van het afsluiten van landbouwverzekeringen niet onder de steunvormen die geleidelijk een flink stuk moeten worden teruggeschroefd. In de desbetreffende documenten van de diverse partijen worden namelijk de volgende steunmaatregelen als „interne” — en dus toegelaten — steunregelingen beschouwd:

- maatregelen die tot doel hebben het inkomen van landbouwproducenten op peil te houden, maar volkomen los staan van de productie;
- maatregelen die erop gericht zijn „bona fide”-productieverliezen als gevolg van rampen te compenseren, zoals b.v. vergoedingen of andere vormen van steun in geval van rampen, oogstverzekeringen, enz.

1.3. In dit verband verklaart het Comité in paragraaf 6.4.4 van zijn initiatiefadvies over de Mededeling van de Commissie aan de Raad „Ontwikkeling en toekomst van het gemeenschappelijk landbouwbeleid”⁽¹⁾ het volgende:

„ Een communautair stelsel van landbouwverzekeringen is een van de middelen om het inkomen van de landbouwers op peil te houden. Hierbij zou uit de EG-begroting steun moeten worden verleend, met dien verstande dat een en ander niet tegen de GATT-overeenkomsten mag indruisen. Dergelijke stelsels hebben hun deugdelijkheid bewezen in de landen waar zij bestaan, zowel binnen als buiten de Gemeenschap (...).”

1.4. Ook in het werkdocument van de Commissie over de concurrentievoorwaarden in de landbouwsector (doc. VI/5934/86) wordt gepleit voor een uniforme regeling op het vlak van de bescherming — zowel op nationaal als op EG-niveau — van landbouwbedrijven tegen de gevolgen van buitengewone gebeurtenissen en ongunstige weersomstandigheden.

1.5. In het licht van dit alles heeft het Comité een aantal voorstellen voor een gemeenschappelijke steunregeling ten behoeve van door natuurrampen getroffen landbouwbedrijven en voor een communautair stelsel van landbouwverzekeringen uitgewerkt. Deze voorstellen worden in het onderstaande nader toegelicht.

1.6. Het Comité adviseert de Commissie om bij het formuleren van concrete voorstellen te proberen overeenstemming te bereiken met de vertegenwoordigers van de verzekeringsmaatschappijen en van de nationale en communautaire landbouworganisaties.

1.7. Bij de uitwerking van een communautair stelsel van landbouwverzekeringen moet rekening worden gehouden met:

1.7.1. Verschillen tussen de nationale verzekeringsstelsels (particuliere stelsels, overheidsstelsels, gemengde stelsels).

1.7.2. De in artikelen 86 t/m 92 van het EEG-Verdrag vervatte mededingingsregels.

1.7.3. De harmonisering van de verzekeringsvoorschriften in de interne markt.

1.7.4. Specifieke regionale kenmerken die het gevolg zijn van verschillen in klimaat, teeltomstandigheden en ontwikkelingsgraad.

2. Vergoeding van schade in de landbouwsector als gevolg van uitzonderlijke gebeurtenissen

2.1. Om landbouwproducenten te kunnen vergoeden voor schade als gevolg van uitzonderlijke gebeurtenissen waartegen zij zich niet kunnen verzekeren, moeten de volgende maatregelen worden genomen:

⁽¹⁾ PB nr. C 40 van 17. 2. 1992, blz. 63.

2.1.1. Regeling ter vergoeding van schade

2.1.1.1. De lid-staten moeten de nodige maatregelen treffen om ervoor te zorgen dat landbouwproducenten worden vergoed als zij schade hebben geleden als gevolg van „landbouwrampen”.

2.1.1.2. Onder „landbouwramp” moet in dit verband worden verstaan een gebeurtenis van een zodanige aard of omvang dat van een buitengewoon of uitzonderlijk verschijnsel kan worden gesproken. Daarbij moet dus van twee criteria worden uitgegaan:

2.1.1.2.1. Aard van het risico: er is sprake van een „landbouwramp” als landbouwers schade hebben geleden — ongeacht de omvang ervan — als gevolg van aardbevingen, overstromingen, lawines, aardverschuivingen, kernongevallen, wervelstormen of windhozen.

2.1.1.2.2. Omvang van de schade: er is sprake van een „landbouwramp” als landbouwers schade hebben geleden als gevolg van vorst, rijp, wind, orkanen, regen, droogte, plagen, ziekten enz., de verliezen een bepaald niveau overschrijden en de landbouwers zich niet tegen deze risico's kunnen verzekeren.

2.1.1.3. Er moet ook worden bepaald hoe groot de schade en het getroffen gebied ten minste moeten zijn om van een „landbouwramp” te kunnen spreken.

2.2. Financiering

2.2.1. De lid-staten en de Gemeenschap dienen samen de kosten van deze regeling ter vergoeding van schade door uitzonderlijke gebeurtenissen voor hun rekening te nemen. De Raad moet op voorstel van de Commissie een verdeelsleutel vaststellen.

3. Landbouwverzekeringen

3.1. Op het vlak van de landbouwverzekeringen stelt het Comité het volgende voor:

3.1.1. Stimulering van het afsluiten van landbouwverzekeringen

3.1.1.1. Zowel de lid-staten als de Gemeenschap dienen landbouwproducenten ertoe aan te zetten zich tegen verliezen als gevolg van uitzonderlijke natuurverschijnselen te verzekeren.

3.1.2. Nationale stelsels van landbouwverzekeringen

3.1.2.1. De lid-staten dienen een stelsel van landbouwverzekeringen in het leven te roepen, uitgaande van de volgende richtsnoeren:

3.1.2.2. Overeenkomstig de artikelen 86 t/m 92 van het EEG-Verdrag mogen de lid-staten in de kosten van deze verzekeringen bijdragen.

3.1.2.3. Tussen de verzekeringsmaatschappijen moet sprake zijn van vrije concurrentie. Wel dienen zij de

specifiek voor deze sector geldende nationale voorschriften in acht te nemen.

3.1.3. Een communautair stelsel van landbouwverzekeringen

3.1.3.1. De Commissie wordt verzocht om, in samenwerking met de verenigingen van landbouwverzekeraars en de landbouworganisaties, naast de diverse nationale stelsels van landbouwverzekeringen ook een communautair stelsel in het leven te roepen.

3.1.3.2. In deze regeling moet worden aangegeven voor welke produktietakken of teelten een verzekering kan worden afgesloten.

3.1.3.2.1. Verder moet voor elk van deze produktietakken of teelten worden bepaald welke risico's verzekerd kunnen worden.

3.1.3.3. Dit stelsel dient voor de gehele Gemeenschap te gelden.

3.1.3.4. De landbouwproducenten moeten zelf kunnen beslissen of zij een dergelijke verzekering afsluiten.

3.1.3.5. De concrete tenuitvoerlegging van dit stelsel moet aan de verzekeringsmaatschappijen worden overgelaten. Daarbij dient sprake te zijn van vrije concurrentie en moeten de nationale voorschriften voor dit soort activiteiten in acht worden genomen.

3.1.3.6. Gelet op de specifieke aard van de te dekken risico's moeten deze maatschappijen onderling herverzekeringsovereenkomsten kunnen sluiten om in elke lidstaat te kunnen opereren.

3.1.3.7. Op de activiteiten van de verzekeringsmaatschappijen moet toezicht worden uitgeoefend door de daarvoor bevoegde nationale instanties.

3.1.3.8. Het stelsel moet ook voorzien in een specifieke subsidieregeling om de landbouwproducenten ertoe aan te zetten verzekeringen af te sluiten.

3.1.3.9. De betrokken lid-staat en de Gemeenschap moeten elk de helft van het totaalbedrag van de uit dit stelsel voortvloeiende subsidies voor hun rekening nemen. De lid-staten mogen deze bijdragen aanvullen, op voorwaarde dat de Raad in het licht van de specifieke situatie in de lid-staten en op voorstel van de Commissie daartoe besluit.

3.1.3.10. Gelet op de specifieke aard van de risico's in de landbouwsector — die sterk afhankelijk is van de natuur en de weersomstandigheden — moeten de lid-staten ervoor zorgen dat de invoering van een communautair stelsel van landbouwverzekeringen in geen geval ten koste gaat van het functioneren van de nationale stelsels van landbouwverzekeringen en de herverzekeringsovereenkomsten.

3.1.3.11. Met het oog op de tenuitvoerlegging van het communautair stelsel van landbouwverzekeringen moeten de betrokken lid-staten één of meer speciale overheidsorganen in het leven roepen en dit/deze ermee belasten de specifieke voorwaarden van de diverse soorten verzekeringen uit te werken en vast te stellen (m.b.t. de dekking, de tarieven, enz.), de nodige statistische informatie bijeen te brengen en toezicht uit te oefenen op de toekenning van subsidies.

4. Actieve bescherming

4.1. De bedrijfsverbeteringsprogramma's van de Gemeenschap [Verordening (EEG) 2328/91] moeten voorzien in de mogelijkheid om steun te verlenen aan landbouwproducenten of groepen landbouwproducenten die systemen of methoden voor actieve bescherming tegen ongunstige weersomstandigheden willen invoeren c.q. toepassen, met name installaties om hun productie te beschermen tegen vorst, hagel en wind.

Gedaan te Brussel, 23 september 1992.

De Voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

Michael GEUENICH

Advies over het gewijzigd voorstel voor een richtlijn van de Raad inzake reclame voor tabaksprodukten⁽¹⁾

(92/C 313/13)

De Raad heeft op 1 juli 1991 besloten, overeenkomstig de bepalingen van artikel 100 A van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, het Economisch en Sociaal Comité om advies te vragen over het voornoemde voorstel.

De Afdeling voor milieu, volksgezondheid en consumentenvraagstukken, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 7 juli 1992 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Noordwal.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 299e Zitting (vergadering van 23 september 1992) het volgende advies uitgebracht, dat met 67 stemmen vóór en 48 stemmen tegen, bij 11 onthoudingen is goedgekeurd.

1. Inleiding

1.1. Dit voorstel heeft ten doel de nationale voorschriften inzake reclame voor tabaksprodukten via de radio, de pers, affiches, films en alle andere reclamemedia volledig te harmoniseren. Televisiereclame is reeds begrepen in Richtlijn 89/552/EEG van de Raad van 3 oktober 1989.

1.2. Een eerste voorstel voor harmonisatie van de nationale wetgevingen inzake reclame voor tabaksprodukten is op 7 april 1989 door de Commissie ingediend. In de Raad van 3 december 1990 bleek voor dit voorstel geen gekwalificeerde meerderheid te bestaan. In de discussies in de Raad van ministers van gezondheid kwam evenwel naar voren dat verscheidene lid-staten voor-

stander zijn van volledige harmonisatie, daar een gedeeltelijke harmonisatie niet tot een goede werking van de interne markt zal bijdragen. Om die reden heeft de Commissie een gewijzigd voorstel voor een volledige harmonisatie van de reclame voor tabaksprodukten door middel van een verbod op dergelijke reclame aangekondigd. Reclame zou alleen toegestaan zijn binnen tabaksspecialzaken, wanneer deze reclame niet van buitenaf zichtbaar is.

1.3. Evenals de richtlijn over de etikettering van tabaksprodukten is het onderhavige voorstel gebaseerd op artikel 100 A van het Verdrag, waarvan lid 3 zegt dat de Commissie bij haar voorstel op het gebied van de volksgezondheid, de veiligheid, de milieu-bescherming en de consumentenbescherming zal uitgaan van een hoog beschermingsniveau. Bij de beoogde volledige harmonisatie kan echter alleen maar sprake zijn van een hoog beschermingsniveau wanneer de be-

⁽¹⁾ PB nr. C 167 van 27. 6. 1992, blz. 3.

doelde reclame uitsluitend binnen tabaksspecialzaken toegestaan wordt. Dan immers heeft deze reclame geen invloed op de werking van de interne markt.

1.4. Wat indirecte reclame betreft, merkt de Commissie op dat uit onderzoek naar de effecten van reclame gebleken zou zijn dat verreweg de meeste jongeren het verschil niet opmerken tussen directe en indirecte reclame en derhalve de laatste vorm van reclame opvatten als reclame voor de tabaksprodukten zelf. Om te voorkomen dat het verbod op directe reclame omzeild wordt, beoogt het onderhavige voorstel ook de indirecte reclame geheel te verbieden.

1.5. Hoewel reclame voor tabakswaaren niet de enige factor is die de mensen aanzet tot roken, speelt reclame volgens de Commissie een fundamentele rol bij het bevorderen van de verkoop van tabak.

2. Algemene opmerkingen

2.1. Het Comité beseft dat de meeste lid-staten vanwege de zorg voor de gezondheid de reclame voor tabaksprodukten aan banden zijn gaan leggen en in sommige gevallen zelfs zijn gaan verbieden.

De Europese tabaksindustrie zou in de gelegenheid gesteld moeten worden, tot 1 januari 1994 door arbitrage afdwingbare zelfreguleringsmaatregelen op te stellen waarbij de directe en indirecte reclame geregeld wordt. Tot die datum zou het voorstel voor een richtlijn uitgesteld moeten worden. Het verdient voorts aanbeveling om deze maatregelen in overleg met reclameregulende en op reclame toezien instanties tot stand te brengen.

2.2. Deze zelfreguleringsmaatregelen zouden tenminste de volgende bepalingen dienen te bevatten:

2.2.1. Er mag geen directe noch indirecte reclame worden gemaakt, welke op enigerlei vorm gericht is op de jeugd. De zelfreguleringsmaatregelen dienen een algeheel verbod te bevatten op:

- reclame welke gericht is op personen beneden 18 jaar;
- reclame waarin personen beneden 25 jaar worden uitgebeeld;
- reclame welke geplaatst is in drukwerken welke bestemd zijn voor, of gelezen worden door personen beneden 18 jaar;
- reclame waarin een verband gelegd wordt tussen roken en (on)volwassenheid;

- reclame welke gevoerd wordt in en vóór lokalen of sociëteiten hoofdzakelijk bezocht door personen beneden 18 jaar;

- reclame welke gevoerd wordt in en vóór discotheken, dancings en openbare gebouwen waar jongeren bijeenkomen;

- reclame welke gevoerd wordt in en vóór opleidingsinstituten hoofdzakelijk bezocht door personen beneden 18 jaar.

2.2.2. Er mag geen directe noch indirecte reclame gemaakt worden welke gericht is op de sporten die worden genoemd in de bijlage, en waarbij een verband wordt gelegd tussen roken en het beoefenen van de desbetreffende sporten. In drukwerken welke gericht zijn op de genoemde sporten mag geen tabaksreclame worden geplaatst. Indien bij de genoemde sporten sprake is van sponsoring, mag er evenmin reclame gevoerd worden. Evenmin mag reclame gemaakt worden in sportstadions.

2.2.2.1. De sporten waar het voeren van reclame verboden is, zijn genoemd in de bijlage, met name om een discussie te vermijden over de vraag of er in een bepaald geval sprake is van sport dan wel van spel.

2.2.3. In die gevallen waarin reclame blijft toegestaan, dient deze aan stringente voorwaarden te worden onderworpen. Agressieve reclame-uitingen dienen te worden verboden, met name op openbare vervoermiddelen en op openbare plaatsen, en bij wijze van voorbeeld mag geen verband worden gelegd tussen roken en volwassenheid.

2.2.4. Er bestaat reeds een richtlijn die het maken van tabaksreclame gedurende televisie-uitzendingen verbiedt. In het verlengde daarvan is het Comité van mening, dat tabaksreclame via de radio eveneens verboden dient te worden.

3. Het Comité hoopt en vertrouwt, dat de Europese tabaksindustrie een zelfreguleringsregeling zal opstellen en aanvaarden die tot ieders tevredenheid functioneert.

3.1. De in een aantal lid-staten bestaande erkende zelfreguleringsinstanties of, in lid-staten waar deze ontbreken, de bevoegde overheidsinstanties dienen op een goede toepassing van deze gedragscode toe te zien.

3.2. Uiterlijk op 31 december 1995 dient een Europees rapport over de toepassing van deze code in de afzonderlijke lid-staten te verschijnen. Mocht uit dit rapport blijken dat de gedragscode maar in beperkte mate of helemaal niet doeltreffend is, dan dient de Commissie alsnog met spoed de wettelijke voorzieningen te treffen om verbetering in de situatie te brengen.

BIJLAGE

SPORTEN (2.2.2)

A	alpinisme		rolschaatssport
	atletiek		rugby
	autosport	S	schaatsen/kunstschaatsen
B	badminton		schermen
	basketbal		schieten
	bobslee		schoonspringen
	boksen		skiën
C	cricket		snooker
G	gewichtheffen/krachtsporten		squash
	golf	T	tafeltennis
	gymnastiek/turnen		tennis
H	handbal		touwtrekken
	(hand)boogschieten	V	voetbal
	hockey		volleybal
	honkbal/softbal	W	wandelsport
J	jogging		waterpolo
	judo		waterskiën
K	kanosport		wielersport
	karate/(ge)vechtsporten		(wind)surfing
	korfbal		worstelen
M	motorsport	IJ	ijshockey
P	paardrijden	Z	zwemmen/kunstsommen
R	roeisport		zeilen

Gedaan te Brussel, 23 september 1992.

De Voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

Michael GEUENICH

BIJLAGE I

bij het advies van het Economisch en Sociaal Comité

(hoofdelijke stemming over het advies in zijn geheel)

De volgende leden hebben vóór het advies gestemd:

De dames en heren: ANDRADE, BAGLIANO, BEALE, BELL, BELTRAMI, BENTO GONÇALVES, BERNABEI, BOISSEREE, BREDIMA, BRIESCH, CEYRAC, CHEVALIER, CONNELLAN, van DAM, DONCK, DRILLEAUD, DUNKEL, EULEN, FRERICHS, GAFFRON, GARDNER, GERMOZZI, GHIGONIS, GIACOMELLI, GIESECKE, GREEN, GROBEN, GUILLAUME, KAARIS, KAFKA, LAPPAS, LAUR, LITTLE, LÖW, LUSTENHOUWER, MADDOCKS, MAYAYO BELLO, MERCE JUSTE, MEYER-HORN, MOBBS, MORELAND, MULLER E., NIERHAUS, NOORDWAL, PARDON, PAVLOPOULOS, PEARSON, PELLETIER Ch., PERRIN-PELLETIER, PETERSEN, PETROPOULOS, POMPEN, PRICOLO, PROUMENS, QUEVEDO ROJO, ROBINSON, ROMOLI, SCHLEYER, SCHMIDT, SCHMITZ, SCHNIEDERS, von SCHWERIN, SPYROUDIS, TIEMANN, TUKKER, WHITWORTH, WICK.

De volgende leden hebben tegen het advies gestemd:

De dames en heren: AMATO, ASPINALL, ATAÍDE FERREIRA, BARROW, BONVICINI, BOTTAZZI, V. CAL, CARROLL, CASSINA, CEBALLO HERRERO, CHRISTIE, COLOMBO, DECAILLON, d'ELIA, van DIJK, DOUVIS, ELSTNER, ETTY, FREEMANN, GREDAL, HAGEN, HILKENS, HOVGAARD JAKOBSEN, JASCHICK, JENKINS, KANELLOPOULOS, de KNEGT, KORFIATIS, LANDABURU DE SILVA, LIVERANI, LYONS, MORRIS, NIELSEN B., NIELSEN P., PELLARINI, PELLETIER R., RANGONI MACHIAVELLI, REA, ROSEINGRAVE, SAITIS, SALA, SANTOS, SEQUEIRA, SILVA, SMITH, STRAUSS, THEONAS, TIXIER.

De volgende leden hebben zich van stemming onthouden :

De dames en heren: DELOROZOY, GOMEZ MARTINEZ, MERCIER, MOLINA VALLEJO, MUÑIZ GUARDADO, RODRIGUEZ de AZERO y DEL HOYO, SAUWENS, SCHADE-POULSEN, STECHER NAVARRA, VELASCO MANCEBO, ZUFIAUR NARVAIZA.

BIJLAGE II

bij het advies van het Economisch en Sociaal Comité

Verworpen wijzigingsvoorstellen

Tijdens de discussies in het Comité zijn de volgende wijzigingsvoorstellen, waarvoor ten minste één kwart van de stemmen is uitgebracht, verworpen :

Wijzigingsvoorstel 2

Het advies over tabaksreclame als volgt te wijzigen :

De paragrafen 1.2 t/m 3.2 door de volgende tekst te vervangen :

„2. Algemene opmerkingen

2.1. Het Comité stelt voor het gewijzigd voorstel voor een richtlijn van de Raad inzake reclame voor tabaksproducten in te trekken.”

Motivering

1. In de afzonderlijke lid-staten zijn in overleg met de tabaksindustrie, met name de sigarettenindustrie, regelingen voor de tabaksreclame opgesteld. Deze regelingen zijn afgestemd op de eigen traditie en cultuur alsmede op de structuur van de nationale tabaksindustrie. In sommige landen bestaan door arbitrage afdwingbare zelfreguleringsmaatregelen.

2. De EG zou overeenkomstig het subsidiariteitsbeginsel van Maastricht alleen moeten optreden, wanneer een kwestie niet even goed op nationaal niveau kan worden geregeld. In het geval van reclame voor tabaksproducten kan dit wel.

Hoofdelijke stemming over wijzigingsvoorstel 2:

De volgende leden hebben voor het wijzigingsvoorstel gestemd :

De dames en heren: BEALE, BELL, BLACK, BREDIMA, CONNELLAN, DUNKEL, FLUM, FRERICHS, GAFFRON, GAFO FERNANDEZ, GARDNER, GIACOMELLI, GIESECKE, GOMEZ, GREEN, KAARIS, LITTLE, LÖW, LUSTENHOUWER, LYONS, MAYAYO BELLO, MERCE JUSTE, MEYER-HORN, MOBBS, MOLINA VALLEJO, MORELAND, MULLER E., PEARSON, PETERSEN, PETROPOULOS, ROBINSON, RODRIGUEZ GARCIA-CARO, SAUWENS, SCHADE-POULSEN, SCHNIEDERS, SPYROUDIS, STECHER NAVARRA, TUKKER, VELASCO MANCEBO, WHITWORTH, WICK, ZUFIAUR NARVAIZA.

De volgende leden hebben tegen het wijzigingsvoorstel gestemd :

De dames en heren: ASPINALL, ATAÍDE FERREIRA, ATTLEY, BAGLIANO, BARBAGLI, BARROW, BELTRAMI, BENTO GONÇALVES, BLESER, BOISSEREE, BONVICINI, VASCO CAL, CARROLL, CASSINA, CEBALLO HERRERO, CEYRAC, CHEVALIER, van DAM, DECAILLON, d'ELIA, DELOROZOY, van DIJK, DONCK, DOUVIS, DRAIJER, ELSTNER, FRANDI, FREEMAN, GERMOZZI, GOTTERO, GREDAL, GROBEN, GUILLAUME, HAGEN, HILKENS, HOVGAAARD JAKOBSEN, JASCHICK, JENKINS, KANELLOPOULOS, de KNEGT, KORFIATIS, LANDABURU DE SILVA, LAPPAS, LAUR, LIVERANI, MADDOCKS, MANTOVANI, MARGALEF MASIA, MERCIER, MORRIS, MOURGUES, MUÑIZ GUARDADO, NIELSEN B., NIELSEN P., NIERHAUS, NOORDWAL, PAVLOPOULOS, PE, PELLARINI, PELLETIER Ch., PELLETIER R., PERRIN-PELLETIER, PRICOLO, PROUMENS, QUEVEDO ROJO, RODRIGUEZ de AZERO y DEL HOYO, ROMOLI, ROSEINGRAVE, SAITIS, SALA, SANTOS, SCHLEYER, SCHMIDT, SCHMITZ, von SCHWERIN, SCULLY, SEQUEIRA, SILVA, SMITH, SOLARI, STRAUSS, TESORO OLIVER, THEONAS, TIEMANN, TIXIER, VERBOVEN, WAGENMANS.

De volgende leden hebben zich van stemming onthouden :

De dames en heren: BERNABEI, BRIESCH, KAFKA, McGARRY, PARDON, PASQUALI.

Uitslag van de stemming

Vóór: 42, tegen: 87, onthoudingen: 6.

Wijzigingsvoorstel 1

Het advies van de Afdeling inzake „Tabaksreclame” dient als volgt te worden gewijzigd:

1. Inleiding

1.1. Geen wijzigingen.

1.2. Geen wijzigingen.

1.3. Aan het einde van deze paragraaf de volgende zin toe te voegen:

„Dit staat de toepassing van eventuele nationale bepalingen in de lid-staten, met inbegrip van vrijwillige afspraken, op reclame niet in de weg.”

1.4. Geen wijzigingen.

1.5. Geen wijzigingen.

2. Algemene opmerkingen

De tekst vanaf paragraaf 2.1 tot en met 3.2 te schrappen en te vervangen door het volgende:

„2.1. Gegeven de grote belangen voor de volksgezondheid stemt het Comité in met het voorstel van de Commissie. Het Comité meent evenwel dat het invoeren van een verbod op reclame nu wellicht te drastisch kan zijn en dat het gevolgen zou kunnen hebben voor de reclamewereld, de media en de tabaksindustrie. Het Comité stelt daarom voor het verbod uit te stellen tot 1 januari 1994, om betrokkenen de gelegenheid te geven zich aan de nieuwe marktsituatie aan te passen.

2.2. Het Comité merkt op dat vrijwillige overeenkomsten zeker een aanvullende rol kunnen spelen en de mogelijke toepassing van wetgeving kunnen ondersteunen, maar niet vervangen.

2.3. Volgens het Comité zou tabaksreclame rokers ertoe kunnen brengen om meer te roken, niet rokers ertoe kunnen brengen om te beginnen met roken en rokers ervan kunnen weerhouden om te stoppen met roken of deze beslissing te vertragen. In die zin speelt tabaksreclame volgens het Comité een fundamentele rol bij het bevorderen van tabaksgebruik, vooral bij kinderen die al op zeer jeugdige leeftijd gevoelig zijn voor reclame.

2.4. Er bestaat reeds een richtlijn die het maken van tabaksreclame gedurende televisie-uitzendingen verbiedt. In het verlengde daarvan is het Comité van mening, dat tabaksreclame via de radio eveneens verboden dient te worden.

2.5. Het Comité ondersteunt de mening dat het toestaan van tabaksreclame in de verkooppunten de consument informatie kan verschaffen. Het Comité vindt desalniettemin dat de definitie van dergelijke verkooppunten nader zou moeten worden gezien en zo zou moeten worden aangepast dat er, gelet op het mogelijk verschil in situering van verkooppunten, geen concurrentieverschillen ontstaan tussen de lid-staten.

2.6. Het Comité ondersteunt het verbod op indirecte reclame hetzij door middel van een bekend tabaksmerk dat voor andere producenten wordt gebruikt hetzij door middel van bekende niet-tabaksmerken die voor nieuwe tabaksprodukten worden gebruikt.

2.7. Vooral de argumenten van de Commissie met betrekking tot reclame die op de een of andere wijze op jongeren is gericht spreken het Comité bijzonder aan. Gedurende de overgangperiode die zou moeten duren tot 1 januari 1994 ondersteunt het Comité daarom een algeheel verbod op:

- reclame welke gericht is op personen beneden de 18 jaar;
- reclame waarin personen beneden de 25 jaar worden uitgebeeld;
- reclame welke geplaatst is in drukwerken welke bestemd zijn voor, of gelezen worden door personen beneden 18 jaar;
- reclame waarin een verband gelegd wordt tussen roken en volwassen zijn;
- reclame welke gevoerd wordt in en vóór lokalen en sociëteiten welke onder andere bezocht worden door personen beneden 18 jaar;
- reclame welke gevoerd wordt in en vóór discotheken, dancings en openbare gebouwen welke onder andere bezocht worden door personen beneden de 18 jaar;
- reclame welke gevoerd wordt in en vóór opleidingsinstituten welke onder andere bezocht worden door personen beneden de 18 jaar.

2.8. Het Comité is van mening dat gedurende de overgangperiode bij sport geen reclame mag worden gevoerd, waarin verband wordt gelegd tussen het roken en het beoefenen van sport. In drukwerken welke gericht zijn op het uitoefenen van sport mag geen tabaksreclame geplaatst worden. Indien bij sport sprake is van sponsoring, mag evenmin reclame gevoerd worden. Evenmin mag reclame gemaakt worden in sportstadions en op terreinen en in gebouwen en andere ruimten die voor het beoefenen van sport kunnen worden ingericht.

2.9. Het Comité is van mening dat gedurende de overgangperiode in advertenties, affiches en dergelijke de gezondheidswaarschuwingen en/of teer- en nicotinecijfers dienen te worden vermeld zoals deze zijn geregeld in de richtlijn voor etikettering van tabaksproducenten.

3. Bijzondere opmerkingen over de artikelen

3.1. Artikel 1

3.1.1. Het Comité gaat akkoord met definities welke in dit artikel zijn genoemd.

3.2. Artikel 2

3.2.1. Het Comité gaat akkoord met dat artikel.

3.3. Artikel 3

3.3.1. De definitie van dit artikel zou moeten worden herbezien.

3.4. Artikel 6

3.4.1. De uitvoering van de Richtlijn wordt vastgesteld op 1 januari 1994."

Uitslag van de stemming

Vóór: 45, tegen: 72, onthoudingen: 10.

Wijzigingsvoorstel 3

Het advies over tabaksreclame als volgt te wijzigen:

„Inleiding

1. Aangezien de Raad van ministers geen gekwalificeerde meerderheid heeft kunnen bereiken over het oorspronkelijke voorstel, is nu een gewijzigde versie ingediend. Bij de discussies in de Raad is gebleken dat het eenvoudiger zou zijn, de nationale wetgevingen volledig te harmoniseren.

2. De Commissie is daarom nu met een voorstel gekomen dat ten doel heeft de voorschriften inzake de reclame voor tabaksprodukten te harmoniseren door een volledig verbod op reclame in te voeren.

Commentaar

3. Het Comité gaat met het Commissievoorstel akkoord maar wenst hierbij de volgende kanttekeningen te plaatsen.

3.1. Het Comité is van mening dat reclame voor tabaksprodukten altijd stimulerend werkt op de consumptie van tabak. Dit geldt met name voor jongeren.

3.2. Uiteraard hoeft niet meer te worden bewezen dat roken schadelijk is. Daarom hebben wij de plicht, een voorbeeld te stellen en ervoor te zorgen dat er met name onder de jongeren geen nieuwe rokers bijkomen.

3.3. Reclame draagt ertoe bij dat er nieuwe rokers komen. Dit zijn vooral kinderen die in de plaats komen van degenen die sterven. Reclame wekt het beeld op van een levenswijze die aantrekkelijk lijkt maar vaak misleidend is.

3.4. Door harmonisatie moet via de wetgeving bereikt worden dat deze verleiding voor jongeren niet meer bestaat. Dit kan alleen door een volledig verbod op directe en indirecte tabaksreclame.

3.5. Het is moeilijk te zeggen welke invloed indirecte reclame heeft. Toch moet ook deze vorm van reclame aangepakt worden, wanneer men wil dat nieuwe rokers en met name jongeren niet ook aan het roken verslaafd raken. In landen waarin directe reclame wel verboden is maar indirecte niet, heeft de tabaksindustrie van de indirecte reclame gebruik gemaakt om het reclameverbod te omzeilen.

3.6. De reclame- en tabaksindustrie moeten voldoende tijd krijgen om zich aan te passen. Het Comité is echter van mening dat er voor de reclame-industrie nieuwe produkten zullen komen. Toch vindt het dat de datum van inkrachttreding zou kunnen worden uitgesteld tot 1996.

3.7. Het nieuwe voorstel van de Commissie is inderdaad een belangrijke vooruitgang waar het gaat om de bescherming en ontmoediging van potentiële rokers.

3.8. Het Comité erkent dat een ieder voor zichzelf mag beslissen of hij al dan niet wil roken. Dit is een grondrecht waaraan niemand zal willen tornen. Waar het wel om gaat is de reclame die roken als iets onschadelijks voorstelt, terwijl wij allen weten dat dit niet zo is."

Uitslag van de stemming

Vóór: 40, tegen: 67, onthoudingen: 13.

Wijzigingsvoorstel 4

(par. 2.1 in gewijzigde vorm aangenomen)

„2.1.1. Het Comité vreest dat het voorstel van de Commissie om de maatregel in 1993 te laten ingaan, wel eens te drastisch zou kunnen blijken waardoor sommige bedrijfstakken zouden kunnen worden ontregeld.

2.1.2. Het Comité adviseert dan ook, de voorgestelde richtlijn pas per 1 januari 1996 te laten ingaan, zodat de betrokken bedrijfstakken over voldoende tijd beschikken om zich door middel van zelfreguleringsmaatregelen aan de nieuwe beperkingen ten aanzien van tabaksreclame te kunnen aanpassen."

Motivering

Spreekt voor zich.

Uitslag van de stemming

Vóór: 42, tegen: 71, onthoudingen: 12.

BIJLAGE III

bij het advies van het Economisch en Sociaal Comité

MINDERHEIDSVERKLARING VAN DE CATEGORIE „CONSUMENTEN"

Na afloop van de hoofdelijke stemming over het advies hebben onderstaande leden van de categorie „consumenten" die tegen het advies gestemd hebben, de volgende minderheidsverklaring afgegeven.

De leden van de categorie „consumenten" vinden dat het Comité het Commissievoorstel had moeten goedkeuren, omdat gezondheidsbescherming en kankerbestrijding niet op het spel mogen worden gezet voor de belangen van een paar fabrikanten, producenten en handelaars of ten behoeve van de reclamesector en de media. Het verbod op tabaksreclame, zoals de Commissie het voorstelt, kan leiden tot een geringere tabaksconsumptie en daarom hebben artsen en gezondheidswerkers nu juist dringend gevraagd. Bovendien wordt de vrijheid van informatie voor commerciële doeleinden geenszins in gevaar gebracht.

In het advies wordt voorgesteld, van EG-wetgeving af te zien en een gedragscode op te stellen. Dit voorstel is hier niet op zijn plaats omdat mediaboodschappen weliswaar misschien niet voor alle leeftijdsgroepen bestemd zijn, maar de media zelf toegankelijk zijn voor alle mensen, ongeacht hun leeftijd. Het is dan ook volledig zin- en nutteloos beperkingen in te voeren op grond van de leeftijd van de doelgroepen. Een gedragscode zou alleen bindend zijn voor degenen die zich hieraan willen onderwerpen en zelfs dan zou het niet mogelijk zijn zich in geval van schade of benadeling door reclame voor de rechtbank op deze code te beroepen.

De verschillen in nationale wetgeving kunnen slechts door een richtlijn worden opgeheven. De categorie „consumenten" is van mening dat harmonisatie moet plaatsvinden via stipte toepassing van artikel 100 A van het EEG-Verdrag. Helaas is er een meerderheid die deze harmonisatie afwijst en hierbij het voortbestaan van discriminatie tussen reclamebureaus en economische subjecten uit de verschillende lid-staten op de koop toe neemt.

Advies over het Europa van de burgers

(92/C 313/14)

Het Economisch en Sociaal Comité heeft op 25 april 1991 besloten, overeenkomstig artikel 24 van het Reglement van Orde een informatief rapport op te stellen over het Europa van de burgers. Hiervoor is in overeenstemming met artikel 17 van het Reglement van Orde een Sub-comité in het leven geroepen.

Het Sub-comité heeft zijn informatief rapport op 18 maart 1992 met algemene stemmen goedgekeurd.

Overeenkomstig artikel 20 (vierde alinea) van het Reglement van Orde heeft het Economisch en Sociaal Comité op 27 mei 1992 besloten, een advies over het Europa van de burgers op te stellen.

Het Sub-comité dat met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden van het Comité was belast, heeft zijn advies op 16 juli 1992 goedgekeurd. Rapporteur was mevrouw Rangoni Machiavelli, co-rapporteur de heer Jenkins.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 299e Zitting (vergadering van 23 september 1992) het volgende advies uitgebracht, dat zonder stemmen tegen, bij 5 onthoudingen is goedgekeurd.

1. Algemene opmerkingen

1.1. *Het Europese burgerschap is niet eenvoudigweg als de optelsom van twaalf nationale „burgerschapen” te beschouwen.*

1.1.1. De Europese Gemeenschap is bezig tot een hechtere unie uit te groeien. Naarmate dit proces vordert, hebben haar beleidsvormen en -maatregelen een democratische legitimatie en de steun van de gehele Europese bevolking als draagvlak nodig. Dit verklaart waarom het Europees Parlement er herhaaldelijk op heeft gewezen dat Europese Unie en Europees burgerschap samengaan. Met name bij de werkzaamheden in verband met „1992” heeft ook het Economisch en Sociaal Comité dikwijls betoogd dat het doel van de Gemeenschap niet uitsluitend is een interne markt tot stand te brengen: de Gemeenschap heeft tot taak de kwaliteit van het bestaan te verbeteren en de betrekkingen tussen de in de Gemeenschap verenigde staten aan te halen. Waar het echt om gaat, is het verwezenlijken van een „Europa van de burgers”, waarin de kwaliteit van het dagelijkse bestaan door constitutionele teksten met een „Europese dimensie” wordt verbeterd en beter wordt gewaarborgd.

1.1.2. Aangezien het de bedoeling is dat de Gemeenschap wordt tot „... een ruimte zonder binnengrenzen waarin het vrije verkeer van goederen, personen, diensten en kapitaal is gewaarborgd ...” (art. 8 A, tweede alinea, van het EEG-Verdrag), roept het „Europa van de burgers” onmiddellijk het beeld op van een gebied waarin de burgers, uitgaande van de beginselen van gelijke kansen, wederzijdse erkenning van beroepskwalificaties en diploma's en gelijke behandeling inzake sociale bescherming, sociale verzekering en onderwijs, de vrijheid hebben om zich overal in de Gemeenschap te verplaatsen, alsmede om in het door hen gewenste land te verblijven en te werken of zich aldaar te vestigen.

Veel van dit alles wordt inmiddels ervaren als verworvenheden van de Gemeenschap („acquis communautaire”); dit neemt niet weg dat de daadwerkelijke gebruikmaking van dit soort rechten — waartegenover uiteraard ook plichten en verplichtingen staan — nog heel wat aandacht en tijd zal vragen.

1.1.3. Het „Europa van de burgers” omvat „al-leidaagse” vrijheden, rechten en plichten, maar houdt ook méér in; er dient tevens een stevig gefundeerde, duurzame en niet aan nationale grenzen gebonden vorm van burgerschap in het leven te worden geroepen. Het is dus zaak, het democratisch tekort in de EG recht te trekken, een sociale „Unie” van burgers van de grond te laten komen, de burgers van Europa de mogelijkheid te geven meer greep op hun eigen toekomst te krijgen, en de rol van het Europees Parlement en andere democratische instellingen die de Europese burgers vertegenwoordigen en hun rechten, plichten en belangen verdedigen, te versterken.

1.2. Het Europese burgerschap is in het Verdrag van Maastricht officieel verankerd, zowel wat de rechten als wat de plichten betreft die hiermee samenhangen. Wat het begrip „Europees burgerschap” echt inhoudt, wordt echter vaag of in het beste geval slechts gedeeltelijk beschreven.

1.2.1. Het Europa van de burgers is niet een soort compositietekening of smeltkroes waarin alle verschillen verdwijnen.

1.2.2. Kenmerkend voor het Europa van de burgers zijn diens eenheid in de verscheidenheid aan culturen, diens pluralistisch denken en veelheid aan verschillende tradities, het christelijk gedachtegoed en de positieve aandacht voor andere geloofsovertuigingen, alsook aan humanistische en seculiere waarden en beginselen, en een aantal waarden die de hoeksteen van de Europese

samenleving vormen: vrijheid, vrede, sociale gerechtigheid, tolerantie, mensenrechten en rechtsstaat. De „ziel” van Europa is doortrokken van de humanistische beginselen — met name het recht van de mens op respect voor zijn waardigheid — die de democratie schragen en het democratisch proces op gang houden. De idee van het Europa van de burgers is diep geworteld in deze gemeenschappelijke democratische waarden en het respect voor de menselijke waardigheid. Hieruit zijn de huidige Europese gedachte en de opvatting dat democratie ook van toepassing op samenwerkingsverbanden van landen kan zijn, voortgekomen. In deze visie kunnen — in tegenstelling tot star nationalisme — verschillen volledig tot uiting komen, worden de burger keuze en kwaliteit geboden, en wordt de kans op een echte, vreedzame verstandhouding tussen volkeren vergroot.

1.2.3. Juist deze gemeenschappelijke democratische waarden en de plaatselijke, regionale, nationale en supranationale uitingvorm ervan zijn de pijlers onder het Europa van de burgers. De economische en sociale rechten zijn onverbreekelijk verbonden met de politieke en de grondrechten, en het geheel van met het burgerschap samenhangende rechten en de hierbij behorende plichten vormt het draagvlak van een vrije en democratische samenleving die de mensenrechten respecteert.

1.2.4. Het spreekt vanzelf dat een dynamische en goed functionerende Europese Unie die een democratische verantwoordingsplicht kent, het begrip „burgerschap” impliceert dat op deze waarden is gefundeerd en gedragen wordt door een fundamenteel EG-rechtskader waarin de rechten van de mens en de sociale grondrechten, samen met de fundamentele vrijheden volledig moeten worden erkend en beschermd.

1.2.5. Ook in de „verbreding” en de „verdieping” van de Gemeenschap staat de idee van het Europa van de burgers centraal. Verdieping is een noodzakelijke voorwaarde voor verbreding. Tevens gaat voor de Oostbloklanden met hun democratieën in wording van het Europa van de burgers, als Europese Unie, een beschermende werking uit, terwijl het een dynamische „ruimte” vormt bij het aanhalen van de banden met de EVA-landen. Die aantrekkingskracht en de onvermijdelijkheid van een verbreding van Europa zouden aanleiding moeten zijn voor verrijking en verdieping van de Unie. „Verdieping” is overigens wat de meeste gegadigden voor toetreding wensen, die er daardoor zeker van willen zijn dat de opbouw van het Europa waaraan zij deel wensen te nemen, efficiënt wordt aangepakt, onomkeerbaar is en op democratische wijze wordt gecontroleerd. Aan het Europa van de burgers (de „verdieping”) moet, samen met de verbreding van de Gemeenschap, vorm worden gegeven. Deze verdere stap in de opbouw van het Europa van de burgers, waarbij wordt voortgebouwd op de eerder genoemde gemeenschappelijke democratische en burgerlijke waarden, dient te beantwoorden aan de grondbeginselen „consensus” en „sociale gerechtigheid”. Deze zouden de norm en het hoogste doel van het Europa van de burger moeten zijn.

1.2.6. Om deze reden maakt „... het sociaal beleid (en de prioriteiten daarvan) integrerend deel (uit) van

het Europa van de burgers ...”⁽¹⁾ en „vervult het sociale beleid van de Gemeenschap een uiterst belangrijke functie, die het op hechtere en duidelijkere grondslagen moet kunnen vervullen.”⁽²⁾ Het Comité heeft in dit verband een beroep gedaan op de intergouvernementele conferentie van 1991 om „de kwestie van het evenwicht tussen en het gelijke gewicht van het sociale en het economische beleid” („balance and parity”) van het Verdrag en van de herzieningen van het Verdrag aan de orde te stellen en om de mogelijkheden van artikel 100 A en 118 A beter te benutten bij het zoeken naar een oplossing voor problemen op de grensoverschrijdende arbeidsmarkt en in het streven naar bevordering van sociale grondrechten overal in de Gemeenschap⁽³⁾. De Raad werkte tot dusverre in een traag tempo aan de tenuitvoerlegging van het Gemeenschapshandvest van sociale grondrechten van de werkenden en het sociale actieprogramma. Daaruit kan worden afgeleid dat nog steeds onvoldoende overeenstemming of politieke wil aanwezig is om dit voor het „Europa van de burgers” zo belangrijke en onontbeerlijke doel te verwezenlijken. Het in Maastricht vastgelegde „Protocol betreffende de sociale politiek” kan in dezen naar verwachting uitkomst bieden, daar het staatshoofd en de regeringsleiders van de lid-staten die het Gemeenschapshandvest hebben ondertekend, „machten een beroep te doen op de instellingen, procedures en regelingen” van de EG ten einde een groot aantal belangrijke beleidsgebieden van het Handvest met gekwalificeerde meerderheid van stemmen ten uitvoer te leggen. Het is inderdaad te betreuren dat tot dusverre niet meer vooruitgang is geboekt bij de uitvoering van het Gemeenschapshandvest en het sociale actieprogramma en dat niet alle Europese burgers uit de twaalf lid-staten op de nieuwe bepalingen van de tussen de lid-staten van de EG met uitzondering van het Verenigd Koninkrijk in Maastricht gesloten Overeenkomst betreffende de sociale politiek aanspraak kunnen maken. Deze Overeenkomst zou ook kunnen zorgen voor de wenselijke grotere flexibiliteit, doordat maatregelen van het Europees sociaal beleid ook in overeenstemming tussen representatieve organisaties — en niet uitsluitend door vanuit de Commissie geïnitieerde wetgevende activiteit — kunnen worden uitgewerkt en uitgevoerd.

1.2.6.1. Tevens dient te worden opgemerkt dat zowel het Comité als het Europees Parlement steeds hebben gehamerd op de noodzaak het Gemeenschapshandvest aanzienlijk te verbreden: dit Handvest zou niet alleen moeten gelden voor werkenden, maar ook voor andere sociale categorieën en individuele burgers in de maatschappij. Dit kan worden bereikt door de sociale grondrechten algemeen verbindend te verklaren.

1.2.7. Een op stevige, democratische en burgerlijke fundamenten gebouwd „Europa van de burgers”, waarin wordt gestreefd naar „maatschappelijke rechtvaardigheid (om) de vrijheid (te garanderen) die nodig is om het particulier initiatief te beschermen en collectieve initiatieven te ontplooiën”⁽⁴⁾, zou mede tot de verho-

(1) PB nr. C 208 van 8. 8. 1988, paragraaf 3.4.

(2) PB nr. C 225 van 10. 9. 1990, paragraaf 5.3.

(3) Idem.

(4) PB nr. C 6 van 7. 1. 1989, paragraaf 1.3.

ging van het peil van onderwijs en opleidingen, handel, economische bedrijvigheid en sociaal welzijn moeten bijdragen.

1.2.8. Een „grenzeloos” Europa zou een bron moeten zijn waaraan voortdurend nieuwe ideeën ontspruiten, en de mogelijkheid moeten bieden om de ontwikkelingen in andere landen onderling te toetsen, netwerken op te zetten en elkaar in positieve zin te beïnvloeden. In die situatie zou men steeds in contact moeten kunnen komen met en toegang moeten kunnen hebben tot de beste methodes en oplossingen. Deze kwalitatieve benadering van een dynamisch „Europa van de burgers” zou eveneens tot gevolg moeten hebben dat dienstverlening, gezondheidszorg, sociale voorzieningen, alsmede bescherming van consumenten en milieu op een hoger plan worden gebracht. Artikel 100 A.3 luidt als volgt: „De Commissie zal bij haar (...) voorstellen op het gebied van de volksgezondheid, de veiligheid, de milieubescherming en de consumentenbescherming uitgaan van een hoog beschermingsniveau.” Zulks wordt in de artikelen 129 A en 130 R van het Verdrag van Maastricht nogmaals bevestigd. De verplichting van de Gemeenschap tot het nastreven van een hoge standaard op deze gebieden is hiermee duidelijk vastgelegd. Door toepassing van de regel van gekwalificeerde meerderheid bij stemmingen in de Raad zal ongetwijfeld een groter aantal maatregelen op deze gebieden het licht zien. Wel dienen daarnaast de Europese burgers en hun milieu- en consumentenorganisaties sterker bij het houden van toezicht op de vastgelegde rechten, plichten en normen te worden betrokken. Ook dienen Europese burgers als consumenten in de gehele Gemeenschap gemakkelijker toegang tot de rechter te krijgen.

1.2.9. Voor een goed gebruik van de structuurfondsen en van het nog op te richten Cohesiefonds is het nodig dat de Europese burgers via hun adviesdiensten, belangengroepen, maatschappelijke en beroepsorganisaties en te realiseren geëigende structuren sterker hierbij worden betrokken.

1.2.10. Evenzo dient een Europa van vrije meningsuiting, vrij verkeer, vrijheid van informatie en het recht op privacy duidelijk uit de verf te komen. Het „Europa van de burgers” moet borg staan voor transparantie en vrijheid van informatie met respect voor de menselijke persoon, alsook voor vrije toegang tot ideeën, media en culturen van derde landen. Het mag niet ontaarden in een „vesting” waarbinnen de Europese burgers (of niet-EG-onderdanen die wettig in een lidstaat van de Gemeenschap verblijven) aan controles worden onderworpen.

1.2.11. Bij dit alles is het van levensbelang dat in het „Europa van de Burgers” jongeren worden opgeleid en hun een toekomst wordt geboden; hun horizon moet worden verbreed, de „Europese dimensie” moet voor hen tastbare effecten hebben en zij moeten van de Europese realiteit worden doordrongen. Dit is een van de gebieden waarop de afgelopen jaren praktische resultaten zijn bereikt, vooral door invoering van nieuwe EG-programma's voor de uitwisseling van jongeren. Tal van jongeren nemen echter niet aan deze EG-pro-

gramma's deel en komen hiervoor ook niet in aanmerking; vaak vallen jongeren uit de boot van de Europese samenwerking in het algemeen (werkloze jongeren, jongeren zonder vast werk, jongeren die in armoede of aan de zelfkant van de maatschappij leven). Hoe ervoor gezorgd kan worden dat het „Europa van de burgers” nu en in de toekomst aan alle jongeren iets te bieden heeft, is een vraag waaraan meer aandacht zal moeten worden besteed. De EG-activiteiten in dit verband dienen te worden opgevoerd, vooral waar het gaat om werkgelegenheid en scholing:

- Het is hoog tijd, ter bestrijding van de jeugdwerkloosheid specifieke EG-middelen in te zetten en een samenhangend EG-beleid m.b.t. het recht op scholing en duidelijker maatregelen ten behoeve van de arbeidsmarktparticipatie van jongeren te bevorderen.
- Tevens zou de EG meer verbeeldingskracht aan de dag kunnen leggen om de „Europese dimensie” in het onderwijs te bevorderen. Zo zouden de EG en de nationale autoriteiten naast gebruikmaking van de in Maastricht vastgestelde EG-bevoegdheden ten aanzien van pedagogisch materiaal, taalonderwijs en bevordering van mobiliteit in Europa, er wellicht over kunnen nadenken of alle scholieren in het voortgezet onderwijs bij de organisatie van een eens in de twee jaar te houden „Europees Jeugdcongres” zouden kunnen worden betrokken. Om te beginnen zouden scholen voor vervolgonderwijs in de gehele EG worden geholpen bij het organiseren van verkiezingen onder hun scholieren voor de samenstelling van regionale Europese jeugdraden. Deze regionale raden zouden dan weer afgevaardigden voor het Europese Jeugdcongres kunnen aanwijzen. Een dergelijk EG-initiatief zou het voordeel hebben, in contact te komen met jongeren en hen op alle niveaus, van plaatselijk tot internationaal, rechtstreeks over hun visies op Europa te laten debatteren en deze visies vervolgens op te tekenen. Wellicht zouden de Commissie en het Europees Jeugdforum hun gedachten eens over deze suggestie kunnen laten gaan.

1.2.12. Een Europa van „solidariteit” met de wereld en tussen generaties en tussen burgers dient ook verder te worden bevorderd. Het Comité bevestigt zijn steun voor het aanwijzen van 1993 als het Europees Jaar van Ouderen en voor het uitbreiden van de artikelen 24 en 25 van het Gemeenschapshandvest om een Gemeenschapshandvest van de grondrechten van ouderen te initiëren, samen met een actieprogramma van maatregelen ter bevordering van de solidariteit tussen generaties. Het Comité herhaalt zijn standpunt dat maatregelen nodig zijn om mensen met een handicap te integreren.

2. Aanbevelingen

2.1. Voor het onderstrepen van de historische en politieke betekenis van de conclusies waartoe de regeringen tijdens de Top van Maastricht zijn gekomen, zijn nodig een gedegen voorlichting en een grotere openheid naar de burgers toe, zodat zij bij de opbouw van

de Europese Unie worden betrokken. Besluiten dienen te worden genomen op het niveau (Europees, nationaal, regionaal of plaatselijk) waar voor maximale democratische controle en doelmatigheid kan worden gezorgd⁽¹⁾. Hiertoe dienen in de Unie volgens het Comité met name de volgende initiatieven te worden ontplooid:

1. De Europese Unie dient toe te treden tot het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden; tevens dient de door het Europees Parlement aangenomen Verklaring van de grondrechten en fundamentele vrijheden in het Verdrag te worden opgenomen.
2. In het Verdrag dient een verbod van discriminatie op grond van geslacht, huidskleur, ras, overtuiging en geloof te worden opgenomen.
3. Er dient zorg te worden gedragen voor de opheffing van belemmeringen t.a.v. de praktische toepassing van de vier vrijheden (vrij verkeer van personen, goederen, diensten en kapitaal); hiervan uitgaande dienen gelijke rechten en plichten voor alle burgers van de Unie te worden vastgelegd.
4. Op EG-niveau dient een feitelijke democratische verantwoordingsplicht te worden ingevoerd door het geven van adequate, wetgevende bevoegdheid aan het Europees Parlement, het doorzichtig maken van de besluitvorming bij de Raad, onafhankelijke toetsing van wet- en regelgeving door het Hof van Justitie en het verdedigen en uitbouwen van een „open” Europees bestuur.
5. Het Europees Parlement dient volgens een uniform kiesstelsel te worden gekozen waarbij de verschillende politieke stromingen naar behoren worden vertegenwoordigd.
6. De taken van het Economisch en Sociaal Comité — een Europese projectie van soortgelijke nationale instanties voor de sociale dialoog — en het op te richten Comité van de Regio's — een Europese projectie van regionale bevoegdheden — dienen zich autonoom, maar convergerend te ontwikkelen; daarbij dient in het belang van de Europese Unie van de inspraak-democratie en van de representativiteit van elk van deze organen gebruik te worden gemaakt.
7. In het Verdrag moet ondubbelzinnig de mogelijkheid worden opgenomen dat het Gemeenschaps-handvest van sociale grondrechten en het Protocol en de Overeenkomst betreffende de sociale politiek feitelijk op alle betrokken burgers in de gehele Europese Unie worden toegepast.
8. Tevens dient de EG te ijveren voor de bescherming van bredere sociale en maatschappelijke⁽²⁾ rechten op gebieden als milieu, consumentenbescherming, bescherming van burgers tegen onrechtmatige behandeling door de overheid, bescherming van cultureel erfgoed, gegevens, kwetsbare en zich in een achterstandspositie bevindende groepen en gehandicapten, de rol van de sociale en beroepsorganisaties en het gezin⁽³⁾. Ook het recht van meningsvrijheid dient te worden gehandhaafd.
9. De EG-begroting dient qua omvang op de Europese Unie te zijn afgestemd en op efficiënte wijze tot de sociale en economische samenhang en tot scholing en bijscholing en het terugdringen van werkloosheid bij te dragen.
10. Er dient een Europees beleid inzake werkgelegenheid en beroepsopleiding van de grond te komen, waarbij in steeds sterkere mate mede gebruik moet worden gemaakt van de sociale dialoog en moet worden overgegaan tot inschakeling van andere belangengroepen.
11. Het „Jaar van Ouderen” (1993) zou kunnen worden gebruikt als aanknopingspunt voor initiatieven van de EG waarmee de noodzakelijke maatregelen op gang worden gebracht om de leefsituatie van ouderen in de toekomst te verbeteren, zonder het streven naar een betere leefsituatie van de ouderen van nu uit het oog te verliezen.
12. Voorgesteld wordt eens in de twee jaar een „Europees Jeugdcongres” te organiseren.

2.2. Burgerschap betekent het behoren tot een gemeenschap waarin de wil van de groep wordt bepaald met de inbreng van ieder afzonderlijk lid. De leden van de groep (i.c. Gemeenschap) onderwerpen zich zonder feitelijk verlies van hun vrijheid aan deze gemeenschappelijke wil omdat de daaruit voortvloeiende regels uiteindelijk mede door henzelf tot stand zijn gebracht. In een democratische samenleving moet het zo zijn dat gelijke, vrije burgers zich vrijwillig aaneensluiten op grond van gemeenschappelijke positieve waarden. Mede om die reden is het Europese burgerschap niet zomaar de optelsom van de „burgerscapen” van alle lid-staten samen. Het Europese burgerschap is méér: het geeft uit het oogpunt van beschaving een verrijkende extra dimensie aan het nationale burgerschap.

⁽¹⁾ Overeenkomstig de algemene visie op „subsidiariteit”.

⁽²⁾ Onder grond- en sociale rechten worden ook verstaan de „maatschappelijke rechten” (societal rights), d.w.z. de individuele rechten die burgers en bijzondere groepen en categorieën (bejaarden, gehandicapten, zieken, enz.) zijn toegekend.

⁽³⁾ PB nr. C 277 van 31. 10. 1989, blz. 2 en 3.

Gedaan te Brussel, 23 september 1992.

*De Voorzitter
van het Economisch en Sociaal Comité*

Michael GEUENICH

Advies over het voorstel voor een richtlijn van de Raad inzake de onderlinge aanpassing van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen van de lid-staten met betrekking tot pleziervaartuigen⁽¹⁾

(92/C 313/15)

De Raad heeft op 11 mei 1992 besloten, overeenkomstig de bepalingen van artikel 100 A van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap het Economisch en Sociaal Comité te raadplegen over het voornoemde voorstel.

De Afdeling voor industrie, handel, ambacht en diensten, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 2 september 1992 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Green.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 299e Zitting (vergadering van 23 september 1992) het volgende advies uitgebracht, dat met algemene stemmen is goedgekeurd.

1. Inleiding

1.1. Ten einde bestaande handelsbelemmeringen uit de weg te ruimen, zodat het grootst mogelijke voordeel kan worden getrokken van de interne markt, en de normen m.b.t. bouw en algemene veiligheid van pleziervaartuigen en onderdelen ervan te verhogen, heeft de branche via de International Council of Marine Industry Associations (ICOMIA) de Europese Commissie gevraagd de Raad een door alle betrokken partijen goedgekeurd richtlijnvoorstel voor te leggen betreffende de veiligheid van pleziervaartuigen. Dit zou slechts één specifiek onderdeel zijn van een pakket EG-richtlijnen inzake veiligheid. Er was reeds heel wat werk verricht m.b.t. een groot aantal normen in het kader van de ISO (TC 188), maar ingezien werd dat het opstellen van één richtlijn inzake de bouw van pleziervaartuigen, waarbij de EG, de EVA en bij ICOMIA aangesloten niet-EG-staten nauw betrokken zouden zijn, de beste aanpak zou zijn om de normen op dit gebied zowel in de EG als waarschijnlijk ook daarbuiten te harmoniseren. De Commissie heeft dan ook het onderhavige richtlijnvoorstel opgesteld, dat in nauwe samenwerking met de betrokken industrietak is voorbereid.

2. Algemene opmerkingen

2.1. Het Comité staat in beginsel achter dit richtlijnvoorstel, omdat het als voornaamste doel heeft de technische handelsbelemmeringen op dit gebied weg te nemen. De tekst heeft betrekking op alle veiligheidsaspecten van de technische normen betreffende de bouw van pleziervaartuigen. Wanneer de richtlijn ten uitvoer wordt gelegd, zullen alle fabrikanten van zulke vaartuigen en onderdelen weten, aan welke minimum-veiligheidsnormen hun producten moeten voldoen voordat deze in de EG mogen worden verkocht. Dit zou de gebruiker ten goede moeten komen, en voor fabrikanten van pleziervaartuigen zouden handelsbelemmeringen komen te vervallen. De reeds in sommige lid-staten geldende hoge veiligheidsnormen mogen niet door de invoering van de onderhavige richtlijn worden verlaagd.

2.2. De richtlijn omvat 14 artikelen, waarin o.m. de volgende zaken behandeld worden: types pleziervaartuigen die onder de richtlijn vallen, de vast te stellen essentiële veiligheidsvereisten, de procedures die moeten worden gevolgd indien de lid-staten of de Commissie van oordeel zijn dat de normen niet volledig aan de essentiële vereisten beantwoorden en de betrokken vaartuigen uit de handel moeten worden genomen, de methode voor conformiteitsbeoordeling, de wijze waarop de lid-staten aan de richtlijn dienen te voldoen en de termijn daarvoor. De artikelen zijn in geen enkel opzicht beperkend, maar hebben tot doel een vlotte en doelmatige harmonisatie mogelijk te maken.

3. Bijzondere opmerkingen

3.1. Bijlage I bevat de „fundamentele veiligheids-eisen” die aan het ontwerp en de bouw van pleziervaartuigen worden gesteld. Deze eisen vormen een hoofdbestanddeel van de richtlijn. Zij zijn opgesteld na grondig en langdurig overleg tussen de lid-staten en binnen de bedrijfstak. Er moesten compromissen worden gesloten om tot eenstemmigheid te komen, maar die eenstemmigheid is ten slotte bereikt. Het is dan ook te hopen dat er geen ingrijpende wijzigingen in de „fundamentele eisen” worden voorgesteld.

3.2. Andere belangrijke bestanddelen van de richtlijn, die in bijlage V t/m XIV zijn opgenomen, zijn interne fabricagecontrole, aangemelde instanties en keuring. Het Comité gaat ervan uit dat interne fabricagecontrole — in het bijzonder gangbaar in kleinere bedrijven en het MKB — de meest toegepaste methode zal worden. Certificering van kleine vaartuigen dient zo eenvoudig mogelijk gehouden te worden en zo min mogelijk rompslomp met zich mee te brengen. Bestaande vaartuigen van kleine types als Wayfarers en Lasers, die reeds wijdverbreid zijn, dienen aan interne fabricagecontrole (module A) te worden onderworpen, ongeacht de omvang van de productie. Gecomplieerdere certificeringsprocedures dan in de richtlijn zijn aangegeven, kunnen voor kleinere bedrijven nadelig zijn, ook al is dit alleen uit kostenooptpunt. Dit is precies het tegengestelde van wat met deze richtlijn wordt nagestreefd.

⁽¹⁾ PB nr. C 123 van 15. 5. 1992, blz. 7.

3.3. Hoofdstuk I, artikel 1.3 (in het bijzonder het eerste en het vierde gedachtenstreepje), dient anders te worden geformuleerd en te worden verduidelijkt om te voorkomen dat de richtlijn wordt omzeild.

„Roeiwedstrijdboten” horen eerder onder het tweede gedachtenstreepje thuis.

3.4. Hoofdstuk II, artikel 8

Gezien het bijzondere geval van boten die naar de specificaties van de klant of in zeer kleine series worden gebouwd, dient duidelijk te worden bepaald dat de in de richtlijn gestipuleerde certificeringsprocedure niet op zulke boten van toepassing is. Het Comité stelt daarom voor, in artikel 8, eerste en tweede gedachtenstreepje, niet het totale aantal exemplaren per jaar, maar de grootte van de productie van afzonderlijke typen als criterium te nemen.

3.5. Bijlage I, punt 2.2

Aangeduid dient te worden dat de tekst op het plaatje van de bouwer de toestand op het tijdstip van productie aangeeft.

3.6. Punt 3.10 dient als volgt te worden gewijzigd:

„Alle meerrompenboten met woonruimte waarvan de romp meer dan 12 m lang is, moeten voorzien zijn van ontsnappingsluiken die de mogelijkheid bieden tot ontsnapping wanneer de boot is omgeslagen.”

Dit voorschrift is in overeenstemming met de thans gangbare bouwmethoden en legt bij de bouw van kleinere meerrompenboten geen onredelijke extra last op.

3.7. De laatste zin van punt 5.1.1 dient als volgt te worden gelezen:

„De isolatiematerialen in de motorruimtes moeten zelfdovend zijn.”

De huidige formulering is vaag en maakt daardoor certificering onmogelijk.

3.8. Bijlage II, punt 1

Deze zin dient als volgt te worden gelezen:

„Vonkafscherming voor met benzine aangedreven binnenboord- en achterin geplaatste motoren.”

Het woord „benzine” dient te worden ingelast, omdat de volgens de ISO-norm voorgeschreven vonkafscherming niet voor dieselmotoren geldt.

3.9. Bijlage II, punt 4

Dit punt dient als volgt te luiden:

„vast aangebrachte brandstoftanks en -slangen”.

Deze eis zou dus niet gelden voor draagbare brandstoftanks. De meeste draagbare brandstoftanks worden in de open lucht gebruikt op kleine boten met buitenboordmotoren, terwijl vast aangebrachte brandstoftanks zich in aan het zicht onttrokken ruimtes bevinden en vóór en na het monteren ervan afzonderlijk moeten worden getest.

Gedaan te Brussel, 23 september 1992.

De Voorzitter
van het Economisch en Sociaal Comité

Michael GEUENICH

Advies over de toekomstige uitbreiding van de Gemeenschap

(92/C 313/16)

Het Economisch en Sociaal Comité heeft op 25 februari 1992 besloten overeenkomstig artikel 20 (vierde alinea) van het Reglement van Orde een advies op te stellen over de toekomstige uitbreiding van de Gemeenschap.

De Afdeling voor externe betrekkingen, handels- en ontwikkelingsbeleid, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 11 september 1992 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Mourgues.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 299e Zitting (vergadering van 23 september 1992) het volgende advies uitgebracht, dat met meerderheid van stemmen (tien onthoudingen) is goedgekeurd.

0. Inleiding

0.1. De discussie over uitbreiding van de EG is niet van vandaag of gisteren; in de Preambule van het Verdrag van Rome wordt dit punt al aangeroerd. De achtergrond van de discussie is nu echter geheel anders dan in 1957. De EG werd namelijk opgericht in een verdeelde wereld, waarin twee ideologieën en militaire machtsblokken tegenover elkaar stonden. In plaats van deze tweedeling is er tegenwoordig sprake van plaatselijke etnische, religieuze, politieke, economische en sociale conflicten in bepaalde Oost- en Zuidoosteuropese landen.

Dit neemt niet weg dat het Europese integratieproces door de voor 1 januari 1993 geplande voltooiing van de interne markt in een stroomversnelling raakt.

0.2. Het lidmaatschap van de EG wordt tegenwoordig begeerd: Turkije, Cyprus, Malta, Oostenrijk, Zweden, Finland en Zwitserland hebben een officieel toetredingsverzoek ingediend. In de min of meer nabije toekomst zullen andere landen (zoals die in Midden- en Oost-Europa) waarschijnlijk volgen.

0.3. Tot op heden hebben in de discussies over uitbreiding van de EG economische aspecten de overhand gehad. Nu gaan echter ook politieke overwegingen een essentiële rol spelen.

0.4. De Europese Raad zal tijdens de Top van Edinburgh, in het licht van de ontwikkelingen in sommige lid-staten in verband met de ratificatie van het Verdrag over de Europese Unie, moeten nagaan hoe het nu verder moet met de geplande toetredingsonderhandelingen, zowel vanuit het oogpunt van de verdieping van de Gemeenschap als vanuit het oogpunt van artikel 237 van het Verdrag van Rome.

1. Algemene opmerkingen

1.1. Bij iedere discussie over uitbreiding moet worden uitgegaan van artikel 237 van het Verdrag, waarin is bepaald dat „elke Europese Staat kan verzoeken lid te worden van de Gemeenschap”. Europese staten met

dezelfde idealen als de EG-landen kunnen op grond hiervan een toetredingsverzoek indienen.

1.2. In de conclusies van de Europese Raad van Maastricht van december 1991 verklaart de voorzitter het volgende:

„De Europese Raad herinnert eraan dat het Verdrag betreffende de Europese Unie dat de Staatshoofden en Regeringsleiders thans zijn overeengekomen, bepaalt dat elke Europese Staat met een op het beginsel van democratie gegrond regeringsstelsel verzoeken mag, tot de Unie toe te treden.

De Europese Raad constateert dat de onderhandelingen over de toetreding tot de Europese Unie op basis van het nu overeengekomen Verdrag kunnen beginnen, zodra de Gemeenschap haar onderhandelingen over de eigen middelen en aanverwante onderwerpen in 1992 heeft voltooid.

De Europese Raad neemt er nota van dat bepaalde Europese landen een verzoek om toetreding tot de Unie ingediend hebben of hun voornemen daartoe hebben aangekondigd. De Europese Raad verzoekt de Commissie deze kwesties, met inbegrip van wat zulks voor de verdere ontwikkeling van de Unie impliceert te bestuderen met het oog op de Europese Raad in Lissabon.”

1.3. De Commissie moest er in haar rapport over de gevolgen van de verdere uitbreiding van de EG voor de toekomstige ontwikkeling van de Gemeenschap van uitgaan dat:

- a) de interne markt op 1 januari 1993 nagenoeg voltooid zal zijn;
- b) eveneens op 1 januari 1993 de Europese Economische Ruimte (EER) tot stand moet zijn gebracht, waarmee de interne markt voor de meeste goederen en diensten waarschijnlijk zal worden uitgebreid tot 19 Europese landen, zodat de 372 miljoen inwoners van de EG- en EVA-landen van het vrije verkeer van goederen, diensten, kapitaal en personen zullen kunnen profiteren;

c) de lid-staten tussen nu en januari 1993 in beslag zullen worden genomen door discussies over de ratificatie van het Verdrag van Maastricht en de gevolgen daarvan.

1.4. In de conclusies van de Europese Raad van Lissabon van 26 en 27 juni 1992, opgesteld aan de hand van het Commissierapport, verklaart de voorzitter daarom dat „de onderhandelingen over de toetreding tot de Unie op basis van het te Maastricht overeengekomen Verdrag kunnen beginnen zodra de Gemeenschap haar onderhandelingen over de eigen middelen en aanverwante onderwerpen in 1992 heeft voltooid”.

1.5. De Europese Raad is van oordeel dat „de EER-overeenkomst het pad heeft geëffend voor het openen van uitbreidingsonderhandelingen, die spoedig zouden moeten worden afgerond, met de EVA-landen die het lidmaatschap van de Europese Unie nastreven. Hij verzoekt de instellingen om spoed te zetten achter het voorbereidend werk dat nodig is voor snelle vooruitgang bij die onderhandelingen, inclusief het uitwerken voor de Europese Raad van Edinburgh van het algemene onderhandelingskader van de Unie. De officiële onderhandelingen zullen onmiddellijk worden geopend nadat het Verdrag betreffende de Europese Unie is bekrachtigd en overeenstemming is bereikt over het pakket Delors-II. De onderhandelingen met de kandidaat-landen zullen, voor zover mogelijk, parallel worden gevoerd, zij het dat elk verzoek om lidmaatschap volgens zijn eigen merites zal worden behandeld”.

Het Comité concludeert hieruit dat uitbreiding niet ten koste mag gaan van verdieping; de communautaire verworvenheden mogen niet worden aangetast. Dit moet zowel voor de huidige als de kandidaat-lid-staten volslagen duidelijk zijn.

De Europese Raad is het er voorts over eens dat „deze uitbreiding mogelijk is op de grondslag van de institutionele bepalingen welke vervat zijn in het Verdrag betreffende de Unie en in de daaraan gehechte verklaringen”.

1.6. Kandidaat-lid-staten moeten werkelijk politiek bereid zijn tot de Europese Unie toe te treden. Toetreden houdt immers ook in: instemmen met het Gemeenschappelijk Buitenlands en Veiligheidsbeleid van de Europese Unie.

1.7. De politieke structuur van Europa in de komende decennia zal afhangen van de mate waarin de Gemeenschap aan dit punt vasthoudt en van de manier waarop de kandidaat-lid-staten hierop reageren.

1.8. De Europese integratie, de geleidelijke uitbreiding van de EG en de samenhang van de uit het Verdrag van Maastricht voortkomende Europese Unie vormen de kern van het toekomstige evenwicht in Europa. Wanneer uit de ontwikkeling van de instellingen zal blijken dat de Europese Unie een samenhangend geheel vormt, zal zij een nog grotere en beslissendere rol gaan spelen.

2. Kandidaat-lid-staten

2.1. Van de ingediende toetredingsverzoeken lijken die van de EVA-landen (Oostenrijk, Finland, Zweden en Zwitserland) geen onoverkomelijke problemen op te leveren. Deze landen lijken het „acquis communautaire” te kunnen aanvaarden. Hetzelfde geldt voor Noorwegen, indien dit land een toetredingsverzoek zou indienen.

2.2. Naast de EVA-landen zijn er nog een drietal andere kandidaat-lid-staten.

2.2.1. Turkije is door zijn strategische ligging van essentieel belang. De Europese Unie moet absoluut de banden met dit over twee werelddelen verspreide land nog verder aanhalen om de volgende doelstellingen te kunnen verwezenlijken:

- opvoering van het tempo van de economische groei in Turkije;
- invoering van een democratisch bestel op het gehele grondgebied;
- onomkeerbare invoering van de rechtsstaat;
- onherroepelijke erkenning van de rechten van de mens.

Zolang Cyprus verdeeld is, komt Turkije echter niet in aanmerking voor het lidmaatschap van de EG.

2.2.2. Het grondgebied van Cyprus is nog steeds verdeeld. Die scheiding moet worden opgeheven. Dit vraagstuk moet door Cyprus in overleg met de VN en met de steun van de Europese Unie worden opgelost. De Europese Unie dient echter alvast de economie van Cyprus te stimuleren door de nodige overeenkomsten te sluiten om de banden met dit land verder aan te halen.

2.2.3. Toetreding van Malta levert voor de Europese Unie geen wezenlijke problemen op. Gezien de omvang van dit eiland kan de toetredingsovereenkomst het best zo snel mogelijk worden gesloten zodra de voor de Europese Unie noodzakelijke instellingen worden aangepast (zie par. 4.1).

3. De Midden- en Oosteuropese landen

3.1. De Gemeenschap heeft Europa-akkoorden gesloten met Tsjechoslowakije, Polen en Hongarije. Deze landen zullen nu moeten bewijzen dat zij voor het lidmaatschap geschikt zijn: politiek, door de democratie en de rechtsstaat verder te ontwikkelen en te versterken, en economisch, door een markteconomie in te voeren. Anderzijds is hun ontwikkeling natuurlijk ook sterk afhankelijk van de mate waarin de Europese Unie tot het herstel van hun economie zal bijdragen.

3.2. Overwogen moet worden in een later stadium ook met andere landen onderhandelingen te openen om

Europese akkoorden te sluiten. Daarbij valt te denken aan (waarschijnlijk in deze volgorde):

- Roemenië en Bulgarije (waarmee overigens al wordt onderhandeld);
- de Baltische staten;
- de landen van het voormalige Joegoslavië en Albanië;
- Rusland en sommige andere GOS-staten.

Deze onderhandelingen zullen tijd vergen. Zij zullen waarschijnlijk echter vlotter verlopen als zij worden gevoerd met groepen van landen die gezamenlijk hebben besloten aansluiting te zoeken bij de rechtsstaten en markteconomieën en een einde te maken aan de conflicten van etnische, religieuze of politieke aard waardoor (sommige van) deze landen momenteel worden getroffen. Het Comité zou gaarne zien dat de representatieve organisaties van de sociaal-economische kringen bij de voorbereiding van deze onderhandelingen worden betrokken.

Het Comité onderstreept in dit verband dat de toekomst van Midden- en Oost-Europa voor Europa in zijn geheel een grote uitdaging vormt.

3.3. De Economische en Monetaire Unie zal het voor eventuele kandidaat-lid-staten namelijk nóg moeilijker maken aan de voorwaarden voor toelating te voldoen. Steeds duidelijker blijkt dat een door de staat geleide economie niet van de ene op de andere dag tot een economie volgens de beginselen van het Verdrag van Maastricht kan worden omgevormd. Om deze reden, en ook om een gezonde ontwikkeling van deze landen mogelijk te maken, zou de EG hen tijdens hun overgangperiode ter zijde moeten staan; dit kan gebeuren via specifieke overeenkomsten waarin ook is bepaald dat zij geraadpleegd zullen worden met de bedoeling gemeenschappelijke politieke, economische en sociale richtsnoeren uit te werken. Waarschijnlijk moet ook voor het begrip Europa als „economische ruimte”, dat afwijkt van Europa als „werelddeel”, een omschrijving worden gevonden.

4. Aanpassing van de instellingen

4.1. Het Comité dringt erop aan dat tijdens toekomstige onderhandelingen ook aandacht wordt geschonken aan de gevolgen die een aanzienlijke uitbreiding van de Europese Unie met zich meebrengt voor de communautaire instellingen, zodat hierover geen onduidelijkheid kan ontstaan. Momenteel wordt al onderzocht welke institutionele aanpassingen (samenstelling van Raad, Parlement en Commissie) in geval van toetreding van de in paragraaf 2.1 genoemde EVA-landen noodzakelijk zijn. Bij die aanpassingen moet nu al (maar in de toekomst nog veel méér) rekening worden gehouden met de noodzaak van een evenwichtige vertegenwoordiging van de lid-staten op basis van hun grootte en inwonertal (waarbij evenwel ook hun soevereiniteit volledig in acht dient te worden genomen), al was het maar met het oog op de toetreding van Malta (zie paragraaf 2.2.3).

4.2. De Gemeenschap moet niet alleen oog hebben voor de specifieke omstandigheden en problemen in de landen die op korte of lange termijn willen toetreden, maar dient ook rekening te houden met de gevolgen van verdere uitbreiding voor de werking van de instellingen, alsmede met de financiële mogelijkheden van de Europese Unie om de in het Verdrag van Maastricht omschreven doelstellingen te verwezenlijken. Het is niet de bedoeling dat vóór 1996 voorstellen op dit gebied op de agenda van een intergouvernementele conferentie komen te staan, maar dat neemt niet weg dat alvast grondig moet worden nagedacht over de veranderingen die bij verdere uitbreiding van de EG zullen moeten plaatsvinden.

4.3. Het Comité is van oordeel dat bij verdere uitbreiding van de Gemeenschap ten minste het basisbeginsel van de democratie in acht dient te worden genomen, d.w.z. dat door de Raad met meerderheid van stemmen vast te stellen richtlijnen en verordeningen door het Parlement moeten worden goedgekeurd.

4.4. Deze belangrijke kwesties zijn in het Verdrag van Maastricht opzettelijk buiten beschouwing gelaten. Dit geldt ook voor de toekomstige plaats van het Economisch en Sociaal Comité binnen de instellingen (artikel 193).

Het Comité zou willen dat tijdens de volgende Top een beleidslijn zichtbaar wordt en dat in een tijdschema wordt aangegeven hoe de werkzaamheden ongeveer zullen gaan verlopen. Het dringt er in het bijzonder op aan dat enerzijds een institutioneel evenwicht tussen de lid-staten wordt gehandhaafd en anderzijds erop wordt toegezien dat de instellingen doelmatig kunnen functioneren.

5. Conclusies

5.1. De geopolitieke en economische situatie in de Europese Unie oefent op de Midden- en Oosteuropese landen en op de Europese Middellandse-Zeelanden een grote aantrekkingskracht uit, maar ook de invloed op de andere landen rond de Middellandse Zee wordt steeds groter. De Europese Unie moet de samenwerking intensiveren, ten einde met al deze landen tot evenwichtige handelsrelaties te komen en hun economische ontwikkeling te stimuleren. Een dergelijke samenwerking moet de geleidelijke ontmanteling van handelsbelemmeringen omvatten. Van deze maatregelen zal in grote mate afhangen of de emigratie uit deze landen met een groeiende bevolking tot staan kan worden gebracht. Door die mensen te helpen in eigen land van de vooruitgang te profiteren en door het handelsverkeer met de betrokken landen verder te ontwikkelen, kan de Gemeenschap ertoe bijdragen dat het noodzakelijke evenwicht wordt gehandhaafd. Zo kunnen (zowel voor die landen als voor de Gemeenschap) gevaarlijke crisis-situaties worden vermeden.

5.2. Uitbreiding van de Gemeenschap vormt een grote uitdaging voor zowel de toekomstige als de huidige lid-staten:

- de uitdaging van de landen die een toetredingsverzoek hebben ingediend, ligt in de noodzaak op korte termijn te voldoen aan de voorwaarden die na ratificatie van het Verdrag van Maastricht door de Europese Unie worden gesteld;
- de Midden- en Oosteuropese landen hebben op hun beurt tot taak aan de verwachtingen van de

bevolking te voldoen door de democratie en de sociaal-economische ontwikkeling te versterken;

- de Gemeenschap dient ervoor te zorgen dat haar instellingen en besluitvormingsprocedures op een groter aantal lid-staten berekend zijn.

5.3. Het Comité is van mening dat deze doelstellingen alleen kunnen worden bereikt als zowel de huidige EG-lid-staten als de kandidaat-lid-staten zich vastberaden opstellen en de nodige politieke wil aan de dag leggen.

Gedaan te Brussel, 23 september 1992.

De Voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

Michael GEUENICH

Advies over het Groenboek over het effect van verkeer en vervoer op het milieu — gemeenschappelijke strategie voor een duurzame mobiliteit

(92/C 313/17)

De Raad heeft op 31 maart 1992 besloten, overeenkomstig de bepalingen van artikel 198 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap het Economisch en Sociaal Comité te raadplegen over het Groenboek over het effect van verkeer en vervoer op het milieu — gemeenschappelijke strategie voor een duurzame mobiliteit.

De Afdeling voor vervoer en communicatie, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 9 september 1992 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Bleser.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 299e Zitting (vergadering van 24 september 1992) het volgende advies uitgebracht, dat met 68 stemmen vóór en 32 stemmen tegen, bij 18 onthoudingen is goedgekeurd.

1. Inleiding

1.1. Beknopte samenvatting

Op voorstel van de heer K. Van Miert, het voor het vervoerbeleid verantwoordelijke Commissielid, heeft de

Commissie een Groenboek over de milieu-effecten van het verkeer vastgesteld. In dat document worden de globale milieu-effecten van het verkeer geëvalueerd en wordt een integrale aanpak voorgesteld om een meer milieuvriendelijke mobiliteit te verwezenlijken, zodat

het vervoer zijn sociale en economische functies kan blijven vervullen zonder ernstig milieubederf te veroorzaken.

Helaas brengt dit Groenboek geen nieuwe inzichten omtrent deze problematiek. Het is veeleer een inventarisering van de problemen dan een hechte grondslag voor de te ontwerpen EG-strategie waarmee in de volgende tien jaar een „duurzame mobiliteit” kan worden verwezenlijkt, m.a.w. een compromis kan worden gevonden tussen de toegenomen behoeften op vervoergebied en de steeds acuter wordende noodzaak om het Europese milieu te beschermen.

1.2. *Op gang brengen van een denkproces*

De Commissie, die zich van deze lacune in het Groenboek bewust is en inziet dat de op te lossen problemen complex zijn, wil met dit document een discussie tussen alle betrokken sectoren op gang brengen, zodat de grondslagen kunnen worden gelegd voor een gemeenschappelijke strategie. In het Groenboek worden een aantal suggesties gedaan voor verdere mogelijke aanzetten tot een integrale aanpak, d.w.z. een aanpak waarin aandacht wordt besteed aan de bedreigingen voor het milieu, de sociaal-economische functies van het vervoer, de vele oplossingen die techniek en onderzoek kunnen bieden en de maatregelen die op Gemeenschaps-, landelijk, regionaal, lokaal, ja zelfs individueel niveau genomen dienen te worden. De uit deze publieke discussie te kristalliseren ideeën en oplossingen dienen vervolgens te worden verwerkt in het door de Commissie op te stellen Witboek over de toekomstige ontwikkeling van het gemeenschappelijk vervoerbeleid.

De Commissie raadpleegt het ESC over de onderstaande maatregelen, die tot doel hebben de schadelijke gevolgen van het verkeer voor het milieu te beperken zonder de mobiliteit en de sociaal-economische functies van het verkeer aan te tasten:

- vaststelling van strenge milieunormen om de verontreiniging van water, lucht en bodem te verminderen;
- optimaal gebruik van bestaande vervoerwijzen en verbetering van het vermogen van milieuvriendelijke vervoerwijzen om met andere te concurreren;
- verbetering van de infrastructuur zodat alternatieven voor het wegvervoer zich beter kunnen ontwikkelen;
- stimulering van het openbaar stads- en interstedelijk vervoer;
- betere beveiliging van transporten van gevaarlijke stoffen;
- economische en fiscale stimulansen en methodes voor een billijke doorberekening van externe kosten;
- beter gecoördineerd en efficiënter Europees onderzoek op het gebied van milieuvriendelijk vervoer;
- voorlichting van de vervoersgebruikers zodat zij zich bewust worden van de gevolgen die hun keuze van een bepaald vervoermiddel op het milieu heeft.

1.3. *Groenboek: vóór en tegen*

Het ESC staat positief tegenover het streven om middels dit Groenboek een publieke discussie op gang te brengen over de vraag, op welke wijze de na te streven „draaglijke mobiliteit” kan worden verwezenlijkt. Anderzijds vindt het Comité het zeer jammer dat de Commissie zo laat met een integrale aanpak komt. Voorts kan het Comité alleen maar betreuren dat de Commissie de vele documenten m.b.t. vervoer en verkeer die zij reeds heeft gepresenteerd en waarover door het Comité advies is uitgebracht, niet beter in dit Groenboek heeft verwerkt (zie verder hierover hoofdstuk 3: „Diagnose”). Afgezien van deze negatieve punten dient te worden erkend, dat dit Groenboek niet zozeer een novum is door zijn inhoud, als wel door het feit dat de Gemeenschap hier een integrale aanpak toepast. Voor het eerst heeft de te verwezenlijken duurzame mobiliteit ertoe geleid dat alle betrokken directoraten bij het denkproces zijn ingeschakeld. Hopelijk betekent dit dat de Gemeenschap bij de bepaling van haar toekomstige vervoerbeleid haar verantwoordelijkheid ten volle op zich zal nemen, een verantwoordelijkheid die zij in het verleden zeer heeft verwaarloosd, althans op belangrijke terreinen van het vervoer, dikwijls zelfs ten aanzien van de meest milieuvriendelijke sectoren.

2. *Institutionele kwesties*

2.1. *Publieke discussie*

Paragraaf 129 van het Groenboek bevat een opsomming van deelnemers aan de publieke discussie die de Commissie graag zou willen betrekken bij het formuleren van haar toekomstige strategie ter verwezenlijking van een duurzame mobiliteit. Die deelnemers kunnen in twee groepen worden onderverdeeld:

2.1.1. *Binnen het institutionele kader van de EG te raadplegen gesprekspartners*

De Gemeenschapsmechanismen voor het raadplegen van de Raad, het Europees Parlement en het Economisch en Sociaal Comité werken vlot. De raadpleging van andere gesprekspartners, die noodzakelijk is en waar het Economisch en Sociaal Comité dan ook ten volle achter staat, zou echter wel eens kunnen stuiten op problemen waaraan binnen het bestaande institutionele kader niet is gedacht. Alle middelen dienen dan ook te worden aangewend om ervoor te zorgen dat dit initiatief om meer partijen te betrekken bij de totstandkoming van een toekomstige strategie — die voor onze samenleving van vitaal belang is — met succes wordt bekrond.

2.1.2. *Raadpleging van gesprekspartners buiten het institutionele kader van de Gemeenschap*

In het Groenboek worden de volgende categorieën gesprekspartners opgenoemd: sociale partners, inter-

ationale organisaties en verenigingen, publiek, industrie, gebruikers, vervoerondernemingen, milieu-organisaties, en regionale en lokale overheden. Het Economisch en Sociaal Comité zou zeer graag zien dat de Gemeenschap de voorzieningen treft die nodig zijn om al deze partijen bij een open overleg over het Groenboek te betrekken. Een brede publieke discussie gaat verder dan een raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité, dat in dit opzicht niet kan worden beschouwd als een orgaan dat alle hierboven genoemde gesprekspartners vertegenwoordigt. Daarom verzoekt het Economisch en Sociaal Comité de Commissie, zo spoedig mogelijk voor een institutioneel kader te zorgen waarbinnen dat overleg kan plaatsvinden, een volledige lijst voor te leggen van de te raadplegen gesprekspartners, een redelijke termijn voor de raadpleging vast te leggen en in de mogelijkheid te voorzien om tot besluit een debatvergadering te houden tussen vertegenwoordigers van alle geraadpleegde partijen. Hoewel het misschien moeilijk zal zijn voor bepaalde partijen (b.v. voor de gebruikers van het openbaar vervoer in sommige landen) representatieve vertegenwoordigers te vinden, toch is het van het grootste belang dat dit nieuw institutionele kader er komt, anders kan van een brede publieke discussie niets terecht komen. Een ruimer overleg kan de totstandkoming van de toekomstige strategie alleen maar ten goede komen, want de betrokken partijen, en vooral de consumentenorganisaties, zullen er dan meer achter staan.

2.2. Groenboek — Witboek

In dezelfde paragraaf 129, tweede alinea, van het Groenboek, wordt gezegd dat de publieke discussie ook ten doel heeft de grondslagen te leveren voor het geplande Witboek over de toekomstige ontwikkeling van het gemeenschappelijke vervoerbeleid. Het ESC betreurt ten eerste dat geen enkel tijdschema is bepaald voor het uitwerken van de globale vervoersstrategie, en dat terwijl de diverse betrokken milieus in het verleden reeds zo vaak op een dergelijke strategie hebben aangedrongen. Door de steeds grotere vertragingen in het aanpakken van hoe langer hoe nijpender problemen zou het geplande overleg in het gedrang kunnen komen of, als dit dan toch doorgaat, zou dit ertoe kunnen leiden dat het aannemen van een integrale strategie op de lange baan wordt geschoven. Daarom dringt het ESC er met kracht op aan dat een precies tijdschema wordt opgesteld voor de uit te voeren werkzaamheden, inclusief voor het opstellen van het Witboek. Een dergelijke procedure zou ook de garantie bieden dat de adviezen van het ESC, en uiteraard ook die van de overige betrokken partijen, integrerend deel uitmaken van het geplande Witboek.

2.3. Bevoegdheid van de EG op het gebied van vervoer en milieu

In het Groenboek legt de Commissie te zeer de nadruk op het subsidiariteitsbeginsel op het gebied van vervoer en milieu. Dit is zeker niet de enige mogelijke benadering, ook al is het misschien een basiswerktuig waarmee

bepaalde problemen bij de wortel kunnen worden aangepakt. Het is echter niet in overeenstemming met de Europese Verdragen, de Europese Akte en het Verdrag over de Europese Unie, zich tot dit ene beginsel te beperken. Wanneer op bepaalde gebieden alleen het subsidiariteitsbeginsel wordt toegepast, zou de verwezenlijking van een interne markt zonder concurrentievervalsing en zonder technische belemmeringen op losse schroeven kunnen komen te staan. Deze overwegingen zijn in de vervoerssector en bij de bescherming van het milieu van zeer groot belang.

2.3.1. De overige basisbeginselen voor een „duurzame mobiliteit”

In het Verdrag over de Europese Unie is duidelijk het volgende bepaald:

Artikel 2:

De Gemeenschap heeft tot taak (...) het bevorderen van een harmonische en evenwichtige ontwikkeling van de economische activiteit binnen de gehele Gemeenschap, een duurzame en niet-inflatoire groei met inachtneming van het milieu, ...

Artikel 3:

Teneinde de in artikel 2 genoemde doelstellingen te kunnen bereiken, omvat het optreden van de Gemeenschap:

- f) een gemeenschappelijk beleid op het gebied van het vervoer;
- g) een regime waardoor wordt verzekerd dat de mededinging binnen de interne markt niet wordt vervalst;
- j) de versterking van de economische en sociale samenhang;
- k) een beleid op het gebied van het milieu;
- m) het stimuleren van onderzoek en technologische ontwikkeling;
- n) het aanmoedigen van het invoeren en ontwikkelen van transeuropese netwerken.

Artikel 3b:

... overeenkomstig het subsidiariteitsbeginsel treedt de Gemeenschap slechts op indien en voor zover de doelstellingen van het overwogen optreden niet voldoende door de lid-staten kunnen worden verwezenlijkt ...

Artikel 130R tweede lid:

(Het beleid van de Gemeenschap op milieugebied) berust op het voorzorgsbeginsel en het beginsel van preventief handelen, het beginsel dat milieuaantastingen bij voorrang aan de bron dienen te worden bestreden, en het beginsel dat de vervuiler betaalt. De eisen terzake van milieubescherming moeten in het bepalen en uitvoeren van het Gemeenschapsbeleid op andere gebieden worden geïntegreerd.

Artikel 129B-D:

In het kader van een stelsel van open en concurrerende markten is het optreden van de Gemeenschap gericht op de bevordering van de onderlinge koppeling en interoperabiliteit van de nationale netwerken alsmede van de toegang tot deze netwerken (Titel XII: transeuropese netwerken). Daarbij wordt met name rekening gehouden met de noodzaak de eiland-, de niet aan zee grenzende en de perifere regio's met de centrale regio's van de Gemeenschap te verbinden.

Geen van deze grondbeginselen voor de verwezenlijking van een „duurzame mobiliteit” is evenwel in het Groenboek terug te vinden. Een integrale aanpak die tot doel heeft uit de huidige crisis te komen, maar aan deze grondbeginselen voorbijgaat, is bij voorbaat tot mislukken gedoemd.

2.3.2. Aanpak op Gemeenschapsniveau noodzakelijk

2.3.2.1. Een fragmentaire aanpak van het probleem waarbij niet wordt uitgegaan van alle EG-bevoegdheden op het gebied van vervoer en milieu roept de volgende bedenkingen op:

- het invoeren van strengere normen en geavanceerde en duurere technieken ter vermindering van de verontreiniging dient overal in de Gemeenschap te geschieden om, tenminste binnen de EG, concurrentievervalsing te voorkomen;
- om dezelfde redenen zal het beginsel „de vervuiler betaalt” falen als het slechts in één lid-staat wordt ingevoerd;
- verwezenlijking van transeuropese netwerken voor het wegvervoer, het railvervoer, de binnenvaart, het combivervoer en het hoge-snelheids-railvervoer van reizigers en goederen vergt een gemeenschappelijke en met subsidiariteitsbeginsel in overeenstemming te brengen aanpak;
- een grotere sociale samenhang en harmonisatie van de veiligheidsvoorzieningen op vervoergebied in het algemeen en op het gebied van vervoer van gevaarlijke stoffen in het bijzonder, zijn alleen op Gemeenschapsniveau mogelijk;
- concurrentie en concurrentiepositie worden vervalst door onderling afwijkende nationale wetgevingen, wat indruist tegen de doelstellingen van de interne markt;
- niet-gecoördineerd onderzoek belemmert de technologische ontwikkeling, veroorzaakt vermijdbare kosten en vertraagt de introductie van technieken die een oplossing kunnen bieden voor het probleem van de milieuverontreiniging;
- van eventuele economische en/of belastingmaatregelen dient een stimulans uit te gaan; dergelijke maatregelen dienen gericht te zijn op bestrijding van de oorzaken van de door het verkeer teweeggebrachte vervuiling, en niet op de gevolgen ervan. Voorts dienen hierin de sociale kosten van het ver-

voer te zijn verdisconteerd, en mogen zij niet in slechts één of een paar landen van toepassing zijn, aangezien zulks tot concurrentievervalsing kan leiden;

- planning van de vervoersinfrastructuur en het verbinden van de perifere gebieden van de Gemeenschap met de centraal gelegen regio's is slechts mogelijk door ruimtelijke ordening op Gemeenschapsniveau;
- vermindering van het vervoersvolume middels overleg over een andere spreiding van de Europese industrie veronderstelt een geïntegreerde aanpak die dikwijls de mogelijkheden van één enkele lid-staat te boven gaat;
- rationalisatie van het verkeer en vermindering van congestie door nieuwe methodes van verkeersgeleiding zullen alleen maar succes opleveren wanneer daarvoor niet alleen in alle lid-staten, maar ook voor alle vervoerwijzen bruikbare technieken worden ingezet en daardoor geen nieuwe kunstmatige barrières worden opgeworpen.

2.3.2.2. Deze — onvolledige — lijst bewijst overduidelijk, dat „duurzame mobiliteit” alleen kan worden verwezenlijkt wanneer alle in de Verdragen vastgelegde beginselen voor een communautaire actie worden geëerbiedigd, en geen afbreuk wordt gedaan aan de vrije keuze van vervoerwijze, de concurrentie niet wordt vervalst en het marktmechanisme vrij kan functioneren, waarbij ten slotte niet mag worden vergeten dat degelijke oplossingen dienen te worden geboden voor de milieu-problematiek zonder de sociaal-economische functie van het vervoer in het gedrang te brengen.

3. Diagnose: elementen van de crisis

3.1. Een herhaaldelijk gestelde diagnose

Alle betrokken kringen — bedrijfsleven, politici, gebruikers en milieu-organisaties — zijn het er tegenwoordig over eens dat „vervoer” en „milieu” haaks op elkaar zullen komen te staan. Volgens de ene partij wordt het milieu ernstig bedreigd, volgens de andere komt de sociaal-economische functie van het vervoer in het gedrang. Het in dit Groenboek vervatte wetenschappelijke feitenmateriaal brengt ons helaas geen nieuwe gegevens. In de voorbije jaren is het Economisch en Sociaal Comité vele malen over documenten geraadpleegd die tot dezelfde conclusies komen, o.m.:

Advies over:

- Vervoer 2000 plus — PB nr. C 49 van 24. 2. 1992,
- Groenboek over het stadsmilieu — PB nr. C 269 van 14. 10. 1991,
- Europa 2000: Planologische perspectieven voor de Gemeenschap — PB nr. C 339 van 31. 12. 1991,
- Ontwikkeling van een Europees net voor supersnelle-treinverbindingen — PB nr. C 191 van 22. 7. 1991,

- Naar transeuropese netwerken — voor een communautair actieprogramma — PB nr. C 14 van 20. 1. 1992,
- Energie en milieu — PB nr. C 269 van 24. 10. 1991,
- Actieprogramma van de Gemeenschap ter bevordering van het toerisme — PB nr. C 49 van 24. 2. 1992.

3.2. Een onvolledige diagnose

3.2.1. Het Comité vindt het jammer dat de in dit Groenboek gestelde crisisdiagnose onvolledig is, vooral gezien het feit dat de Commissie reeds vele studies heeft gemaakt over de onderlinge afhankelijkheid tussen vervoer en milieu en dat ook onderzoekscentra, diensten voor statistieken en internationale organisaties als de UNO, OESO en ECMV rapporten en studies over dit onderwerp hebben gepubliceerd. Het Comité betreurt bovendien dat het Groenboek

- geen duidelijk onderscheid maakt tussen personen- en goederenvervoer;
- te zeer voorbijgaat aan doelstellingen als de Europese economische en sociale integratie;
- het verband tussen vervoer en verkeer niet voldoende verduidelijkt;
- geen duidelijker uitgesplitste cijfers bevat omtrent de maatschappelijk kosten van het vervoer;
- zich beperkt tot macro-economische beschouwingen betreffende de relaties tussen vervoer en milieu;
- geen grondige analyse geeft van de relatie tussen economische groei, verkeerstoename en toenemende aantasting van het milieu;
- geen gegevens bevat over de geografische spreiding van de industriële structuur over het grondgebied van de Gemeenschap en de daarmee samenhangende verkeersstromen;
- voorbijgaat aan de sociale onevenwichtigheden binnen de Gemeenschap;
- niet de volledige balans opmaakt van onderzoeksprogramma's en reeds getroffen of in de nabije toekomst te treffen maatregelen.

3.2.2. Een Groenboek is weliswaar geen grondige wetenschappelijke studie van de huidige crisis, maar het ontbreken van enkele kerngegevens kan het streven naar een ruime consensus omtrent een geïntegreerde aanpak van een toekomstig milieuvriendelijk vervoersbeleid alleen maar bemoeilijken.

4. Sociaal-economische rol van het vervoer

In het Groenboek wordt nogmaals gewezen op de cruciale betekenis van het vervoer voor welvaart en welzijn. Vervoer is van essentieel belang voor de productie van goederen, dienstverlening, de handel en de nationale en de regionale ontwikkeling en draagt bij tot de mobiliteit van het individu, die voor internationale betrekkingen, werkgelegenheid, vrijetijdsbesteding en toerisme hoe langer hoe meer onontbeerlijk wordt.

In totaal draagt de vervoerssector — goederen- en reizigersvervoer, productie van vervoermiddelen en aanleg van infrastructuurvoorzieningen — ongeveer 10 % van het bruto binnenlands produkt van de Gemeenschap bij en 9 % van de arbeidsplaatsen.

Het openbaar vervoer ontziet het milieu en vermindert de verkeerscongestie in stedelijke gebieden, maar zorgt er ook voor dat de sociaal-economisch zwakkeren in de samenleving ten minste een minimum mobiliteit wordt gewaarborgd. Studenten, bejaarden of werklozen zijn meestal helemaal op het openbaar vervoer aangewezen. De vervoerders vragen met klem dat de vrije keuze van vervoerwijze wordt gegarandeerd. Deze vrije keuze dient echter ook in het reizigersvervoer optimaal te worden gewaarborgd. Aan de sociale rol van het vervoer in dit opzicht wordt helaas bijna altijd voorbijgegaan.

De toenemende verstedelijking, gekenmerkt door een steeds grotere afstand tussen werk en woonplaats, de veranderde gewoonten op het gebied van werken, wonen en winkelen, hebben ertoe geleid dat het personenvervoer in al zijn vormen in onze samenleving een vitale functie vervult.

De sociale rol van het vervoer omvat uiteraard ook de sociale aspecten van de arbeidsomstandigheden in de vervoersector. Werkgelegenheid, arbeidsomstandigheden, kwalificaties van het personeel, opleiding en goede sociale verzekering van de werknemers zijn determinerende factoren voor een succesvol beleid die in een toekomstige geïntegreerde strategie dienen te worden meegenomen.

Het ESC betreurt dat dit Groenboek geen duidelijk onderscheid maakt tussen deze verschillende sociaal-economische functies van het vervoer en wenst in dit hoofdstuk dan ook aanvullende gegevens aan te dragen.

4.1. Het goederenvervoer

4.1.1. De spectaculaire en onafgebroken toename van het goederenvervoer in de laatste jaren hangt nauw samen met de economische groei in de Gemeenschap. Uit OESO-onderzoek blijkt dat het groeipercentage van het vervoer in de meeste geïndustrialiseerde landen dubbel zo hoog is als dat van de economie.

4.1.2. Niet alleen heeft de verkeersgroei nu een grens bereikt, maar bovendien hebben zich in de strategieën voor goederenproductie en distributie enorme veranderingen voltrokken, zoals een rationeler gebruik van tijd en ruimte, de voortdurende versnelling van de processen op het vlak van productie, aanlevering van goederen, de versnippering van het productieproces in de ondernemingen, logistieke ketens, het geautomatiseerde beheer van de goederenstroom, opslag langs de weg, „mobiele magazijnen”, de uitstroom van ondernemingen naar lage-loonlanden of landen met minder strenge productienormen, just-in-time-levering, enz. De vervoerondernemers kunnen niet verantwoordelijk worden gesteld voor de uit deze eisen voortvloeiende verkeerstoename.

4.1.3. Het Comité stelt met grote spijt vast dat het Groenboek slechts een analyse bevat van de nadelige gevolgen van de groei en niet voldoende aandacht besteedt aan de onderliggende oorzaken ervan. Dit is vooral jammer omdat de oplossing van de problemen niet van de vervoerssector alleen kan komen. Een gemeenschappelijk industriebeleid en een samenhangend beleid voor een ruimtelijke ordening kunnen eveneens bevredigende en milieuvriendelijke oplossingen opleveren.

4.2. *Personenvervoer*

4.2.1. De bijna even spectaculaire toename van het personenvervoer leidt tot een soortgelijke conclusie. De sterk verhoogde mobiliteit kan niet gewoonweg worden verklaard door een verandering in het gedrag van de vervoersgebruiker. Ook al is die toename voor een deel veroorzaakt door maatschappelijke veranderingen (vrijtijdsbesteding, toerisme, enz.), voor het grootste deel is zij het gevolg van het feit dat de burger gedwongen wordt zich te verplaatsen. Daarbij spelen onder meer een rol:

- de slechter wordende kwaliteit van het bestaan in de grote steden;
- de noodgedwongen vlucht uit de centra om rust en recreatie te zoeken;
- de nieuwe functionele indeling van de ruimte en de scheiding tussen woonwijken, kantoorwijken, winkelwijken en sportterreinen, die nu meestal op aanzienlijke afstand van elkaar liggen en dikwijls niet met elkaar zijn verbonden door aantrekkelijke en efficiënte openbare vervoermiddelen;
- de steeds grotere afstanden in het woon-werkverkeer;
- de buitensporige stijging van de kosten van levensonderhoud in stedelijke centra, waardoor de inwoners worden gedwongen uit te wijken naar de buitenwijken, waar de noodzakelijke sociale voorzieningen meestal ontbreken.

4.2.2. Gezien de in het Groenboek over het stedelijk milieu en het meest recente milieuprogramma opgenomen conclusies zou de Commissie deze dwingende factoren in haar globale milieubeschermingsstrategie moeten meenemen.

4.2.3. Het subsidiariteitsbeginsel, waartegen eerder bezwaren zijn aangevoerd (zie par. 2.3.2), is juist op zijn plaats in een strategie die tot doel heeft de negatieve gevolgen van het vervoer op het stadsmilieu te beperken.

4.3. *Grondslagen van een globale strategie die geen afbreuk doet aan de vrije vervoerskeuze en aan het milieu*

4.3.1. In de bovenbestaande beschouwingen wordt duidelijk gemaakt dat de sector vervoer alleen geen bevredigende oplossing kan bieden voor het probleem

van het door het vervoer veroorzaakte aanzienlijke milieubederf. Twee benaderingen zijn in elk geval onge-schikt als basis voor een toekomstige globale strategie om deze crisis op te lossen:

- een dirigistisch beleid waarbij verboden worden gehanteerd en de vrije keuze van de gebruiker aan banden wordt gelegd;
- een *laisser-faire*-beleid waarin alles wordt overgelaten aan het marktmechanisme en de vrije concurrentie.

4.3.2. Er dient daarentegen te worden gestreefd naar een consensus over een globale strategie, op de onderstaande grondslagen:

- de markteconomie en de vrije keuze van de gebruiker kunnen een oplossing bieden voor de milieuproblematiek, op voorwaarde dat in de vervoerprijs de reële milieukosten zijn verdisconteerd en dat de maatschappelijke kosten geleidelijk, en op een op lange termijn te voorziene wijze, worden meegenomen in elke economische balans;
- na de oliecrisis hebben de geïndustrialiseerde landen bewezen dat economische groei en toename van het energieverbruik niet onlosmakelijk met elkaar verbonden hoeven te zijn. De band tussen deze twee belangrijke parameters is toen doorgesneden. Met een samenhangend beleid, toepassing van de best mogelijke technologie, een verandering in het gedragspatroon van de gebruiker en een eerlijke concurrentie binnen en tussen de diverse vervoerwijzen kunnen economische groei en verkeersstroomname van elkaar los worden gekoppeld en kan toch de noodzakelijke mobiliteit worden gehandhaafd zonder het milieu aan te tasten;
- de verschillende vervoerwijzen mogen elkaar niet meer onbeperkt beconcurreren maar dienen elkaar op verstandige wijze aan te vullen, waarbij elk zijn voordelen op zijn terrein ten volle dient te benutten om bij te dragen tot de oplossing van de milieuproblematiek, waarvan ten slotte, op langere termijn, het voortbestaan van onze samenleving afhangt;
- vervoerondernemers, bedrijfsleven, politieke beleidsmakers, gebruikers en individuele burgers dienen zich terdege bewust te zijn van de gevolgen van hun handelen voor het milieu, dat voor de mens van levensbelang is. Uiteindelijk is milieubewust handelen eigenlijk een wezenlijk onderdeel van een beleid dat ten doel heeft de economische welvaart op langere termijn veilig te stellen. Zo behoeven economie en ecologie niet langer op gespannen voet met elkaar te staan.

5. *Strategieën voor de verwezenlijking van een duurzame mobiliteit*

In paragraaf 104 van het Groenboek worden de grondslagen aangegeven van een strategie voor het verwezenlijken van een duurzame mobiliteit: „Een dergelijke strategie moet op een geïntegreerde aanpak steunen,

zodat het vervoer onder de meest milieuvriendelijke voorwaarden zijn economische en sociale functies blijft vervullen en de keuzevrijheid van de gebruiker gevrijwaard blijft." Tevens dient er voor gezorgd te worden dat „wordt bijgedragen tot de ... voorspoed van de perifere regio's". Het belangrijkste uitgangspunt van deze strategie is ten slotte dat het vervoer dient te worden geïntegreerd in een algemeen op duurzame ontwikkeling gericht beleid, dat tot doel heeft „in de huidige behoeften te voorzien zonder voor de toekomstige generaties de mogelijkheid in hun behoeften te voorzien in gevaar te brengen”.

Paragraaf 106 van het Groenboek bevat een constatering met verstrekkende implicaties, nl. dat duurzame mobiliteit slechts kan worden verwezenlijkt als alle betrokken partijen zich van hun taak bewust zijn: „... voor een toereikende bescherming van het milieu (zal het) niet mogelijk zijn alleen op de technologische vooruitgang en op technische maatregelen te steunen”. Er dient dus dringend te worden gezorgd voor nieuwe structuren en synergieën om de grondige herstructurering tot stand te brengen die een noodzakelijke voorwaarde is voor een tweesporenbeleid in het algemeen en de verwezenlijking van een duurzame mobiliteit in het bijzonder.

Uitgaande van het door de Commissie voorgestelde schema, kunnen de door het ESC aanbevolen maatregelen ter verwezenlijking van een duurzame mobiliteit in hoofdlijnen als volgt worden aangegeven:

- 5.1. Normalisatiemaatregelen en door het verkeer veroorzaakt milieubederf
- 5.2. Marktordening
- 5.3. Economische middelen
- 5.4. Onderzoeksprojecten
- 5.5. Economisch, sociaal en industrieel beleid
- 5.6. Ruimtelijke ordening
- 5.7. Gedragsverandering bij alle vervoersgebruikers

De hierna volgende voorstellen moeten niet worden beschouwd als een kritiek op de in het Groenboek geschetste strategie. Wel hoopt het Comité dat zijn voorstellen vervolgens zullen worden verwerkt in het Witboek over vervoer dat de Commissie momenteel voorbereidt.

Deze beschouwingen staan overigens los van het advies van het Comité over het voorstel voor een beschikking van de Raad van de Europese Gemeenschappen betreffende een communautair beleids- en actieprogramma op het gebied van milieu en duurzame ontwikkeling [doc. COM(92) 23 def.].

5.1. *Normalisatiemaatregelen en door het verkeer veroorzaakte milieuschade*

5.1.1. De invoering van normalisatiemaatregelen is het verst gevorderd op het gebied van het door het

verkeer veroorzaakte milieubederf⁽¹⁾. Uit een studie van de Stichting NEA (Transportonderzoek en -opleiding) over het wegvervoer van goederen en het milieu in het Europa van morgen⁽²⁾ blijkt overigens dat het gemiddeld 15 à 20 jaar zal duren voor het bestaande bedrijfsvoertuigenpark geheel is vervangen. Wil de vermindering van het door het verkeer veroorzaakte milieubederf vruchten afwerpen en een op lange termijn voorspelbaar kader opleveren, dan zou de Commissie de onderstaande maatregelen moeten nemen:

5.1.1.1. Er dient onmiddellijk te worden begonnen met de uitwerking van de technische normen met betrekking tot emissies, motoren, geluid, enz. die overeenkomstig de richtlijn m.b.t. maatregelen tegen luchtverontreiniging door emissies van motorvoertuigen (26 juni 1991) en de richtlijn m.b.t. maatregelen tegen de emissie van verontreinigende gassen en deeltjes door dieselmotoren bestemd voor het aandrijven van voertuigen⁽³⁾ (1 oktober 1991) na het jaar 2000 dienen te worden toegepast;

5.1.1.2. In het kader van de overeenkomsten met de EVA-landen dienen de technische normen onderling te worden aangepast, waarbij dient te worden uitgegaan van het hoogste in deze landen of in de EG-lid-staten geldende niveau;

5.1.1.3. Voor de vernieuwing van het voertuigenpark van de vroegere Oostbloklanden, waarvan voertuigen ook gebruik maken van wegen op het grondgebied van de Europese Economische Ruimte, dienen termijnen te worden vastgelegd en steun- of belastingmaatregelen te worden uitgewerkt;

5.1.1.4. Behalve een wettelijke regeling voor het vervoer over de weg van goederen en personen, zowel openbaar als particulier, dienen maatregelen te worden genomen ten aanzien van de veiligheid in het luchtvervoer, de binnenvaart, het zeevervoer en het railvervoer en de in deze takken veroorzaakte verontreiniging.

5.1.2. Een andere — al vaak besproken — manier om de door het gebruik van vervoermiddelen veroorzaakte milieuaantasting op korte termijn te verminderen, is de invoering van een in de hele EER voor de diverse voertuigtypen geldende geharmoniseerde snelheidsbeperking.

5.1.3. De congestie in de stedelijke centra, en het feit dat een groot deel van het goederenvervoer in kleine hoeveelheden over afstanden van minder dan 50 km geschiedt⁽⁴⁾ — een feit dat ook te constateren valt bij het personenvervoer — maakt de introductie van voertuigen van het ZEV-type (*Zero Emission Vehicle*) noodzakelijk.

(1) Groenboek, paragrafen 110 en 111 en (4) blz. 25.

(2) NEA: „Le transport routier de marchandises et son environnement dans l'Europe de demain”.

(3) Richtlijn van de Raad 91/441/EEG en 91/542/EEG, opgenomen in resp. PB nr. L 242 van 30. 8. 1991 en PB nr. L 295 van 25. 10. 1991.

(4) NEA, *ibid.*

5.1.4. De normalisatiemaatregelen met betrekking tot spoorwegnetten, rollend materieel, seinapparatuur, in een Europees netwerk van combivervoer te gebruiken containers, overslagtechnieken, enz., dienen zo spoedig mogelijk op Europees niveau te worden geharmoniseerd zodat tussen de diverse vervoerwijzen rationele synergieën tot stand kunnen komen.

5.1.5. Ook op het gebied van wettelijke voorschriften met betrekking tot veiligheid en sociale voorwaarden in alle takken van vervoer is harmonisatie op Europees niveau geboden om te voorkomen dat sociale factoren binnen een interne markt tot concurrentievervalsing leiden.

5.1.6. Over al deze maatregelen dient onder de betrokken partijen overleg te worden gepleegd, waarna een gedetailleerd tijdschema kan worden opgesteld aan de hand waarvan prognoses op lange termijn mogelijk zijn. Alle takken van vervoer dienen een billijke bijdrage te leveren.

5.2. Marktordening en duurzame mobiliteit

5.2.1. Ondanks de reeds getroffen communautaire maatregelen voor de ordening van de markt⁽¹⁾ is het niet onwaarschijnlijk dat in 2010 nog een zeer groot aantal verplaatsingen in Europa geheel of gedeeltelijk leeg zullen plaatsvinden⁽²⁾. Zowel uit louter economische als uit milieu-overwegingen dient dit soort reizen te worden teruggedrongen. Dit kan door een beter ontwikkelde logistiek, een betere integratie van de markten, nieuwe samenwerkingsvormen en synergieën tussen vervoerwijzen.

5.2.2. Om het congestieprobleem in de stedelijke centra op te lossen, zal de toegang tot die centra voor particulier autoverkeer ongetwijfeld moeten worden beperkt en zal het aanbod aan openbaar vervoer tegelijkertijd moeten worden uitgebreid en verbeterd. Ook al is het niet aan de Commissie deze problemen door middel van EG-richtlijnen te regelen, het is niettemin haar taak de overheid in de stedelijke centra in te lichten — door middel van een gegevensbank — over de maatregelen die reeds in diverse Europese steden zijn genomen, over het onderzoek dat op dit gebied is verricht, en over de mogelijke oplossingen; ook dient zij financiële hulp te verlenen voor het oplossen van het congestieprobleem en de verbetering van het stadsmilieu.

5.2.3. Marktordening veronderstelt ook dat er een Europees beleid wordt gevoerd op het gebied van railvervoer, binnenvaart en kustvaart. De concurrentie heeft tot een te gering gebruik van deze vervoerstakken geleid; daaraan is het feit dat marktordening hier tot dusverre zowel op Europees als landelijk niveau groten-deels is verwaarloosd, voor een groot deel debet.

5.2.4. Wil zij tot een marktordening komen met het doel de verwezenlijking van een duurzame en milieuvriendelijke mobiliteit te bevorderen, dan dient de Com-

missie onverwijld een studie te laten maken van de grote Europese goederen- en reizigersstromen — niet alleen binnen de EG maar binnen het hele EER-gebied. Daarbij dient te worden nagegaan wat het aandeel is van de diverse vervoerwijzen in deze verkeersstromen, welke synergieën Europese samenwerking kan opleveren, welke de knelpunten zijn en welke schakels in de diverse verkeersnetwerken ontbreken. Dit zijn de noodzakelijke basisgegevens voor een geïntegreerde aanpak van de marktordening.

5.2.5. Het gecombineerde rail/wegvervoer kan pas in aanzienlijke mate bijdragen tot een vermindering van het milieubedrijf wanneer het is geïntegreerd in een ordening van de markt voor vervoer over afstanden boven de 200 à 300 km⁽³⁾. Voorwaarde is wel dat de nodige technische voorzieningen worden gecreëerd. Een Europees project op het gebied van combivervoer dient in elk geval ook de binnen- en kustvaart te omvatten.

5.3. Economische middelen

5.3.1. Talloze malen reeds is de overtuiging uitgesproken dat de principes van een vrije markteconomie alleen met milieu-eisen in overeenstemming te brengen zijn wanneer milieu- en maatschappelijke kosten worden toegerekend aan degenen die voor de milieuaantasting verantwoordelijk zijn (zie par. 4.3). Het ESC is ervan overtuigd dat deze weg inderdaad de goede is en met name ook voor het vervoer geldt.

5.3.2. Er dient echter te worden erkend dat het verdisconteren van milieukosten en maatschappelijke kosten in de rentabiliteitsrekening nog in zijn kinderschoenen staat. Hoewel iedereen het over de juistheid van het principe eens is, treden de moeilijkheden en verschillen aan de dag wanneer dit in praktijk moet worden gebracht en moet worden bepaald wie welk deel van de kosten dient te dragen. Daarom raadt het ESC de Commissie aan, bij het toerekenen van milieu- en maatschappelijke kosten in de markteconomie, met name op vervoersgebied, de onderstaande werkwijze te volgen:

5.3.3. Op korte termijn zou de Commissie een strategie moeten uitwerken waaruit blijkt welke economische instrumenten moeten worden ingezet om het milieu beter te kunnen ontzien. Het einddoel moet zijn, de markten op niet-discriminerende wijze te harmoniseren. Daarbij moet worden nagedacht over de volgende mogelijkheden en maatregelen:

- harmonisering van de belastingen op bedrijfsvoertuigen,
- invoering van een energie/CO₂-heffing,
- een aan de milieu-effecten van personenwagens gerelateerde progressieve belasting,
- harmonisatie van de brandstofaccijnzen,

⁽¹⁾ zie Groenboek paragrafen 112-113.

⁽²⁾ NEA, *ibid.*, blz. 23.

⁽³⁾ NEA, *ibid.*, onderwerp 4.

- financiering van een fonds voor de aanleg van trans-europese netwerken en van infrastructuurvoorzieningen van Europees belang,
- andere op korte termijn te nemen economische en belastingmaatregelen.

5.3.4. Deze nieuwe economische en fiscale maatregelen dienen in beginsel zoveel mogelijk belastingneutraal te zijn, en/of de opbrengst hiervan dient fondsen ten goede te komen die zijn/worden opgericht om voor een beter milieu te zorgen, research te bevorderen en nieuwe technieken gemakkelijker te kunnen invoeren.

5.3.5. Voor het vinden van een goed doortimmerde oplossing zou de Commissie, voordat zij een beslissing neemt, op lange termijn een grondige studie moeten maken om de externe vervoerskosten precies te kwantificeren en deze kosten uit te splitsen naar vervoerwijze en per vervoereenheid. In die studie zou rekening moeten worden gehouden met alle milieufactoren, zoals omvang van het beslag op de ruimte, geluidshinder, geluidsemissies, trillingen, gasvormige uitstoot, enz. Wanneer bij de berekening van de externe kosten met slechts één factor rekening wordt gehouden (b.v. energieverbruik) zullen de verkregen gegevens onvolledig en zelfs onjuist zijn, wat tot concurrentievervalsing kan leiden.

5.3.5.1. Aan de hand van deze cijfergegevens kunnen concrete voorstellen worden gedaan omtrent de wijze waarop de externe kosten kunnen worden toegerekend (in de vorm van heffingen, belastingen, enz.).

5.3.5.2. De strategie voor de kostentoe rekening dient in permanent overleg met alle betrokken partijen te worden uitgewerkt; dit mag niet „achter gesloten deuren” gebeuren.

5.3.5.3. Deze voorbereidende werkzaamheden dienen zo gauw mogelijk te worden afgesloten, zodat een gedetailleerd tijdschema kan worden opgesteld waarin op lange termijn de diverse etappes van de verwezenlijking van deze strategie worden uitgezet. De betrokken partijen dienen namelijk precies te weten waaraan ze zich te houden hebben zodat zij de nodige structuurmaatregelen lang genoeg vooraf kunnen plannen.

5.3.5.4. Een eerste tijdschema voor het introduceren van kostentoe rekening waarin de richtdata tot het jaar 2000 zijn vastgelegd, zou in 1994 klaar kunnen zijn. Naderhand dient dit tijdschema regelmatig te worden bijgewerkt en tot na het jaar 2000 uitgebreid om voortdurende evaluatie mogelijk te maken.

5.3.6. Deze overwegingen betreffende kostentoe rekening hangen nauw samen met de in paragraaf 5.1 opgesomde normalisatiemaatregelen. Het ligt voor de hand dat de introductie van de „beste momenteel beschikbare technologie” extra kosten meebrengt. Het verlenen van financiële steun, subsidie of belastingvoordelen waardoor alle partijen de nodige structuraanpassingen kunnen uitvoeren, dient te worden overwogen.

5.4. *Onderzoeksprojecten*

5.4.1. De in paragraaf 115 van het Groenboek opgenomen onderzoeksprojecten alleen kunnen geen uitkomst bieden voor de problemen waarvoor de vervoersector zich tegenwoordig geplaatst ziet. Het ESC roept de Commissie op om op onderzoeksgebied een „geconcentreerd actieprogramma” uit te werken voor systematische gegevensverzameling, studie van de interdependentie van verkeer en milieu en Europese coördinatie van nationale onderzoeksprojecten.

5.4.2. Om te kunnen uitmaken welke belangrijke terreinen het onderzoek dient te bestrijken, moeten de doelstellingen van het Europese lange-termijnbeleid nauwkeurig worden omschreven. Daarbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan de ontwikkeling van een ZEV (Zero Emission Vehicle), overslagtechnieken, logistiek voor de reductie van lege ritten, bevordering van de verkeersdoorstroming, telematica enz.

5.5. *Economisch, sociaal en industriebeleid ter bevordering van duurzame mobiliteit*

5.5.1. De in paragrafen 5.1 en 5.4 opgenomen beschouwingen zijn gebaseerd op de in het Groenboek opgesomde maatregelen. In het uit te brengen Witboek dienen echter de krachtlijnen van een toekomstige Europees economisch, sociaal en industriebeleid voor de vermindering van de vraag naar vervoer te worden aangegeven. Dit is voor de verwezenlijking van een duurzame mobiliteit van het grootste belang. Dit is immers het basisprobleem. De vervoersector kan zich daaraan slechts aanpassen; oplossingen kan deze sector niet leveren.

5.5.2. De beperking van de behoefte van met name individueel vervoer bij de bron vergt een grondige studie van:

- een andere spreiding van de Europese industrie;
- de door de perifere regio's te spelen rol, willen zij een met de overige regio's van de EG vergelijkbaar welvaartsniveau bereiken zonder buitensporige toename van de vervoersbehoefte;
- toerekening van de externe kosten van just-in-timeleverantie aan de veroorzakers ervan;
- verbetering van de bereikbaarheid van toeristische regio's met andere vervoermiddelen dan de eigen auto;
- de maatschappelijke rol van het openbaar vervoer in perifere en afgelegen dunbevolkte regio's in de context van de verplichting van „openbare dienst”.

5.6. *Ruimtelijke ordening en duurzame mobiliteit*

5.6.1. Bij de ruimtelijke ordening van het Europese grondgebied dienen zo spoedig mogelijk definitieve en verplicht uit te voeren beleidsplannen te worden opgesteld waarin de toekomstige transeuropese vervoersnetten worden vastgelegd.

Over deze ten dele door de Gemeenschap te ontwerpen en te financieren (structuurfondsen, cohesiefonds) infrastructuurprojecten dient tevoren een milieu-effectrapportage te worden uitgevoerd overeenkomstig de bepalingen van de in de lid-staten toe te passen Richtlijn 85/337/EEG, waarin wordt voorgescreven hoe de milieugevolgen van bepaalde openbare en particuliere projecten moeten worden beoordeeld.

5.6.2. Bijzondere aandacht verdient de verbinding van de regio's met deze transeuropese netwerken, ten einde te voorkomen dat zij worden afgesneden van de ontwikkeling die in de langs deze netwerken liggende gebieden op gang is gebracht en dat de ruimtelijke samenhang van de Gemeenschap wordt aangetast.

5.7. Gedragsverandering bij alle vervoersgebruikers

5.7.1. Duurzame mobiliteit zal alleen kunnen worden verwezenlijkt wanneer alle vervoersgebruikers zich bewust worden van de schadelijke effecten van hun gedrag op het milieu. Helaas hebben de talloze bewustmakingscampagnes vroeger dikwijls een teleurstellend resultaat gehad. Dit wil natuurlijk niet zeggen dat dan maar van zulke campagnes om het gedrag van de vervoersgebruiker te veranderen, moet worden afgezien, maar eerder dat ook naar andere middelen moet worden gezocht om bij de grote massa een sterker milieubewustzijn aan te kweken en een beter begrip te wekken voor de manier waarop individueel gedrag en algemene problemen van elkaar afhankelijk zijn.

5.7.2. Zulke middelen, die volgens het ESC nadere studie verdienen, zouden o.m. de volgende kunnen zijn:

— vergroting van het inzicht in de interactie tussen economische groei en milieu, waarbij de gevolgen van goederenvervoer en van individueel vervoer voor het milieu de nodige aandacht krijgen;

- grotere aandacht in de media voor de bovenbedoelde onderlinge afhankelijkheid van individueel gedrag en milieuproblematiek;
- behandelen van milieu-aspecten bij opleiding, rij-instructie, op school enz.;
- eventueel aanstellen van een milieuconsulent in bedrijven van een bepaalde grootte naar het voorbeeld van de plicht om een preventiebeambte aan te stellen voor aan het vervoer van gevaarlijke stoffen verbonden risico's;
- invoeren van systematische inventarisatie van de milieusituatie en verplichte milieureportage;
- introductie van een „eco-bonus”-regeling om vervoersgebruikers d.m.v. financiële stimulansen tot gedragsverandering aan te zetten;
- verplichting voor autofabrikanten om in hun brochures onderling vergelijkbare informatie op te nemen over de overeenstemming van hun voertuigen met milieunormen, zodat de consument aan de hand van milieucriteria zijn keuze kan bepalen;
- zo spoedig mogelijk een milieurekeningsysteem opzetten om de individuele gebruiker de externe kosten van zijn vervoersgedrag toe te rekenen;
- reclamenormen vastleggen waarbij eerder milieuvriendelijke karakteristieken extra in de verf worden gezet dan topsnelheid, motorvermogen en aantal kleppen;
- de aankoop van milieuvriendelijke of elektrische auto's stimuleren d.m.v. belastingvoordelen, zachte leningen en andere financiële prikkels.

Tot besluit merkt het Comité op dat het als gevolg van het grote aantal milieuvorstellen van de Commissie op verschillende gebieden (energie, vervoer, landbouw, enz.) moeilijk is, een objectieve en verantwoorde uitspraak te doen over de algemene opzet van het totale beleid van de EG op deze gebieden.

Gedaan te Brussel, 24 september 1992.

De Voorzitter
van het Economisch en Sociaal Comité
Michael GEUENICH

*BIJLAGE I***bij het advies van het Economisch en Sociaal Comité**

De onderstaande, aanwezige of vertegenwoordigde leden hebben vóór het advies gestemd:

De dames en heren : AMATO, ATAÍDE FERREIRA, ATTLEY, BARROW, BLESER, BONVICINI, BOTTAZZI, BRIESCH, CAL, CARROLL, CASSINA, CHEVALIER, COLOMBO, DECAILLON, D'ELIA, DIAPOULIS, VAN DIJK, DONCK, DOUVIS, DRAIJER, DUNKEL, ETTY, EULEN, FRERICHS, GAFFRON, GEUENICH, GROBEN, JANSSEN, JENKINS, KANELLOPOULOS, DE KNEGT, KORFIATIS, LACA MARTIN, LAPPAS, LARSEN, LIVERANI, LUSTENHOUWER, LYONS, MADDOCKS, MAYAYO BELLO, MERCIER, MOURGUES, MULLER E., MUÑIZ GUARDADO, NIELSEN B., NIELSEN P., PELLARINI, POMPEN, QUEVEDO ROJO, RODRIGUEZ GARCÍA-CARO, SANDERSON, SANTILLAN CABEZA, SANTOS, SCHMIDT, SCHMITZ, VON SCHWERIN, SEQUEIRA, SILVA, SMITH, SOLARI, STECHER NAVARRA, THEONAS, THYS, TIXIER, VERBOVEN, WAGENMAS, WALDACK, ZUFIAUR NARVAIZA.

De onderstaande, aanwezige of vertegenwoordigde leden hebben tegen het advies gestemd:

De dames en heren : ARENA, BAGLIANO, BARBAGLI, BELTRAMI, BENTO GONÇALVES, BERNABELI, BREDIMA-SAVOPOULOU, CONNELLAN, GARDNER, GHIGONIS, GIACOMELLI, GIESECKE, GREEN, GUILLAUME, KAARIS, LITTLE, LÖW, MOBBS, MORELAND, NOORDWAL, PARDON, PEARSON, PELLETIER R., PETERSEN, PETROPOULOS, PRICOLO, ROBINSON, RODRIGUEZ DE AZERO Y DEL HOYO, ROMOLI, SCHADE-POULSEN, TUKKER, WHITWORTH.

De onderstaande, aanwezige of vertegenwoordigde leden hebben zich van stemming onthouden:

De dames en heren : BEALE, BELL, CEYRAC, DAWSON, DELOROZOY, KAFKA, McGARRY, MEYERHORN, MORIZE, PASQUALI, PELLETIER Ch., PERRIN-PELLETIER, PROUMENS, SAITIS, SAUWENS, SCHNIEDERS, SPYROUDIS, WICK.

*BIJLAGE II***bij het advies van het Economisch en Sociaal Comité**

Het onderstaande wijzigingsvoorstel op het advies van de Afdeling, dat overeenkomstig het Reglement van Orde werd ingediend, is tijdens de beraadslaging verworpen:

Blz. 17 — Paragraaf 5.5.1:

Deze paragraaf te schrappen.

Motivering

De vermindering van de vervoersvraag door gerichte beleidsmaatregelen dient te worden vermeden zolang niet alle overige middelen (verbetering van de werking van de markt en van het gebruik van de vervoerscapaciteit, strengere internationale normen, bevordering van onderzoek) ten volle zijn aangewend.

Uitslag van de stemming:

Vóór: 36; tegen: 56; onthoudingen: 14.

Advies over de economische samenwerking met de Maghreb-landen

(92/C 313/18)

Het Economisch en Sociaal Comité heeft op 27 september 1990 besloten overeenkomstig artikel 20 (vierde alinea) van het Reglement van Orde een advies op te stellen over de economische samenwerking met de Maghreb-landen.

De Afdeling voor externe betrekkingen, handels- en ontwikkelingsbeleid, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 11 september 1992 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Amato.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 299e Zitting (vergadering van 24 september 1992) het volgende advies uitgebracht, dat met algemene stemmen is goedgekeurd.

INLEIDING

Het Comité heeft in de afgelopen jaren verscheidene initiatiefadviezen over het Middellandse-Zeebeleid van de Gemeenschap uitgebracht. Waarom wil het daar nu nog een initiatiefadvies over de samenwerking met de Maghreb-landen aan toevoegen?

In de eerste plaats omdat de Maghreb-landen als „buren” van de Gemeenschap — waarmee zij bovendien nauwe economische, commerciële, historische en culturele banden hebben — en als herkomstlanden van tal van migranten in de Gemeenschap de aangewezen regio vormen om de ideeën van het Comité omtrent het nieuwe Middellandse-Zeebeleid in praktijk te brengen.

In de tweede plaats omdat binnen het institutionele kader van de Arabische Maghreb-Unie (AMU) een regionaal integratieproces op gang is gekomen, waardoor met de Maghreb meer geavanceerde vormen van regionale samenwerking mogelijk zijn, d.w.z. vormen van samenwerking die verder gaan dan de bilaterale aanpak van de huidige akkoorden en die een eerste stap zouden kunnen vormen in de richting van een algemene overeenkomst (of algemeen verdrag) met alle mediterrane derde landen samen, zoals het Comité en het Europees Parlement hebben voorgesteld.

In de derde plaats omdat de laatste tijd verscheidene EG-instellingen en -organen zich met de Maghreb-problematiek hebben beziggehouden.

Zo heeft het Comité zelf op 6, 7 en 8 april jl. te Brussel een eerste Conferentie van vertegenwoordigers van de sociaal-economische kringen van de EG en de AMU georganiseerd.

Tijdens deze Conferentie, waaraan de pers zowel in Europa als in de Maghreb-landen ruime aandacht heeft besteed, is uitvoerig van gedachten gewisseld over enkele belangrijke knelpunten in de betrekkingen tussen Europa en de Maghreb en zijn een aantal ideeën, verlangens en voorstellen naar voren gebracht, die door de Commissie en later door de Europese Raad grotendeels zijn overgenomen. Wat de Commissie betreft, zij in dit verband verwezen naar de Mededeling aan de Raad en het Europees Parlement over „De toekomst van de

betrekkingen tussen de Gemeenschap en de Maghreb-landen” van 30 april jl., die ook aan het Comité officieel ter informatie is toegezonden.

Het is de eerste keer dat de Commissie het Comité een document over de externe betrekkingen van de Gemeenschap toezendt (zij het slechts ter informatie). Het Comité verheugt zich hierover, omdat de Commissie daarmee duidelijk te kennen geeft dat zij zich terdege bewust is van de gevolgen van het beleid op het vlak van de externe betrekkingen van de Gemeenschap voor de sociaal-economische kringen. Het is er daarentegen niet over te spreken dat de Raad van zijn kant het niet nodig heeft geacht het Comité over deze kwestie te raadplegen, ook al gaat het hier om een onderwerp waarmee het Comité zich al meermaals heeft beziggehouden.

De Raad heeft deze Mededeling op 15 juni jl. een eerste maal behandeld en heeft zich daarbij positief uitgesproken over de voorgestelde algemene aanpak.

Ten slotte zij er nog op gewezen dat ook de Europese Raad zich op 26 en 27 juni jl. in Lissabon over deze problematiek heeft gebogen. In de conclusies van deze Top wordt nogmaals gewezen op het belang van het Middellandse-Zeebeleid in het algemeen en in twee bijlagen bij deze conclusies wordt uitvoerig ingegaan op de betrekkingen van de Gemeenschap met de Maghreb-landen.

De Europese Raad heeft namelijk een verklaring over de betrekkingen tussen Europa en de Maghreb-landen goedgekeurd, waarin de voorstellen van de Commissie in concrete beleidsintenties worden omgezet.

Daarnaast komt de Maghreb-problematiek ook ter sprake in een verslag van de ministers van Buitenlandse Zaken over de ontwikkelingen op het vlak van het Gemeenschappelijk Buitenlands en Veiligheidsbeleid (GBVB), dat eveneens door de Europese Raad in Lissabon is goedgekeurd en als bijlage bij de conclusies van de Top is gevoegd.

Het spreekt vanzelf dat in het onderhavige advies — waarin meer specifiek de betrekkingen met de Maghreb-landen worden belicht — de lijn van de adviezen

over de Middellandse-Zeeproblematiek in het algemeen wordt doorgetrokken en bijgevolg wordt uitgegaan van een strategie die op de volgende pijlers stoelt: uitbouw van een strategisch Europees-mediterraan gebied, overschakeling op een gezamenlijk ontwikkelingsbeleid, „globale” benadering van de Middellandse-Zeeproblematiek en regionale samenwerking. Tijdens de conferentie sociale partners van de EG en de AMU is trouwens duidelijk gebleken dat ook bij de andere EG-instanties, bij de lid-staten, bij de mediterrane derde landen zelf, in academische kringen en bij de sociaal-economische groeperingen steeds meer stemmen opgaan om het Middellandse-Zeebeleid in die richting om te buigen.

Tijdens die Conferentie zijn de ideeën, aanbevelingen en voorstellen van het Comité verder gestroomlijnd, en zulks vooral in het licht van de recente ontwikkelingen binnen het kader van het Europese integratieproces en op internationaal gebied.

Deze dialoog met vertegenwoordigers van de sociale partners van de Maghreb-landen heeft, ondanks een aantal accentverschillen of zelfs serieuze meningsverschillen, het Comité in staat gesteld zich een duidelijk beeld te vormen van de huidige situatie en in het licht daarvan een algemene beleidsstrategie uit te werken, die grotendeels in de Mededeling van de Commissie is terug te vinden. Een en ander wordt in het eerste deel van dit advies in het kort toegelicht.

In het tweede deel wordt uitvoerig ingegaan op de concrete inhoud, de doelstellingen en het instrumentarium van het gezamenlijke ontwikkelingsbeleid dat de EG en de Maghreb-landen voortaan zouden moeten voeren.

Daarbij wordt ook ingegaan op bovengenoemde documenten van de Commissie en de Europese Raad en rekening gehouden met de ontwikkelingen in het kader van het nieuwe Middellandse-Zeebeleid sinds de goedkeuring van het laatste advies over deze problematiek (27 november 1991).

I. DE EERSTE EG/AMU: CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

1. Europa en het Middellandse-Zeegebied: een zorgwekkende relatie

1.1. *Ontwikkelingsachterstand en afhankelijkheid*

1.1.1. Uit een analyse van de bevolkingscijfers (zowel in absolute zin als gerelateerd aan de respectieve groei-cijfers), de omvang van productie en inkomen per hoofd, de opleidingssystemen, de inzet van het beschikbare menselijk potentieel en de structuur van de onderlinge handel blijkt dat er tussen de Maghreb (en sommige andere delen van het Middellandse-Zeegebied) en Europa diepgaande structurele verschillen bestaan, die nog steeds groter worden.

1.1.2. De landen ten zuiden van het westelijke deel van de Middellandse Zee blijken sterk afhankelijk te zijn van de handel met de landen ten noorden hiervan en het ontwikkelingsproces in deze twee regio's blijkt steeds minder synchroon te verlopen.

1.1.3. De ontwikkelingsverschillen tussen deze twee aan elkaar grenzende economische, commerciële en culturele „blokken” vormen thans meer dan ooit een probleem, omdat zowel de Maghreb als Europa in sociaal-economisch opzicht een zeer moeilijke periode doormaken.

1.1.4. Daarom is het absoluut noodzakelijk dat onverwijld het nodige wordt gedaan om de achterstand en de afhankelijkheid van de Maghreb-landen ten opzichte van de EG te verminderen en uiteindelijk helemaal op te heffen. Men dient daarbij te beseffen dat dit heel wat tijd zal vergen en dat deze problematiek niet los kan worden gezien van de — veranderende — situatie in de gehele Europees-mediterrane regio en zelfs daarbuiten.

1.2. *Dreigende marginalisering*

1.2.1. De recente veranderingen op het wereldtoneel — en met name in Europa — vormen voor de ontwikkeling van de Maghreb-landen een extra bedreiging.

1.2.2. Uiteraard valt hierbij in de eerste plaats te denken aan de voltooiing van de Europese binnenmarkt. De Maghreb-landen vrezen vooral dat de daarmee gepaard gaande liberaliseringsmaatregelen de toegang tot de EG-markt nog méér zullen bemoeilijken (standaardisering van de productie, enz.).

1.2.3. Volgens het Comité moeten de Maghreb-landen echter veeleer beducht zijn voor het feit dat de Europese binnenmarkt en de Economische en Monetair Unie weleens tot een consolidering van de huidige trends in de wereldeconomie zouden kunnen leiden. Dit geldt met name voor het globaliseringsproces, dat, als het zich op dezelfde wijze blijft voltrekken als tot nog toe het geval was, beslist nadelige gevolgen zal hebben voor regio's die er niet bij betrokken zijn (zoals de Maghreb). Het gaat hier namelijk om een proces dat zich voornamelijk in de „high-tech”-sfeer en in de meer geavanceerde sectoren afspeelt en daardoor alleen de meest ontwikkelde regio's ten goede komt (de Verenigde Staten, Japan, West-Europa). De rest van de wereld heeft het moeilijk om zich bij dit proces aan te sluiten.

1.2.3.1. Verder brengt de toenemende concurrentie tussen de drie grote blokken geleidelijk aan verschuivingen in de internationale arbeidsverdeling met zich mee. Ook dit proces leidt uiteindelijk tot een steeds verdergaande marginalisering van het Zuiden.

1.2.4. Verwacht mag worden dat de versterking van de Europese economie — mede als gevolg van de totstandkoming van de Europese Economische Ruimte (EG + EVA) en de eventuele uitbreiding hiervan tot Midden- en Oost-Europa — dit globaliseringsproces nog méér in de hand zal werken. Niet alleen omdat deze ontwikkeling de verdeling van de wereld in drie

polen nog zal versterken (in deze constellatie kan de rol van Midden- en Oost-Europa worden vergeleken met die van Mexico ten opzichte van de Verenigde Staten), maar ook omdat zich ineens geheel nieuwe perspectieven zullen gaan openen voor het bedrijfsleven (dat nu bij voorkeur in Midden- en Oost-Europa zal gaan investeren en vestigingen zal gaan oprichten); door het ontbreken van gemeenschappelijke regels, met name op sociaal gebied, zullen veranderingen op het vlak van de internationale arbeidsverdeling dan nog onbeheerster gaan verlopen dan nu al het geval is.

1.2.5. Als dit scenario zou uitkomen, zou het gehele Middellandse-Zeegebied (zowel het noorden als het zuiden) daar sterk onder te lijden hebben. In dat geval zouden de mediterrane derde landen — en met name de Maghreb-landen — het risico lopen vrijwel niet meer — of zelfs helemaal niet meer — bij het reilen en zeilen van de internationale economie betrokken te worden, terwijl binnen de EG de structurele verschillen tussen centrum en periferie nog zouden toenemen als de Gemeenschap nog langer zou blijven talmen met het opzetten van een efficiënt beleid ter versterking van haar interne samenhang; voor Zuid-Europa zou dit neerkomen op onvolledige integratie, waardoor de perifere regio's het risico zouden lopen geleidelijk aan gemarginaliseerd te raken.

1.2.6. De Gemeenschap moet er dan ook alles aan doen om te vermijden dat het zo ver komt, niet alleen in het belang van de mediterrane derde landen (en in de eerste plaats de Maghreb-landen), maar ook in dat van Europa zelf.

1.2.7. Een dergelijke ontwikkeling zou immers negatieve gevolgen hebben voor de arbeidsmarkt, waarvan de internationale dimensie steeds duidelijker naar voren komt. Een verdere toename van het handels tekort, de buitenlandse schuld, de inflatie en de werkloosheid in de mediterrane derde landen, en met name de Maghreb-landen, zou onvermijdelijk een nooit eerder geziene migratiestroom naar Europa op gang brengen, die door geen enkele administratieve barrière of andere maatregel tot staan zou kunnen worden gebracht.

1.2.8. Dit zou geen soelaas bieden voor de Maghreb-landen zelf en voor de Europese arbeidsmarkt zou het evenmin een goede zaak zijn, omdat deze helemaal uit haar evenwicht is geraakt als gevolg van de nieuwe internationale arbeidsverdeling en de nog niet juist in te schatten toestroom van migranten uit Oost-Europa en bovendien met een toenemende concurrentie — ook tussen de werknemers onderling — te kampen heeft.

1.2.9. Europa kan het zich niet veroorloven lijdzaam te blijven toezien hoe het Middellandse-Zeegebied steeds meer gemarginaliseerd raakt. Een economisch debacle in de mediterrane landen zou immers ernstige gevolgen kunnen hebben voor Europa zelf, en zulks niet alleen vanuit economisch (energievoorziening!) en sociaal oogpunt, maar ook op milieugebied, op het politieke vlak en op het stuk van de veiligheid. Die

gevolgen zijn nu al merkbaar (men denke maar aan de milieuvervuiling, de sociale en politieke spanningen en de diverse conflicten in het Middellandse-Zeegebied), maar in de toekomst zouden de problemen weleens ongekende proporties kunnen gaan aannemen.

1.3. *Knelpunten, spanningen en conflicten in het Middellandse-Zeegebied en de Maghreb*

1.3.1. Als men de knelpunten, spanningen en conflicten in het Middellandse-Zeegebied uit de wereld wil helpen, is het niet alleen zaak te voorkomen dat deze regio gemarginaliseerd raakt, maar moet men ook trachten te begrijpen wat er precies aan de hand is, wat de oorzaken hiervan zijn en welke krachten er in het spel zijn.

1.3.2. Een enorme uitdaging — niet alleen voor de Maghreb, maar ook voor Europa en de andere mediterrane landen — is het „demografisch probleem” in de Maghreb-landen. Als men het over het „demografisch probleem” van de Maghreb-landen heeft, doelt men gewoonlijk op de zeer sterke bevolkingsaanwas in deze landen (ongeveer 3 %) en op de „bevolkingsexplosie” die daar in de eerstvolgende decennia wordt verwacht. Meestal wordt dan ook gepleit voor maatregelen om het geboortecijfer te drukken. Het voornaamste probleem in de komende jaren is echter het lot van de jongeren beneden de 20 jaar. Men heeft berekend dat een derde van deze jongeren nooit een betrekking zal vinden. Alleen bij een economische groei van 9 % op jaarbasis — momenteel een enigszins optimistische doelstelling — kan de jeugdwerkloosheid in de Maghreb-landen op dat niveau gestabiliseerd worden.

1.3.3. Naast — maar nauw samenhangend met — de huidige sociale spanningen zijn er in het Middellandse-Zeegebied ook nieuwe politieke spanningen ontstaan. Terwijl elders in deze regio vooral nationalistische tendensen voor de nodige problemen zorgen, grijpt in de Maghreb-landen het religieuze fundamentalisme om zich heen. Deze ontwikkeling heeft de latente spanningen tussen de Maghreb en Europa — als gevolg van de aanhoudende ontwikkelingsverschillen en van de aanslepende conflicten in het Middellandse-Zeegebied, en met name het conflict tussen Israël en de Palestijnen en tussen Israël en de Arabische landen — op de spits gedreven. Dit is de grootste uitdaging waarmee de Maghreb-landen en Europa geconfronteerd worden. Het feit dat niet alleen sociaal-economische, maar ook en vooral culturele factoren aan de basis liggen van het optreden van de fundamentalisten toont duidelijk aan dat het door de Europese landen gevoerde beleid en de huidige betrekkingen tussen Europa enerzijds en de Maghreb-landen en de Arabische wereld anderzijds te wensen overlaten of zelfs als een complete mislukking moeten worden beschouwd.

1.3.4. Wat de Maghreb-landen en het conflict met de fundamentalisten betreft, kunnen de ontwikkelingen in Algerije als een belangrijke „test-case” worden beschouwd. Uit de recente tragische gebeurtenissen in dat land blijkt eens te meer dat niet de formele invoering

van democratische spelregels absolute prioriteit dient te krijgen als men het conflict met het fundamentalisme uit de wereld wil helpen, maar dat dit doel alleen zal worden bereikt als men erin slaagt het roer volledig om te gooien, zowel wat het aangehangen waardenpatroon als wat de concrete aanpak van de meest nijpende sociale problemen aangaat.

1.3.4.1. De EG kan hierbij niet passief blijven toekijken. De afloop van het conflict met de Algerijnse fundamentalisten (en, bij een gunstige afloop, de manier waarop dit conflict is beslecht) is voor haar namelijk van kapitaal belang. Zij dient terdege te beseffen dat ook zij bij deze zaak betrokken is en daaruit de consequenties moet trekken. In de Mededeling van de Commissie en de conclusies van de Europese Raad valt daar echter niets van te bespeuren.

1.3.5. Ook in Europa blijken zich echter een aantal zorgwekkende ontwikkelingen voor te doen: het zich afzetten tegen buitenlandse invloeden en het onbegrip nemen er hand over hand toe. Een en ander is een gevolg van angst voor alles wat anders is en van onwetendheid. Deze negatieve instelling is al heel diep geworteld: de helaas steeds talrijker wordende uitingen van vreemdelingenhaat en onverdraagzaamheid tegenover andere rassen vormen slechts het zichtbare topje van de ijsberg.

1.3.6. Zowel in de Maghreb-landen als in Europa vormen deze verschijnselen een reële bedreiging voor het bestaande of nog in te voeren democratisch bestel.

1.3.7. Het einde van de Koude Oorlog en het wegvalen van het daarmee samenhangende evenwicht hebben in het Middellandse-Zeegebied een periode van grote politieke instabiliteit ingeluid, waarvan de Golfoorlog en de burgeroorlog in Joegoslavië de meest tragische gevolgen zijn. De Golfoorlog heeft geen oplossing gebracht voor de al jarenlang aanslepende conflicten in de regio. Er zijn zelfs nieuwe conflicten bijgekomen, zoals b.v. het geschil met Libië, dat, als een tijdbom, de vrede in het Middellandse-Zeegebied en de veiligheid van de Gemeenschap bedreigt.

1.3.7.1. Libië en de Westelijke Sahara zijn twee conflictgebieden waar de Maghreb rechtstreeks bij betrokken is. Het is weliswaar in de eerste plaats aan de Verenigde Naties om hiervoor een oplossing te zoeken, maar ook voor de EG is hier een belangrijke taak weggelegd: gelet op haar verantwoordelijkheden en belangen kan zij zich niet veroorloven slechts een bijrol te spelen bij het zoeken naar een passende oplossing via dialoog en onderhandelingen.

1.3.8. Het meest onderschatte probleem is ongetwijfeld de milieuvervuiling. De verontreiniging van de Middellandse Zee is een ramp waarmee geleidelijk aan zowel de landen ten noorden als die ten zuiden van de Middellandse Zee geconfronteerd worden. De voornaamste oorzaken hiervan moeten in de EG en in het drukke tankerverkeer (1/3 van het wereldtotaal) worden gezocht, maar het is duidelijk dat ook de landen ten zuiden van de Middellandse Zee (incl. de Maghreb-

landen) met hun enorme verstedelijking, hun drukke kustgebieden en hun toeristische wildgroei niet vrijuit gaan.

1.3.9. Door al deze oude en nieuwe uitdagingen, door al deze toenemende sociale en politieke spanningen en door al deze conflicten zijn de EG, de Maghreb en de overige landen in het Middellandse-Zeegebied door gemeenschappelijke belangen met elkaar verbonden. De problemen kunnen echter onmogelijk worden opgelost als het Middellandse-Zeegebied nog verder gemarginaliseerd wordt. De EG en de Maghreb moeten, in het kader van een breed opgezette samenwerkingsstrategie voor het gehele Middellandse-Zeegebied, de handen ineenslaan en gezamenlijk zoeken naar een oplossing voor de talrijke problemen waarmee de regio te kampen heeft (milieuproblemen, demografische problemen, problemen op het vlak van de energie- en voedselvoorziening, veiligheidsproblemen, politieke inrichting van het Middellandse-Zeegebied).

2. Een gezamenlijke toekomststrategie

2.1. *Uitbouw van een Europees-mediterraan strategisch gebied*

2.1.1. Dank zij de conferentie sociale partners zijn alle partijen gaan beseffen dat uit de recente veranderingen op het wereldtoneel de nodige consequenties moeten worden getrokken. Zo is het niet alleen duidelijk geworden dat de EG en de Maghreb hun onderlinge betrekkingen op een geheel nieuwe leest moeten gaan schoeien door met elkaar te gaan samenwerken binnen het kader van een algemeen mediterrane samenwerkingsverband, maar ook dat zij daarbij terdege rekening moeten houden met het feit dat nu ook Oost-Europa een integrerend deel van de Europees-mediterrane regio vormt.

2.1.2. Deze in economisch, sociaal en politiek opzicht sterk heterogene regio is het toneel van steeds nieuwe conflicten, waarvan sommige nu al jarenlang aanslepen. In plaats van kleinschalige diplomatieke activiteiten ter beperking van de aangerichte schade is hier dus veeleer een grootschalig vredesoffensief noodzakelijk, waarbij „Groot-Europa”, het Middellandse-Zeegebied en het Midden-Oosten gezamenlijk aan hun toekomst dienen te bouwen. Dat gemeenschappelijke project dient gericht te zijn op de volgende doelstellingen: veiligheid, economische ontwikkeling, groei en vreedzame coëxistentie.

2.1.3. Een dergelijk gemeenschappelijk project heeft alleen kans van slagen binnen een Europees-mediterraan strategisch gebied waarin politieke vraagstukken, veiligheidsaspecten, economische en marktwesties, sociale aangelegenheden en milieuproblemen gezamenlijk worden aangepakt, zoals het Comité al sinds jaren voorstelt.

2.1.4. De Golfoorlog en de andere conflicten in de regio hebben duidelijk aangetoond dat democratie, ont-

wikkeling en veiligheid als het ware een drieëenheid vormen.

2.1.5. Daarom is het meer dan ooit noodzakelijk werk te maken van het voorstel om een soort „mediteraan Helsinki”, d.w.z. een Conferentie voor Veiligheid en Samenwerking in het Middellandse-Zeegebied en het Midden-Oosten, in het leven te roepen. Een dergelijke conferentie, waar het Comité trouwens al eerder voor heeft gepleit, zou duidelijk doen uitkomen dat de veiligheid in het Middellandse-Zeegebied wordt bepaald door politieke, economische, sociale en culturele factoren en dus moet worden gezien als een alomvattend en ondeelbaar „goed” en een geschikt samenwerkingsterrein voor alle politieke en economische krachten in de regio.

2.1.6. Bij het uitbouwen van dit Europees-mediterraan strategisch gebied mag echter niet opnieuw volgens een asymmetrisch ontwikkelingsmodel te werk worden gegaan. Daarom moeten de betrekkingen tussen centrum (West-Europa) en periferie op een heel andere leest worden geschoeid en moet worden gestreefd naar een ontwikkelingsmodel dat niet uitsluitend op Europa is toegesneden, maar de gehele regio ten goede komt (via een gezamenlijk ontwikkelingsbeleid en via regionale samenwerkingsinitiatieven en — in economisch en politiek opzicht geïntegreerde — samenwerkingsverbanden, zoals de Arabische Maghreb-Unie).

2.2. *Overschakeling op een gezamenlijk ontwikkelingsbeleid*

2.2.1. Van een werkelijk gezamenlijke ontwikkeling binnen de Europees-mediterrane regio als geheel kan op korte termijn nog geen sprake zijn. Wel kunnen de EG en de Maghreb-landen alvast hun sociaal-economisch beleid op één lijn brengen.

2.2.2. Zij dienen daarbij te bedenken dat een gezamenlijk ontwikkelingsbeleid in het geval van twee economieën met een verschillend ontwikkelingsniveau alleen dan kans van slagen heeft als de samenwerking verder gaat dan steunverlening door de sterkere aan de zwakkere, als een einde wordt gemaakt aan het asymmetrische karakter van de onderlinge economische en handelsrelaties en als beide partijen afzien van doelstellingen, beleidsmaatregelen en handelwijzen die niet te verenigen zijn met het nagestreefde doel, nl. het wegwerken van de ontwikkelingsachterstand en de afhankelijkheid van de achterop geraakte partner en de uitbouw van een in economisch, sociaal en politiek opzicht meer samenhangende Europees-mediterrane regio.

2.2.3. Voor de EG betekent dit, zoals het Comité al meermaals heeft opgemerkt, dat zij bij het uitstippelen van haar beleid terdege oog dient te hebben voor de belangen van de Maghreb-landen en dat zij in het licht daarvan haar lid-staten de nodige aanbevelingen dient te doen.

2.2.4. Ook aan de zijde van de Maghreb-landen vereist een dergelijk beleid echter een radicale koerswijzi-

ging. Tijdens de conferentie sociale partners is gebleken dat de sociaal-economische kringen in de Maghreb het daar in ruime mate mee eens zijn.

2.2.4.1. De Maghreb-landen mogen zich niet zo sterk op de export of op imports substitutie richten, maar dienen veeleer te streven naar horizontale complementariteit, regionale integratie en aansluiting bij het Europese economisch bestel.

2.2.4.2. Bovendien zullen zij, net als de EG, hun economische en produktiedoelstellingen moeten bijstellen met het oog op het streven naar complementariteit tussen de EG en de Maghreb. In de allereerste plaats echter zullen zij de nodige hervormingen moeten doorvoeren, want ieder uitstel zal onvermijdelijk tot een verdere verslechtering van de sociaal-economische situatie in deze landen en tot nog méér spanningen in hun betrekkingen met Europa leiden.

2.2.4.3. Het gaat hier vooral om economische en structurele hervormingen, met als doel: invoering van een markteconomie, uitbreiding van het productie-apparaat, verbetering van de werkgelegenheidssituatie en sociale rechtvaardigheid. Een en ander vereist niet alleen een ingrijpende hervorming en stroomlijning van het overheidsapparaat, maar ook hervormingen met het oog op de uitbouw van de democratie en de eerbiediging van de politieke, vakbonds- en mensenrechten. Bovendien moeten de Maghreb-landen veel meer aandacht schenken aan de sociale dimensie van hun beleid, aangezien zonder democratie geen ontwikkeling mogelijk is. In concreto komt dit erop neer dat zij de sociale grondrechten in acht moeten nemen en de sociale partners bij het ontwikkelingsproces moeten betrekken.

3. **Ontoereikendheid van de huidige samenwerkingsovereenkomsten**

3.1. De problemen van de Maghreb-landen zijn zó ernstig en de hierboven geschetste toekomststrategie is zó ambitieus dat, zoals ook tijdens de conferentie sociale partners is benadrukt, de huidige samenwerkingsovereenkomsten tussen de EG en de Maghreb-landen aanzienlijk te kort schieten.

3.2. Het Comité heeft zich al meermaals over de doeltreffendheid van deze overeenkomsten uitgesproken en beperkt zich in het onderstaande dan ook tot een tweetal algemene opmerkingen⁽¹⁾.

3.2.1. Na 15 jaar samenwerking is het zonneklaar dat noch de openstelling van de EG-markt noch de bescheiden financiële samenwerking ertoe hebben bijgedragen het gebrek aan evenwicht tussen de EG en de Maghreb te verminderen, laat staan de sociaal-economische ontwikkeling van de Maghreb-landen te stimuleren.

3.2.2. Hoewel er tussen het Middellandse-Zeebeleid van de EG en de huidige economische situatie in de

⁽¹⁾ PB nr. C 221 van 26. 3. 1990; PB nr. C 168 van 10. 7. 1990; PB nr. C 40 van 17. 2. 1992.

Maghreb-landen geen rechtstreeks causaal verband bestaat en de EG zelfs een aantal zeer lofwaardige initiatieven heeft genomen, moet toch worden vastgesteld dat de betrekkingen tussen de Gemeenschap en de Maghreb-landen niet tot een uitbreiding van het handelsverkeer hebben geleid en evenmin hebben bijgedragen tot het verwezenlijken van de andere doelstellingen van de samenwerkingsovereenkomsten van 1976.

II. NAAR EEN NIEUWE FASE IN DE BETREKKINGEN TUSSEN DE EG EN DE MAGHREB

4. De Mededeling „De toekomst van de betrekkingen tussen de Gemeenschap en de Maghreb-landen”

4.1. De Commissie maakt in haar Mededeling de balans op van de lopende samenwerkingsovereenkomsten met de Maghreb-landen. Net als het Comité en de deelnemers aan de conferentie sociale partners komt zij daarbij tot de conclusie dat de betrekkingen met de Maghreb-landen op een nieuwe leest moeten worden geschoeid.

4.1.1. Uit de algemene inhoud van de Mededeling, de voorgestelde beleidsstrategie en de diverse specifieke voorstellen blijkt dat de Commissie thans heel anders tegen deze problematiek aankijkt dan in het verleden. Men kan dan ook stellen dat met deze Mededeling de basis wordt gelegd voor een radicale ombuiging van het Middellandse-Zeebeleid van de Gemeenschap.

4.2. Daarom staat het Comité, ondanks de hierna volgende opmerkingen, over het geheel genomen positief tegenover deze Mededeling.

4.3. Het kan er zich alleen maar over verheugen dat de Commissie met tal van opmerkingen en voorstellen uit de adviezen van de afgelopen jaren rekening heeft gehouden. De voorgestelde nieuwe beleidsstrategie komt weliswaar nog niet volledig overeen met de door het Comité zelf bepleite aanpak, maar het staat in ieder geval buiten kijf dat de zienswijzen van Commissie en Comité veel dichterbij elkaar zijn komen te liggen.

4.4. De Commissie acht de tijd rijp om „van het concept ontwikkelingssamenwerking, dat wij uit de afgelopen decennia hebben geërfd, over te stappen op een concept van partnership (...) op alle gebieden waar zulks mogelijk is (...) met als uiteindelijk doel de totstandbrenging van een Europees-Maghrebijnse ruimte”.

4.5. Als men het begrip „partnership” (de kern van het Commissievoorstel) vergelijkt met het begrip „gezamenlijke ontwikkeling” (de kern van de door het Comité bepleite aanpak), dan stelt men vast dat de Commissie nog niet precies hetzelfde bedoelt als het Comité, maar toch al grotendeels op dezelfde golflengte zit. Het door de Commissie voorgestelde „partnership” blijkt immers veel méér te zijn dan alleen maar een middel om een gezamenlijk ontwikkelingsbeleid te kunnen voeren.

4.6. In het „partnership”-concept van de Commissie ontbreekt echter één — zij het essentieel — aspect dat in het „gezamenlijke ontwikkeling”-concept van het Comité wél aanwezig is, nl. de noodzaak voor de Gemeenschap en de lid-staten ervoor te zorgen dat hun beleid verenigbaar is met en meer toegesneden is op het ontwikkelingsproces in de Maghreb en de andere mediterrane derde landen.

4.7. Ook in het voorstel voor een nauwere aansluiting van de Maghreb-landen bij Europa kan het Comité zich vinden. Deze idee, die ook tijdens de conferentie sociale partners duidelijk naar voren is gebracht en in dit advies al impliciet aan de orde is gekomen in de passage over de marginalisering van de Maghreb-landen (par. 1.2), vormt trouwens een essentieel onderdeel van zijn voorstel om een gezamenlijk ontwikkelingsbeleid te gaan voeren.

4.8. Helaas ziet de Commissie deze doelstelling niet in een voldoende breed kader, nl. dat van een Europees-mediterraan strategisch gebied. In de Mededeling wordt immers nergens uitdrukkelijk gepleit voor een „globaal” Middellandse-Zeebeleid. Dit zou weleens tot misverstanden kunnen leiden, zoals uit de negatieve reacties van een aantal Mashrak-landen al is gebleken. Dergelijke situaties moeten absoluut worden vermeden.

4.8.1. Daarom wijst het Comité er nogmaals op dat de bepleite gezamenlijke ontwikkeling met de Maghreb-landen geen afbreuk mag doen aan het „globale” Middellandse-Zeebeleid van de Gemeenschap. Wil de Gemeenschap voorkomen dat haar beleid ten aanzien van de Maghreb-landen op den duur verwatert, dan zal zij dit trouwens steeds in haar „globale” Middellandse-Zeebeleid moeten inbedden.

4.9. Ook in het door de Europese Raad in Lissabon goedgekeurde verslag over het Gemeenschappelijk Buitenlands en Veiligheidsbeleid valt van deze „globale” aanpak van het Middellandse-Zeebeleid niets te bespeuren. De daarin aangegeven doelstellingen voor het beleid ten aanzien van de Maghreb en het Midden-Oosten kunnen weliswaar stuk voor stuk worden onderschreven (in het geval van de Maghreb: stabiliteit in de regio, dialoog, partnership, ontwapening en wapenbeheersing, stimulering van regionale integratieprocessen, enz.; in het geval van het Midden-Oosten: ondersteuning van het onderhandelingsproces in het kader van de Conferentie over het Midden-Oosten, deelname van Europa aan het vredesproces, druk op Israël om dit land ertoe te bewegen „zijn beleid voor de nederzettingen in de bezette gebieden te wijzigen” en op de Arabische landen om deze ertoe te brengen „een einde te maken aan hun handelsboycot”, ondersteuning van regionale integratieprocessen, enz.), maar van een „globale” visie op de vredes- en veiligheidsproblematiek in deze regio's is in het verslag geen spoor te bekennen. In het voorstel om een Conferentie over Veiligheid en Samenwerking in het Midden-Oosten te organiseren daarentegen wordt wél van een „globale” visie op deze problematiek uitgegaan.

5. Herijking van de doelstellingen

5.1. Regionale integratie in de Maghreb

5.1.1. De samenwerking tussen de EG en de Maghreb-landen moet in de eerste plaats tot doel hebben de onderlinge integratie van de Maghreb-landen te bevorderen door, met het oog op het stimuleren van de integratie van de diverse economieën en markten in de regio, de nodige synergie-effecten teweeg te brengen en de betrokken landen ertoe te bewegen hun wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen te harmoniseren.

5.1.2. Het Comité stelt met voldoening vast dat deze denkbeelden, die ook tijdens de conferentie sociale partners duidelijk naar voren zijn gekomen, vrijwel in dezelfde bewoordingen in de Mededeling van de Commissie zijn opgenomen.

5.1.2.1. Het staat dan ook positief tegenover de diverse initiatieven die in de Mededeling worden voorgesteld: stimulering van de oprichting van een douane-unie, technische assistentie ter ondersteuning van het economische integratieproces, financiering van projecten van regionaal belang, opzetten van een dialoog EG-Maghreb op alle niveaus en alle terreinen met als doel de mogelijkheden voor overleg tussen de Maghrebijnse partners onderling te verruimen.

5.1.3. Op één essentieel punt schiet de Commissie evenwel tekort: in de Mededeling wordt nergens gesteld dat het niet voldoende is een aantal specifieke maatregelen te nemen om het regionale integratieproces in de Maghreb te stimuleren, maar dat elk samenwerkingsinitiatief zonder uitzondering op deze doelstelling gericht moet zijn en vooral in het licht van deze doelstelling beoordeeld moet worden.

5.1.4. Om de integratie van de Maghreb-economieën en -markten te kunnen stimuleren, is er een regionale politieke instantie nodig die daarbij als „motor” fungeert. In het geval van de Maghreb is dit de Arabische Maghreb-Unie. De AMU is trouwens het enige geïnstitutionaliseerde regionale samenwerkingsverband in het Middellandse-Zeegebied. „Reden waarom zij moet worden aangemoedigd”, zo merkt de Commissie terecht op.

5.1.5. Ten zeerste toe te juichen is volgens het Comité het voorstel van de Commissie om „een volledige studie te laten uitvoeren over de voordelen van de integratie en de kosten van het uitblijven daarvan”. Het Comité dringt erop aan dat men zich daarbij niet tot de louter economische aspecten beperkt, maar ook de politieke en vooral de sociale problematiek onder de loep neemt.

5.2. Streven naar complementariteit tussen de EG en de Maghreb-landen

5.2.1. De samenwerking moet er ook op gericht zijn de Maghreb-economieën stevig te verankeren in de Europese economie en hun afhankelijkheid hiervan geleidelijk aan te verminderen. Daarbij moet worden ingespeeld op de mogelijkheden om een zekere complementariteit tot stand te brengen, waarbij niet zozeer aan inter-industriële complementariteit (b.v. groenten en fruit/granen of olieproducten/machines) dan wel aan intra-industriële complementariteit (binnen de diverse sectoren) moet worden gedacht.

5.2.2. Bij dit streven naar intra-industriële complementariteit moet erop worden toegezien dat:

— geen afbreuk wordt gedaan aan het regionale integratieproces binnen de Maghreb, maar dit proces integendeel in de hand wordt gewerkt;

— de Maghreb-landen niet opnieuw in een afhankelijkheidspositie terecht komen (zoals b.v. het produceren van textielproducten in opdracht van buitenlandse bedrijven); daarom is het zaak dat bij het streven naar verticale integratie de Maghreb-landen bij alle fasen van de vorming van toegevoegde waarde — incl. O & O en afzet — worden betrokken.

5.2.3. Bijzondere aandacht moet in dit verband worden geschonken aan de complementariteit binnen het Middellandse-Zeegebied — met name tussen de Maghreb-landen en de mediterrane regio's van de EG — om de huidige concurrentiesituatie in sommige sectoren uit de wereld te helpen.

5.2.4. In de Mededeling van de Commissie wordt weliswaar niet uitdrukkelijk gesteld dat naar complementariteit tussen de EG en de Maghreb moet worden gestreefd, maar in het pleidooi voor een nieuwe „arbeidsverdeling” tussen EG en Maghreb ligt deze doelstelling wel impliciet vervat.

5.2.4.1. Het verheugt het Comité dat de Commissie ook het denkbeeld van een nieuwe arbeidsverdeling binnen het Middellandse-Zeegebied heeft overgenomen. Positief is z.i. vooral dat de Commissie met het oog op het verwezenlijken van deze doelstelling de nodige studies wil laten uitvoeren en een dialoog op sectoraal niveau tot stand wil brengen, zoals ook het Comité al sinds 1989 bepleit.

5.2.4.2. Het Comité hoopt dat de Commissie daaruit de nodige consequenties zal trekken voor de verdere vormgeving van het EG-beleid en het beleid van de afzonderlijke lid-staten. Of het streven naar een nieuwe arbeidsverdeling met succes zal worden bekroond, zal grotendeels afhangen van het beleid binnen de afzonderlijke sectoren. Daarom moet absoluut worden nagegaan of een en ander wel in overeenstemming is met het nagestreefde doel.

5.2.5. Het Comité hoopt dat de Commissie daaruit de nodige consequenties zal trekken voor de verdere vormgeving van het EG-beleid en het beleid van de afzonderlijke lid-staten. Of het streven naar een nieuwe arbeidsverdeling met succes zal worden bekroond, zal grotendeels afhangen van het beleid binnen de afzonderlijke sectoren. Daarom moet absoluut worden nagegaan of een en ander wel in overeenstemming is met het nagestreefde doel.

5.2.6. Om een einde te maken aan de bestaande concurrentie tussen de Maghreb en de mediterrane regio's van de Gemeenschap in de typisch mediterrane produktietakken, zal het GLB, als onderdeel van een breed opgezette regeling die tot doel heeft de onderlinge afhankelijkheid van de Gemeenschap en de Maghreb in goede banen te leiden, een concrete bijdrage moeten

gaan leveren aan het streven naar complementariteit en synergie tussen de landbouwsector in het zuiden van de Gemeenschap en die in de Maghreb.

5.2.7. Om op industrieel gebied de nodige complementariteit tot stand te kunnen brengen en de buitenlandse investeringen te kunnen stimuleren, zal de Gemeenschap haar industriebeleid zó moeten ombuigen dat de mediterrane regio's van de Gemeenschap ertoe worden aangezet niet langer vrijwel alleen maar technologisch laagwaardige produkten met geringe toegevoegde waarde te produceren, maar ook technologisch hoogwaardige en „intermediaire” produkten te vervaardigen. Het industrialisatieproces in de mediterrane regio's van de Gemeenschap zal dan niet langer een remmend effect hebben op het industrialisatieproces in de Maghreb, maar dit wellicht zelfs aanzienlijk in de hand werken door de nodige synergie, complementariteit en integratie teweeg te brengen.

5.2.8. Volgens de Commissie moet de totstandbrenging van een nieuwe arbeidsverdeling „parallel verlopen” met het openstellen van de Maghreb-markten voor de Gemeenschap. Deze problematiek zal in het hoofdstuk over het handelsverkeer nader worden behandeld. Er zij evenwel alvast op gewezen dat dit liberalisatieproces geleidelijk dient te verlopen en dat de overgang naar elke nieuwe fase afhankelijk moet worden gemaakt van de geboekte vooruitgang bij de „herschikking” van het produktiepatroon binnen het Middellandse-Zeegebied als geheel. Als dit niet gebeurt, zal er geen sprake zijn van complementariteit en zal er waarschijnlijk ook niets terecht komen van de nagestreefde ontwikkeling van landbouw en industrie in de Maghreb-landen.

5.3. *Geïntegreerde economische ontwikkeling en sociale vooruitgang in de Maghreb-landen*

5.3.1. Regionale integratie en complementariteit ten opzichte van de EG zullen uiteindelijk leiden tot — en zullen op hun beurt worden gestimuleerd door — een toename van de economische groei (zoals ook in de Mededeling van de Commissie wordt gesteld) en vooral een versterking van de economische structuur van de afzonderlijke Maghreb-landen.

5.3.2. Daarom moet, in nauwe samenhang met de twee bovengenoemde doelstellingen, worden gestreefd naar een geïntegreerde economische ontwikkeling, zowel binnen de diverse bedrijfstakken als binnen bepaalde gebieden. Van essentieel belang is dat daarbij het eigen ontwikkelingspotentieel van de Maghreb-landen, zowel qua natuurlijke hulpbronnen als qua menselijk kapitaal, maximaal wordt benut.

5.3.3. In dit verband kan worden gedacht aan een passende uitbreiding van de industriële activiteiten en een voorzichtige uitbouw van het toerisme en de daarmee samenhangende — al dan niet hoogwaardige — vormen van dienstverlening. Belangrijker is echter de ontwikkeling van de agro-industrie, niet alleen om meer

produkten te kunnen uitvoeren, maar ook en vooral om de afhankelijkheid van voedselimporten te kunnen verminderen.

5.3.4. Zo moeten er maatregelen worden genomen om de veehouderij en de teelt van granen en olijven in de Maghreb-landen te stimuleren, want voor het uitbouwen van de interne landbouwmarkten in deze landen is het nodig de producenten in deze drie sectoren een behoorlijk inkomen te garanderen. Daarbij moet wel rekening worden gehouden met de vraag naar deze produkten, zowel in de betrokken landen zelf als op de wereldmarkt. In dat verband kan veel lering worden getrokken uit de ervaring die is opgedaan in de beginjaren van het GLB, niet alleen wat het voeren van een intern prijsbeleid betreft, maar ook en vooral waar het gaat om het beschermen van de eigen produktie tegen buitenlandse concurrentie.

5.3.5. Dit is zelfs een doelstelling van strategisch belang omdat op deze manier de ontvolking van het platteland kan worden tegengegaan, de trek naar de toch al overvolle steden tot staan kan worden gebracht en het aantal potentiële migranten kan worden teruggedrongen.

5.3.6. Een dergelijke geïntegreerde economische ontwikkeling vereist adequate maatregelen ter bevordering van de werkgelegenheid om de jongeren — die bij de huidige sociale spanningen, de migratiebewegingen en de zgn. „brain drain” de hoofdrol spelen — interessante toekomstperspectieven te kunnen bieden. In de Mededeling van de Commissie wordt dan ook gesteld dat „het scheppen van werkgelegenheid een prioriteit moet vormen en de nadruk moet worden gelegd op programma's waarbij werkgelegenheid een belangrijk component vormt (bij voorbeeld het creëren van kleine en middelgrote ondernemingen)”. Het Comité kan er zich alleen maar over verheugen dat nu ook de Commissie het belang van een dergelijke aanpak, waar het Comité al lang voor pleit, blijkt in te zien.

6. **Specifieke aspecten van het gezamenlijke ontwikkelingsbeleid**

6.1. *Schuldenlast*

6.1.1. In sommige Maghreb-landen is de schuldenlast niet langer houdbaar. Zolang daar niets aan wordt gedaan, kan er in die landen absoluut geen sprake zijn van economische groei en ontwikkeling. De Commissie — die in het verleden meermaals door het Comité is bekritiseerd wegens haar terughoudendheid op dit vlak — erkent nu uiteindelijk toch de ernst van dit probleem en vestigt de aandacht op de nadelige gevolgen hiervan voor ieder ontwikkelings- en samenwerkingsinitiatief, vooral in het geval van Algerije.

6.1.1.1. Het stemt het Comité tot voldoening dat de Commissie zich aansluit bij zijn voorstel om buitengewone leningen ter ondersteuning van de betalingsbalans toe te kennen (zie het advies van 1991). Dergelij-

ke steunmaatregelen kunnen het schuldenprobleem evenwel alleen maar verlichten; zij zijn echter niet toereikend om dit probleem helemaal uit de wereld te helpen.

6.1.2. Het Comité betreurt dan ook dat de Commissie de twee andere voorstellen uit het advies van 1991 niet heeft overgenomen. Daarom brengt het deze hier nogmaals in herinnering. Enerzijds dient de Gemeenschap er onverwijld bij haar lid-staten op aan te dringen dat zij in de diverse internationale instellingen waar de schuldenproblematiek ter sprake komt gezamenlijk pleiten voor vermindering/conversie van de buitenlandse schuld van de mediterrane landen, en met name de Maghreb-landen. Anderzijds zou men, zoals overigens ook de Tunesische regering heeft voorgesteld, een andere regeling moeten treffen voor de terugbetaling van officiële schulden (met name aan EG-lid-staten); het Comité denkt in dit verband aan een regeling waarbij schuldvorderingen worden omgezet in investeringen in sociale voorzieningen, milieuprogramma's en initiatieven ten behoeve van het menselijk potentieel (met tegenwoordig in lokale valuta).

6.1.2.1. Verder zou moeten worden nagegaan of de buitenlandse schulden van de Maghreb-landen niet kunnen worden verminderd door het creëren van tweedehands-schuldenmarkten, zoals in enkele Latijnsamerikaanse landen is geprobeerd.

6.2. Structurele aanpassing

6.2.1. Verder is het ook zaak de door het Internationaal Monetair Fonds opgelegde structurele aanpassingsprogramma's te herzien. Deze hebben — in tegenstelling tot wat het IMF en de Wereldbank beweren — duidelijk niet de gewenste resultaten opgeleverd en zijn, vooral vanuit sociaal oogpunt gezien, onaanvaardbaar. De EG mag zich niet beperken tot het compenseren van de schade die door deze programma's is aangericht. De Commissie blijkt dit helaas nog steeds niet te beseffen, hoewel het Comité hier al meermaals op heeft gewezen. Daarom vestigt het Comité er nogmaals de aandacht op dat de Gemeenschap er bij het IMF en de afzonderlijke lid-staten op moet aandringen deze problematiek anders te benaderen. Zo zou zij zich kunnen beijveren voor het uitwerken van een internationaal plan voor het regelen van de schuldenproblematiek en de structurele aanpassing van de Maghreb-landen, zoals het Comité al in 1990 heeft voorgesteld; dat plan zou in de diverse internationale instellingen moeten worden besproken en zou gebaseerd moeten zijn op een IMF-programma voor de Maghreb als geheel, dat evenwel aan de specifieke situatie in de afzonderlijke landen moet kunnen worden aangepast.

6.2.2. Een en ander is absoluut noodzakelijk voor het welslagen van de maatregelen waarmee de EG in het kader van haar nieuwe Middellandse-Zeebeleid het economische hervormingsproces in de Maghreb-landen wil ondersteunen. Deze maatregelen worden in de re-

cente Mededeling van de Commissie nogmaals opgesomd en nader toegelicht. Het gaat hier om:

- technische bijstand (fiscale en financiële hervorming, herstructurering van bedrijven, privatisering, beroepsopleiding, enz.);
- steun voor kwetsbare sociale sectoren (eerstelijnsgezondheidszorg, onderwijs, huisvesting, enz.);
- directe steun voor programma's waarin een band wordt gelegd tussen beroepsopleiding en het scheppen van werkgelegenheid (privatisering en oprichten van kleine en middelgrote ondernemingen, leerstages met mogelijkheid tot indiensttreding, enz.).

6.2.2.1. Het Comité stelt met voldoening vast dat de Commissie net als het Comité zelf (zie het advies van 1991) het hiervoor ter beschikking gestelde budget ontoereikend vindt en dit dan ook wil optrekken.

6.3. Investerings

6.3.1. Waarom een regionale Maghrebmarkt?

6.3.1.1. Zoals gezegd kan alleen het creëren en uitbouwen van een regionale markt de Maghreb-landen in staat stellen een hoger ontwikkelingspeil te bereiken en hun afhankelijkheid van Europa op het gebied van de handel te verminderen. Alleen als er een einde komt aan de huidige versnippering, kan aan de uitbouw van een op de eigen markt afgestemde industriële structuur worden gedacht. Een interne markt zou, zoals ook tijdens de conferentie sociale partners is beklemtoond, in aanzienlijke mate bijdragen tot het aantrekken van buitenlandse investeringen; dit zou de economie beslist veel méér ten goede komen dan in opdracht van buitenlandse bedrijven te werken. Een en ander vereist echter een zodanig produktiviteitsniveau dat de eigen producten interessanter zijn dan ingevoerde producten.

6.3.1.2. De totstandbrenging van een grotere complementariteit tussen de EG en de Maghreb vereist heel wat meer dan het overhevelen van arbeidsintensieve productieactiviteiten naar de Maghreb-landen. Het komt er in de eerste plaats op aan te streven naar intra-industriële complementariteit tussen de mediterrane regio's van de Gemeenschap en de Maghreb-landen (ook op het vlak van de agro- en levensmiddelenindustrie). Daarbij moeten beide partijen een inspanning leveren om de nodige — aan de specifieke situatie in het Middellandse-Zeegebied aangepaste — nieuwe technologieën te ontwikkelen.

6.3.2. Hoe buitenlandse investeringen aantrekken?

6.3.2.1. In een op vrijhandel gebaseerde wereld-economie kunnen nationale, buitenlandse of gemengde particuliere investeringen een belangrijke bijdrage leveren

aan het uitbouwen van de economieën van de Maghreb-landen. Op dit vlak is het Comité het volledig met de Commissie eens.

6.3.2.2. Volgens de Commissie is het van essentieel belang dat de betrokken landen in het licht van hun concrete behoeften optimale voorwaarden scheppen om de binnen- en buitenlandse investeringen te stimuleren. Zij denkt daarbij zowel aan objectieve voorwaarden (voorschriften, economische integratie, ondersteuningsstructuur, enz.) als aan subjectieve voorwaarden (stabiliteit, vertrouwen). Die voorwaarden zijn ook tijdens de conferentie sociale partners genoemd en uitvoerig toegelicht. Een en ander wordt in het onderstaande nog eens in het kort op een rijtje gezet.

6.3.2.3. Als er een gedragscode voor investeringen bestaat moet deze soepel en werkbaar zijn en rekening houden met de behoeften van binnenlandse en buitenlandse investeerders. Bovendien zou er een instantie moeten zijn die de betrokkenen snel de nodige informatie kan verstrekken over de toepassing van de code en over het sociaal-economisch bestel in het land in kwestie (lonen, sociale verplichtingen, belastingstelsel, statistieken, enz.).

6.3.2.4. Verder is het absoluut noodzakelijk dat de investeerders tegen aanvaardbare prijzen over een adequate infrastructuur op het vlak van het vervoer en van de energie- en watervoorziening kunnen beschikken.

6.3.2.5. Mits het productieapparaat, de dienstensector en het kostenniveau concurrerend zijn, kunnen vrijhandelsgebieden voor een flink stuk toegevoegde waarde zorgen (verwerking van lokale of ingevoerde grondstoffen tot halffabrikaten of eindprodukten).

6.3.2.6. Voorts moeten de landen in kwestie ook over een goede banksector beschikken en moeten de lokale partners hun eigen middelen kunnen aanvullen met geld uit ontwikkelingsfondsen, met name in het geval van joint ventures.

6.3.2.7. Belastingregelingen (heffingen, accijnzen en andere vormen van belasting) moeten op een coherente manier worden toegepast en de investeerders in staat stellen tegen concurrerende prijzen te produceren. Douaneformaliteiten moeten snel, eenvoudig en methodisch worden afgehandeld.

6.3.2.8. Bij investeringen gaat het niet alleen om de overdracht van kapitaal en uitrusting, maar ook om het gebruik van nieuwe technieken en technologieën en van arbeidskrachten. Met het oog op de overdracht van know-how moeten de landen in kwestie over een regeling op het vlak van de bescherming van de intellectuele eigendom beschikken.

6.3.2.9. Van een oordeelkundige en billijke benutting van het menselijk potentieel kan alleen sprake zijn als het betrokken land over een moderne sociale wetgeving, een goed uitgebouwd netwerk van instellingen voor

algemeen vormend onderwijs en een regelmatig aan de concrete behoeften aangepast netwerk van beroepsopleidingscentra beschikt. Om de arbeidskrachten op een efficiënte manier te kunnen opleiden, moet nauw worden samengewerkt met de particuliere bedrijven die deze arbeidskrachten gaan gebruiken of gespecialiseerd zijn op het gebied van opleiding. Bovendien moet de opleiding alle terreinen bestrijken en mag zij niet beperkt blijven tot kaderpersoneel.

6.3.2.10. Verder moet — met EG-steun — worden gezorgd voor beter functionerende werkgeversorganisaties. Bijzondere aandacht verdienen in dit verband de opleiding van bedrijfsleiders, het bijeenbrengen van statistische gegevens en de rol van de werkgeversorganisaties zelf.

6.3.2.11. De Maghreb-landen dienen niet alleen oog te hebben voor de plaatselijke beroepsbevolking, maar ook een oordeelkundig beleid te voeren ten aanzien van emigranten, en met name personen met een voor hun economische ontwikkeling interessante specialisatie.

6.3.2.12. Speciale aandacht verdient voorts de samenwerking tussen kleine en middelgrote ondernemingen. Er moet voor worden gezorgd dat de nieuwe bedrijven kwaliteitsprodukten op de markt brengen die ofwel in de plaats komen van produkten die tot dan toe moesten worden ingevoerd ofwel tegen concurrerende prijzen kunnen worden uitgevoerd (eventueel in het kader van leveringscontracten met buitenlandse bedrijven).

6.3.2.13. De EG van haar kant dient haar technische en financiële steunverlening aan joint ventures voort te zetten en nog op te voeren, zowel in multilateraal verband (in het kader van de „EC-International Investment Partners”-regeling) als in bilateraal verband (via nationale diensten ter bevordering van de investeringen in het buitenland).

6.3.2.14. Ten slotte is het Comité nog van oordeel dat het toepassingsgebied van het zgn. „BC-NET” zou moeten worden uitgebreid tot Algerije (momenteel kunnen alleen Tunesië en Marokko hiervan gebruik maken).

6.4. *Onderzoek en opleiding*

6.4.1. Het Comité wijst erop dat een zelfstandige economische ontwikkeling in de Maghreb-landen alleen mogelijk is als ook de eerste fase van het proces van totstandbrenging van toegevoegde waarde, nl. het wetenschappelijk en technologisch onderzoek, in deze landen zelf plaats heeft. De Maghreb-landen mogen er zich niet toe beperken technologieën uit Europa in te voeren, maar moeten ook zelf nieuwe technologieën ontwikkelen. Deze moeten op de specifieke behoeften van de regio zijn afgestemd en de landen in kwestie de mogelijkheid bieden hun eigen potentieel te benutten, incl. hun „minder hoogwaardige” hulpbronnen.

6.4.2. Er moet vooral aandacht worden geschonken aan technologieën die de Maghreb-landen in staat stellen hun eigen potentieel te benutten, hun schaarse hulpbronnen zo weinig mogelijk te verspillen en zo weinig mogelijk afval te produceren. Om dergelijke technologieën te kunnen ontwikkelen moet steun worden verleend voor het stimuleren van de samenwerking tussen onderzoekscentra, universiteiten, plaatselijke instellingen en bedrijven. Daarnaast zouden ook specifieke maatregelen moeten worden uitgewerkt om het MKB ertoe aan te zetten meer aan onderzoek en ontwikkeling te doen.

6.4.3. Daar ook de mediterrane regio's van de Gemeenschap dergelijke specifieke technologieën nodig hebben, zou voorrang moeten worden gegeven aan programma's die voorzien in samenwerking tussen bedrijven en onderzoekscentra in de mediterrane regio's van de Gemeenschap en in de Maghreb-landen in het kader van projecten die zowel in het zuiden van de Gemeenschap zelf als in de betrokken Maghreb-landen worden uitgevoerd (onderzoeksactiviteiten, proefprojecten, productie op industriële schaal). In een aantal communautaire regio's vinden reeds dergelijke experimenten plaats; deze moeten worden geëvalueerd, verbeterd en op grotere schaal toegepast.

6.4.4. Ook de EG moet op dit vlak een bijzondere inspanning leveren door bij het uitwerken van haar O & TO-programma's ook met de Maghreb-landen en hun specifieke behoeften rekening te houden. Het Comité verwijst in dit verband naar de desbetreffende voorstellen in het advies van 1991 over het nieuwe Middellandse-Zeebeleid, die alvast in praktijk zouden kunnen worden gebracht in het kader van het Maghreb-beleid.

6.5. Handelsbeleid

6.5.1. Dat de Maghreb-landen er niet in geslaagd zijn hun uitvoer naar de EG op te voeren, komt doordat de Gemeenschap maatregelen heeft genomen om haar eigen productie — met name die van de agro-levensmiddelenindustrie en van de textiel- en kledingsector — te beschermen.

6.5.2. Op het vlak van de landbouw hebben tariefcontingenten, invoertermijnen, referentieprijzen en andere onderdelen van het gemeenschappelijk landbouwbeleid de export van de Maghreb-landen veel sterker beïnvloed dan de tariefconcessies. De protocollen van 1986/1987 hebben daar geen noemenswaardige verandering in gebracht.

6.5.3. Ten aanzien van industrieproducten — en met name textiel — zijn met de Maghreb-landen „zelfbeperkingsovereenkomsten" gesloten, waarin deze landen zich ertoe hebben verbonden vrijwillig af te zien van bepaalde voordelen die de samenwerkingsovereenkomst hun biedt. Deze nieuwe aanpak heeft niet alleen tot gevolg gehad dat de uitvoer van textielproducten is afgenomen maar heeft er ook toe geleid dat de bedrijven

(niet alleen in de textielsector, maar ook in de andere bedrijfstakken) uit vrees voor nog meer restrictieve maatregelen hun investeringen zijn gaan terugschroeven.

6.5.4. In vroegere adviezen⁽¹⁾ heeft het Comité erop gewezen dat de toegang van de produkten van de mediterrane landen tot de EG niet kan worden verbeterd als de ontwikkeling van de zuidflank van de Gemeenschap niet op een andere leest wordt geschoeid en als de Gemeenschap en de mediterrane derde landen niet overschakelen op een gezamenlijk ontwikkelingsbeleid waarbij het streven naar complementariteit en synergie in de plaats komt van de huidige onderlinge concurrentie.

6.5.5. Dat geldt vooral voor de landbouwsector, waarin de situatie zowel voor de mediterrane derde landen als voor de mediterrane regio's van de EG zelf onbevredigend is. Doordat er geen veranderingen zijn opgetreden in de traditionele exportstromen (hoewel in de aanvullende protocollen van 1987-1989 niet was bepaald dat deze ongewijzigd moesten blijven), kwam er ook geen verandering in de bestaande onevenwichtigheden en in de ontwikkelingsperspectieven voor de mediterrane derde landen (zie par. 5 van het rapport van 1989). Deze landen moeten echter absoluut hun export, en met name die van landbouwprodukten, opvoeren. Aan deze paradoxale situatie kan alleen een eind worden gemaakt als de EG en de mediterrane derde landen gezamenlijk een programma uitwerken dat tot doel heeft de agrarische en de agro-industriële productie van het gehele Middellandse-Zeegebied te heroriënteren volgens de criteria die het Comité in zijn vorige adviezen heeft aangegeven.

6.5.6. Het Comité heeft zich destijds aangesloten bij het voorstel van de Commissie om de toegang tot de EG-markt voor industrieproducten uit de mediterrane derde landen (incl. textiel en kleding) te verbeteren. Het had er namelijk al eerder voor gepleit om met de mediterrane derde landen geen zelfbeperkingsovereenkomsten meer te sluiten, maar in afwachting van of bij gebrek aan een passende GATT-regeling met de betrokken landen een aantal voorwaarden en garanties voor vrije toegang tot de EG-markt af te spreken. In die overeenkomsten zouden z.i. de volgende aspecten moeten worden geregeld: dumping, exportkredieten, namaak, sociale dumping, enz. (zie par. 9.13 van het advies van 1989).

6.5.7. De Maghreb-landen hebben de export naar de EG en de andere industrielanden broodnodig om aan harde deviezen te kunnen komen. Dat zou wellicht minder het geval zijn als binnen de regio een gemeenschappelijke markt tot stand zou komen. De EG zou er dan ook toe kunnen besluiten verdere exportconcessies aan de Maghreb-landen te koppelen aan de voorwaarde een gemeenschappelijke markt in het leven te roepen.

6.5.8. Verder zou de EG haar technische assistentie voor de verbetering van de exportstructuren van de

⁽¹⁾ PB nr. C 168 van 10. 7. 1990.

mediterrane derde landen moeten opvoeren. In dit verband pleit het Comité nogmaals voor de oprichting van een — door vertegenwoordigers van het bedrijfsleven van de EG en van de mediterrane derde landen te beheren — orgaan dat de afzet van mediterrane producten moet bevorderen. De EG zou als pleitbezorger voor de oprichting van een dergelijk orgaan moeten optreden en er ook het nodige geld voor moeten uittrekken.

6.5.9. Voorts zou de EG er bij de EVA-landen op kunnen aandringen dat ook zij hun markten in ruimere mate voor produkten uit de Maghreb-landen en uit mediterrane derde landen in het algemeen openstellen. Zij zou ook moeten nagaan of het niet mogelijk is trilaterale handelsakkoorden tussen de EG, de derde landen in het Middellandse-Zeegebied en de landen in Midden- en Oost-Europa te sluiten om tot een zo groot mogelijke complementariteit te komen.

6.5.10. De Commissie verklaart in haar recente Mededeling dat een van de voornaamste lange-termijndoelstellingen van de overeenkomsten tussen de EG en de Maghreb-landen de oprichting van een vrijhandelszone EG-Maghreb dient te zijn (deze doelstelling wordt overigens ook in de verklaring van de Europese Raad van Lissabon genoemd).

6.5.10.1. In beginsel past deze doelstelling (althans als lange-termijndoelstelling) perfect bij het streven naar een nauwere aansluiting van de Maghreb bij de EG, maar niettemin roept het voorstel van de Commissie, zoals het in de Mededeling wordt geformuleerd, serieuze bedenkingen op.

6.5.11. Dit geldt in de allereerste plaats voor de bewering dat het vooruitzicht op de totstandkoming van een vrijhandelszone „het perspectief op nauwere aansluiting bij de EG het nodige elan en de nodige geloofwaardigheid moet verlenen” en op die manier „een katalysatoreffect op het bedrijfsleven en de bevolking moet teweegbrengen”, zoals dit sinds 1985 met het vooruitzicht op de voltooiing van de binnenmarkt na 1992 het geval is.

6.5.11.1. De huidige situatie in de Maghreb is echter niet te vergelijken met de toenmalige situatie in de EG, die op dat ogenblik al bijna dertig jaar bestond. In ieder geval zullen er veel langere termijnen moeten worden gesteld om te voorkomen dat een en ander rampzalige gevolgen heeft voor de economie en het productie-apparaat in de Maghreb-landen. Bovendien zouden de bevolking en het bedrijfsleven dit „project” veeleer als een politiek manœuvre dan als een serieuze integratiepoging beschouwen. Als de Gemeenschap haar politieke wil om tot integratie te komen werkelijk „het nodige elan en de nodige geloofwaardigheid” wil verlenen, zou zij er wellicht beter aan doen maatregelen te nemen die de burger meer aanspreken en onmiddellijk resultaten opleveren.

6.5.12. In de Mededeling (evenals trouwens in de verklaring van de Europese Raad) wordt gesproken van een geleidelijke totstandbrenging van een vrijhandels-

zone, maar er wordt niet gezegd hoe lang de overgangsperiode mag duren. Het voorstel van de Commissie komt dan ook als vaag en propagandistisch over. Het Comité wijst erop dat om bovengenoemde nadelige gevolgen te voorkomen de overgangsperiode in het geval van de Maghreb veel langer moet duren dan bij landen met een vergelijkbaar ontwikkelingsniveau gebruikelijk is (tien jaar).

6.5.13. Ten slotte plaatst het Comité ook nog een vraagteken bij het voorstel van de Commissie (en de Europese Raad) om eerst met Marokko in zee te gaan omdat dit land al zijn belangstelling voor de oprichting van een vrijhandelszone heeft laten blijken. Dit zou niet te rijmen zijn met de recente bekrachtiging van de blokkering van het financieel protocol met dit land door het Europees Parlement, maar bovendien lijkt het geen goede zaak om met elk van de Maghreb-landen afzonderlijk aparte vrijhandelszones in te stellen, met uiteenlopende regelingen qua termijnen en (eventueel) organisatorische structuur.

6.5.13.1. In de eerste plaats is het zo dat de liberalisering van de handel met één enkel land niet tot een vermindering van de douanebescherming binnen de AMU zou leiden en bijgevolg een remmend effect zou hebben op het streven om een interne Maghreb-markt tot stand te brengen, hetgeen zoals gezegd de voornaamste doelstelling van het Maghreb-beleid dient te zijn.

6.5.13.2. In de tweede plaats zou een dergelijke aanpak alleen maar tot een steriele rivaliteit tussen de Maghreb-landen onderling leiden (die zich allemaal het meest „Europees” en „liberaal” zouden willen tonen), met als gevolg dat de Maghreb als geheel waarschijnlijk nog meer van Europa vervreemd zou raken.

6.6. Financiële samenwerking

6.6.1. Op het vlak van de financiële samenwerking met de Maghreb-landen vielen tot nu toe geen noemenswaardige resultaten te verwachten daar, gelet op de bestaande behoeften en de nagestreefde doelstellingen, de hiervoor uitgetrokken middelen veel te gering waren.

6.6.2. Als er in de financiële situatie van deze landen echter niet snel verbetering komt, zullen zij in sociaal-economisch opzicht steeds verder achterop raken. Dit zal het extremisme nog doen toenemen, de landen in kwestie nog meer van de buitenwereld vervreemden, voor nog méér onveiligheid in de regio zorgen en de kans op een gezamenlijke ontwikkeling van de gehele Europees-mediterrane regio wellicht onherroepelijk te nietdoen.

6.6.3. Van een versnelling van de economische ontwikkeling en een toename van de economische groei kan in de Maghreb-landen alleen sprake zijn als er vanuit het buitenland meer financiële middelen naar die landen toevloeien. Het Comité heeft zich reeds eerder aangesloten bij het voorstel om het totaalbedrag van

de ontwikkelingshulp van de Gemeenschap en haar lidstaten op 1 % van het communautaire BBP te brengen en hiervan 0,25 % voor Midden- en Oost-Europa, 0,25 % voor het Middellandse-Zeegebied en 0,50 % voor de andere ontwikkelingslanden te reserveren. Een eerste belangrijke stap in deze richting is het voorstel om het budget voor het externe beleid van de Gemeenschap tussen nu en 1997 te verdubbelen (naar voren gebracht in het kader van het „Pakket-Delors II”). Van die gelegenheid zou tevens gebruik moeten worden gemaakt om de beschikbare middelen volgens de hierboven aangegeven verdeelsleutel over de diverse categorieën ontwikkelingslanden te verdelen.

6.6.4. Ten slotte zij erop gewezen dat de EG zich niet uitsluitend op Midden- en Oost-Europa mag richten, maar ook aan het Middellandse-Zeegebied, en met name aan de Maghreb-landen, de nodige aandacht moet schenken.

6.6.5. In de Mededeling wordt erop gewezen dat de Maghreb-landen de eerstvolgende twee decennia enorm veel geld nodig zullen hebben. De Commissie wil haar verantwoordelijkheid op dit vlak op zich nemen en de Maghreb-landen een deel van de benodigde financiële middelen ter beschikking stellen, zonder evenwel noemenswaardige veranderingen aan te brengen — althans tussen nu en 1996 — in de doelstellingen en het budget van het nieuwe Middellandse-Zeebeleid.

6.6.5.1. Wat de aard en aanpak van de samenwerking (financiële protocollen, risicodragend kapitaal, ondersteuning van de economische hervormingen, horizontale samenwerking, steun van de EIB, enz.) en de omvang van de daarvoor uit te trekken financiële middelen betreft, verwijst het Comité naar de kritische opmerkingen in het advies van 1991 over het nieuwe Middellandse-Zeebeleid, die nog steeds geldig zijn.

6.6.5.2. Het wil er hier alleen maar nogmaals op aandringen dat de lidstaten hun financiële samenwerking met de Maghreb-landen beter dienen te coördineren. Dit dient te gebeuren in het kader van het nieuwe — uit het Verdrag van Maastricht voortvloeiende — buitenlands beleid en via een dialoog met de lidstaten van de AMU.

6.6.6. Het enige echte novum op het gebied van de financiële samenwerking is het voorstel om een Europees-Maghrebijnse Ontwikkelingsbank op te richten. Het Comité verheugt zich erover dat de Commissie zich daarmee aansluit bij het voorstel dat een aantal lidstaten een drietal jaren geleden naar voren hebben gebracht en waar het zich ook zelf al meermaals voor heeft uitgesproken. Het stelt evenwel vast dat het huidige voorstel niet zo ver gaat als het oorspronkelijke voorstel, dat niet alleen de Maghreb maar het gehele Middellandse-Zeegebied betrof. Aangezien de Middellandse-Zeeproblematiek een „globale” aanpak vereist, moet een dergelijke ontwikkelingsbank een grotere reikwijdte krijgen. Gelet op de recente hervatting van de Euro-Arabische dialoog en van de samenwerking met

de GCC-landen, moet zij er bovendien voor zorgen dat de financiële middelen van de olieproducerende landen een concrete bestemming krijgen in het kader van een grootschalig ontwikkelingsproject ten behoeve van het gehele Middellandse-Zeegebied en het gehele Midden-Oosten.

6.6.6.1. Daarom zou de Commissie zich moeten inzetten voor de oprichting van een Europees-mediterrane en Europees-Arabische ontwikkelingsbank, waaraan in de eerste plaats de Europese, Arabische en andere mediterrane landen hun medewerking zouden moeten verlenen, maar waarbij eventueel ook andere internationale „partijen” betrokken zouden kunnen worden.

7. Sociale dimensie van het gezamenlijke ontwikkelingsbeleid

7.1. Van de sociale aspecten van de samenwerkingsovereenkomsten van 1976 is tot op heden niets terecht gekomen en de problematiek rond de migratie uit de Maghreb-landen naar de EG wordt nog steeds geregeld door de wetgeving van de betrokken lidstaten en door bilaterale akkoorden, ondanks de ernst van de problemen en de steeds dichterbij komende voltooiing van de interne markt.

7.2. De laatste jaren is de sociale problematiek in de documenten over het Middellandse-Zeebeleid van de Gemeenschap vrijwel niet meer aan bod gekomen. In de recente Mededeling van de Commissie en in de verklaring van de Europese Raad krijgt de samenwerking op sociaal gebied daarentegen wel ruime aandacht. In beide documenten worden echter slechts twee aspecten aangesneden, nl. de emigratieproblematiek (waarop verder in dit advies nader wordt ingegaan) en de demografische ontwikkeling; wat het laatstgenoemde aspect betreft wordt alleen voorgesteld meer steun te verlenen ten behoeve van maatregelen om het geboortecijfer onder controle te houden.

7.3. Volgens het Comité (zie in dit verband ook het advies van 1991 over het Middellandse-Zeebeleid) zou de Gemeenschap aan heel wat méér aspecten aandacht moeten schenken. Zo zij er o.m. op gewezen dat :

- de werkgelegenheidsproblematiek een centrale plaats moet krijgen in het economisch beleid van de betrokken landen;
- de kwaliteit van het beschikbare menselijk potentieel moet worden verbeterd, met name via maatregelen op het vlak van de opleiding;
- de Commissie in het licht van de IAO-conventies een voor alle mediterrane derde landen geldend „sociaal protocol” met de nodige clausules voor het garanderen van de naleving van de sociale voorschriften en de vakbondsrechten zou moeten uitwerken, om te voorkomen dat de sociale bescherming en

de arbeidsomstandigheden in de betrokken landen beneden het in het handvest van de sociale grondrechten van de werknemers vastgelegde minimumniveau komen, terwijl anderzijds de Maghreb-landen ertoe zouden moeten worden aangezet naar het voorbeeld van de EG een voor de gehele AMU geldend handvest van sociale grondrechten van werknemers op te stellen;

- in het gehele Middellandse-Zeegebied een moderne vakbeweging moet worden uitgebouwd;
- de sociaal-economische kringen nauwer bij de tenuitvoerlegging van het Middellandse-Zeebeleid moeten worden betrokken, en zulks op alle niveaus (lokaal, nationaal, regionaal, communautair); in dit verband wijst het Comité er nogmaals op dat de sociaal-economische kringen van de mediterrane derde landen en de EG vóór ieder besluit in het kader van het gezamenlijke ontwikkelingsbeleid geraadpleegd zouden moeten worden.

7.3.1. Vooral de laatste drie aspecten, die volgens het Comité van essentieel belang zijn, krijgen in de Mededeling van de Commissie en de verklaring van de Raad niet de vereiste aandacht.

8. Migratie

8.1. De migratieproblematiek blijft zowel voor de Maghreb-landen als voor de EG een ernstig probleem vormen. In de Maghreb-landen stellen de problemen op het gebied van de werkgelegenheid en de economische groei, in combinatie met de ingrijpende demografische veranderingen die zich daar aan het voltrekken zijn en die nog wel een twintigtal jaren zullen duren, de beperkingen van de van vlak na de onafhankelijkheid daterende ontwikkelingsmodellen steeds duidelijker in het licht. In de EG, waar de migratieproblematiek tot nog toe altijd als een louter nationale aangelegenheid is beschouwd, zou de voltooiing van de interne markt weleens tot een institutionalisering van discriminerende sociale en juridische regelingen voor migranten van buiten de Gemeenschap kunnen leiden; bovendien blijft ook de illegale immigratie in de Gemeenschap een groot probleem, doordat enerzijds steeds méér inwoners van landen ten zuiden van de Middellandse Zee hun geluk elders willen beproeven en anderzijds het informele circuit in de Gemeenschap een grote aantrekkingskracht op buitenlandse arbeidskrachten blijft uitoefenen.

8.2. Tijdens de recente conferentie sociale partners hebben de vakbonden van de Maghreb-landen toegegeven dat de migratie niet tot grotere ontwikkeling, maar tot verspilling van menselijk kapitaal, ontwrichting van de economie en afhankelijkheid van de diverse gastlanden heeft geleid. Door massaal arbeidskrachten te „exporteren” naar andere landen — in ruil voor een deel van het daar verdiende loon — hebben de Maghreb-landen hun economische ontwikkeling op een kortzichtige manier aangepakt en volledig afhankelijk gemaakt van het geld dat geëmigreerde arbeidskrachten naar hun

land van herkomst sturen. Dit heeft een vicieuze cirkel in het leven geroepen, die nog steeds niet is doorbroken: enerzijds heeft de migratie een kapitaalstroom naar de landen van herkomst op gang gebracht, die niet voortvloeit uit produktieve activiteiten en leidt tot inflatie, parasitisme en uitgaven die geen stimulerend effect hebben op de diverse sectoren van de economie; anderzijds is het overwicht van deze kapitaalstroom op de betalingsbalans van de landen van herkomst inmiddels zo groot geworden dat de landen in kwestie volledig van deze geldzendingen uit het buitenland afhankelijk zijn geworden, en zulks op een moment dat steeds meer migranten hun werk verliezen, de pensioengerechtigde leeftijd bereiken of maar een gering bedrag opzij kunnen leggen. Bovendien heeft de massale emigratie van arbeidskrachten de samenleving en het economisch leven op het platteland — waar de meeste migranten vandaan komen — ontwricht en daardoor het wegtrekken van de plattelandsbevolking nog versneld, zonder evenwel enige verbetering te brengen in de werkgelegenheids-situatie door het feit dat die migratie het op geldzendingen uit het buitenland gebaseerde en dus per definitie niet-produktieve economisch model heeft bestendig.

8.3. Het Comité is van oordeel dat de EG nog vele jaren met het migratieverschijnsel geconfronteerd zal worden en er bijgevolg toe genoodzaakt is een adequaat immigratiebeleid uit te werken. De tijd lijkt nu rijp om, via concrete afspraken in het kader van een overeenkomst tussen de EG en alle Maghreb-landen, te trachten de migratiestroom uit de Maghreb af te remmen, onder controle te krijgen en in goede banen te leiden en de problematiek rond de sociale zekerheid van migrerende werknemers op een behoorlijke manier te regelen.

9. Democratie en mensenrechten

9.1. In de Verklaring van de Europese raad wordt er uitdrukkelijk op gewezen dat de betrekkingen tussen de EG en de Maghreb-landen moeten stoelen op een „gemeenschappelijke verbintenis” met betrekking tot de volgende aspecten: eerbiediging van het internationale recht, de resoluties van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties, de mensenrechten, de fundamentele vrijheden op burgerrechtelijk, politiek, economisch, sociaal en cultureel gebied en de democratische waarden, verdraagzaamheid en coëxistentie van culturen en godsdiensten.

9.2. Het Comité schaart zich volledig achter dit standpunt, waarmee de Europese Raad in feite voortbouwt op de Mededeling van de Commissie van maart 1991 over mensenrechten, democratie en ontwikkelings-samenwerking en op de daarop aansluitende Resolutie van de Raad.

9.2.1. Van dezelfde strekking was de Resolutie die het Europees Parlement in januari 1992 heeft aangenomen naar aanleiding van het debat over de financiële protocollen met de mediterrane derde landen. In die Resolutie wordt o.m. gepleit voor het opnemen van een clause inzake democratie en mensenrechten.

9.3. Het Comité stelt met voldoening vast dat ook de Commissie op dezelfde golflengte blijkt te zitten en van plan is om in de nieuwe overeenkomsten met de Maghreb-landen ook een plaats in te ruimen voor het aspect „democratie en mensenrechten”. Het zou evenwel graag zien dat in ieder geval zo spoedig mogelijk protocollen met dezelfde strekking als de door het Europees Parlement bepleite clausule worden gesloten om de tenuitvoerlegging van de huidige samenwerkingsovereenkomsten in goede banen te leiden.

9.4. Verder stelt het Comité ook vast dat de door de Europese Raad bepleite „gemeenschappelijke verbintenis” ook verplichtingen voor de Gemeenschap en haar lid-staten inhoudt, vooral op het stuk van de rechten van migranten en de bestrijding van racisme en vreemdelingenhaat.

9.5. Het is evenwel van oordeel dat de Gemeenschap er niet mee kan volstaan eerbiediging van de democratische waarden en de mensenrechten als voorwaarde voor financiële samenwerking te stellen, maar zich actief dient in te zetten om de mediterrane derde landen, en om te beginnen de Maghreb-landen, ertoe te bewegen de mensenrechten en de democratische waarden te eerbiedigen.

9.6. Daarom sluit het zich aan bij het voorstel van de Commissie om technische assistentie en financiële steun te verlenen ten behoeve van programma's van plaatselijke mensenrechtenorganisaties en democratische hervormingen van regeringen.

9.7. Het wijst er echter nogmaals op dat ook een inspanning moet worden geleverd om de economische democratie te bevorderen, en met name om een netwerk van onafhankelijke en democratische sociaal-economische organisaties tot stand te brengen en uit te bouwen, mede om te voorkomen dat de tenuitvoerlegging van het gezamenlijke ontwikkelingsbeleid uitsluitend een zaak van de centrale overheid wordt. Daarom dient het beleid ter bevordering van de democratie in de Maghreb-landen in de eerste plaats gericht te zijn op het versterken van de rol en het democratische karakter van de sociaal-economische kringen.

10. De rol van en de dialoog tussen de sociaal-economische organisaties

10.1. Om deze nieuwe vorm van samenwerking concreet gestalte te kunnen geven, dienen de EG en de AMU onverwijld werk te maken van de instelling, de verdere uitbouw en de institutionalisering van een permanente dialoog alsmede van de invoering van een overlegstructuur die het mogelijk maakt van gedachten te wisselen over economische, politieke en culturele vraagstukken van gemeenschappelijk belang. Met het oog hierop zou alvast een aanvang kunnen worden gemaakt met het organiseren van bijeenkomsten in het kader van een soort „Middellandse-Zeeforum”, waar het Comité al meermaals voor heeft gepleit.

10.1.1. Van groot belang is de culturele dimensie van die dialoog tussen de EG en de AMU. Zowel de Commissie als de Europese Raad komen in dit verband met concrete voorstellen, vooral ten behoeve van jongeren, studenten, docenten en wetenschapsmensen en op het vlak van de communicatiemiddelen. Zij voorzien daarmee in een ernstige lacune in het nieuwe Middellandse-Zeebeleid, waar het Comité destijds de aandacht op heeft gevestigd.

10.1.2. In de vorige adviezen over het Middellandse-Zeebeleid van de Gemeenschap is het Comité vooral op de economische en sociale aspecten van de dialoog met de AMU ingegaan. Het heeft zich daarbij positief uitgesproken over het voorstel van de Commissie om bij die dialoog zowel sectorgebonden thema's (zoals landbouw en energie) als meer horizontale onderwerpen (zoals de milieu- en migratieproblematiek) te behandelen. Voorts heeft het erop gewezen dat, zoals het ook reeds in zijn advies van 1989 had verklaard, voor een sectordialoog geschikte instrumenten en instanties nodig zijn (Middellandse-Zeeforum, gemeenschappelijke instellingen, enz.). In elk geval zou die dialoog moeten leiden tot gemeenschappelijke richtsnoeren voor het beleid dat in de diverse sectoren moet worden gevoerd. De bedoeling is dat dan later aan de hand daarvan sectorovereenkomsten tussen de EG en alle Maghreb-landen samen worden gesloten, als een eerste stap in de richting van overeenkomsten met alle derde landen in het gehele Middellandse-Zeegebied.

10.2. Het Comité stelt tot zijn grote voldoening vast dat de meeste van zijn aanbevelingen in de Mededeling van de Commissie en de Verklaring van de Europese Raad zijn terug te vinden. Positief vindt het vooral dat in de verklaring van de Europese Raad voor het eerst de wens te kennen wordt gegeven dat de dialoog tussen de EG en de Maghreb-landen niet uitsluitend op regeringsniveau wordt gevoerd, maar dat „zo spoedig mogelijk ook de gekozen vertegenwoordigers en de sociale partners daarbij betrokken worden”. Het Comité heeft daar in het verleden meermaals op aangedrongen en ook tijdens de conferentie sociale partners is daarvoor gepleit. Nu is deze idee dus voor de eerste keer expliciet opgenomen in een tekst van de Europese Raad. Helaas wordt met geen woord gerept over de centrale rol die het Comité daarbij zou kunnen spelen.

10.3. Met het oog op die dialoog pleit het Comité voor de instelling van een Sociaal-Economische Raad EG/AMU. Een dergelijk initiatief zou het namelijk mogelijk maken die dialoog een solide basis te verschaffen: door de sociaal-economische kringen erbij te betrekken is het mogelijk een brede maatschappelijke discussie op gang te brengen over de manier waarop de sociaal-economische complementariteit tussen de EG en de Maghreb concreet gestalte kan worden gegeven.

10.4. Als men de economische democratie wil versterken en een zo vruchtbaar mogelijke dialoog tussen alle voor de gezamenlijke ontwikkeling van de EG en de Maghreb relevante kringen wil opzetten, is het zaak verder te gaan op de weg die men met de organisatie van

de Conferentie van vertegenwoordigers van de sociaal-economische kringen in april jl. is ingeslagen en moeten de banden tussen het Economisch en Sociaal Comité van de EG, de Europese maatschappelijke en beroepsorganisaties en de sociaal-economische organisaties van de AMU verder worden aangehaald.

10.5. Het Comité wijst er nogmaals op dat dergelijke ontmoetingen voortaan regelmatig zouden moeten worden georganiseerd en later, bij een eventuele institutionalisering van de samenwerking tussen de EG en de Maghreb, een van de pijlers van deze samenwerking zouden moeten worden.

11. Naar een „nieuw contractueel kader”

11.1. De Commissie pleit in haar mededeling terecht voor een realistische aanpak van de betrekkingen met de AMU. Zij is van oordeel dat het overleg met de AMU moet worden voortgezet „zolang de politieke omstandigheden zulks mogelijk maken”. Er zij evenwel op gewezen dat de Gemeenschap ook op het politieke vlak een actieve en positieve rol kan en moet spelen.

11.1.1. In ieder geval mag het verstevigen van de contractuele betrekkingen met Algerije, Marokko en Tunesië de institutionalisering van de betrekkingen tussen de EG en de AMU niet vertragen en evenmin leiden tot een soort hernationalisering van het „globale” Middellandse-Zeebeleid.

11.2. Verder zouden de EG en de AMU een aantal gemeenschappelijke instellingen ter bevordering van hun gezamenlijke ontwikkeling in het leven moeten roepen, met als uiteindelijk doel de oprichting van een Raad voor Samenwerking in het Middellandse-Zeegebied.

11.3. Op korte termijn moet worden gestreefd naar het sluiten van een overeenkomst met de AMU of, indien de AMU daar nog niet klaar voor zou zijn, met alle Maghreb-landen waarmee de EG tot nog toe onderhandelingen heeft gevoerd. Die overeenkomst moet de eerste stap vormen in de richting van een „globale” overeenkomst (of „globaal” verdrag) met alle mediterrane derde landen ter vervanging van de huidige bilaterale overeenkomsten. In het kader daarvan kunnen dan ontwikkelingsovereenkomsten (of -contracten) over specifieke onderwerpen worden gesloten, zoals al meermaals door het Comité en het Europees Parlement is voorgesteld.

11.4. Volgens het Comité zou het nuttig zijn alvast bij wijze van experiment een aantal ontwikkelingsovereenkomsten (of -contracten) te sluiten overeenkomstig de voorstellen die het Comité in zijn vorige adviezen naar voren heeft gebracht.

11.5. In ieder geval is het Comité van oordeel dat de huidige financiële protocollen niet meer mogen worden verlengd.

Gedaan te Brussel, 24 september 1992.

De Voorzitter
van het Economisch en Sociaal Comité

Michael GEUENICH

Advies over het voorstel voor een richtlijn van de Raad betreffende de bescherming van jongeren op het werk⁽¹⁾

(92/C 313/19)

De Raad heeft op 1 april 1992 besloten, overeenkomstig de bepalingen van artikel 118 A van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap het Economisch en Sociaal Comité om advies te vragen over het voornoemde voorstel.

De Afdeling voor sociale aangelegenheden, gezinsvraagstukken en cultuur, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 10 september 1992 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Van Dijk.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 299e Zitting (vergadering van 24 september 1992) het volgende advies uitgebracht, dat met ruime meerderheid van stemmen (28 stemmen tegen, 5 onthoudingen) is goedgekeurd.

1. Algemene opmerkingen

1.1. Het Comité stemt in met het richtlijnvoorstel dat in hoofdlijnen strookt met de beginselen en bepalingen die zijn verankerd in het Gemeenschapshandvest van de sociale grondrechten van de werkenden (punten 20 t/m 23), evenals met de standpunten die het Economisch en Sociaal Comité in zijn adviezen betreffende de sociale grondrechten in de Gemeenschap en de organisatie van de arbeidstijd⁽²⁾ naar voren heeft gebracht. Het plaatst hierbij evenwel de volgende kanttekeningen:

1.2. De vraag hoe met kinderarbeid en de bescherming van de gezondheid en veiligheid van jongeren op het werk wordt omgegaan, wordt vandaag de dag beschouwd als graadmeter voor het belang dat een samenleving hecht aan geciviliseerde normen op het gebied van welzijn en rechten van de mens. Het is een goede zaak, en zeker niet voorbarig, dat de Europese Gemeenschap EG-wijde basisbepalingen op dit gebied wil vastleggen, waarbij rol en privileges van de nationale autoriteiten gerespecteerd worden.

1.3. In haar streven om een „juiste verhouding” te vinden tussen de „opstelling van een sokkel van [EG-]minimumvoorschriften” en de „noodzakelijke flexibiliteit” waarop de lid-staten aandringen zodat zij aan gevestigde nationale praktijken en gewoonten kunnen vasthouden (zie vijfde Overweging en art. 3, lid 3), heeft de Commissie evenwel te veel mogelijkheden opengelaten om de richtlijn te omzeilen of hiervan af te wijken. Het Comité wijst erop dat de IAO-normen voor dit gebied in sommige opzichten strenger zijn. In het voorstel zou verduidelijkt moeten worden dat de nationale autoriteiten zelf kunnen bepalen hoe zij het voorstel willen uitvoeren, en dat strengere nationale voorschriften gehandhaafd of ingevoerd kunnen worden; dit betekent evenwel niet dat de Commissie het wat de te bereiken resultaten betreft op het toeval mag laten aankomen. Het mag ook niet zo zijn dat „traditionele” vormen van parallelle of onaangemelde arbeid van kinderen en jongeren oogluikend worden

toegestaan, met name tegen de achtergrond van Richtlijn 91/533/EEG betreffende contracten/arbeidsverhoudingen⁽³⁾, die ook van toepassing is op door jongeren verricht werk.

1.4. Aan de andere kant zou in het Commissievoorstel iets sterker de nadruk moeten worden gelegd op de positieve kanten van de ontwikkeling van het menselijk kapitaal. Ook vanuit economisch oogpunt kan het zinvol zijn om kinderarbeid te verbieden, meer in opleiding en scholing van jongeren te investeren en jongeren geen werk te laten verrichten dat niet past bij hun leeftijd, waarvoor zij niet geschoold zijn en dat hun gezondheid kan schaden. De jeugd van vandaag is de generatie van morgen. Als de jeugd een goede opleiding krijgt, is de komende generatie beter opgewassen tegen de veranderende behoeften op een moderne Europese arbeidsmarkt.

1.5. Tegelijkertijd dient met klem te worden gewezen op de gezondheidsrisico's waaraan werkende jongeren zijn blootgesteld, en op de ongevallen op de werkplek waarbij deze leeftijdsgroep is betrokken. Het Comité constateert met grote bezorgdheid dat jongeren gedurende het eerste jaar dat zij werken, twee keer vaker het slachtoffer worden van een ongeval dan volwassenen en dat er een rechtstreeks verband bestaat tussen het aantal ongevallen op de werkplek en het opleidingsniveau van jonge leerlingen⁽⁴⁾. Ook het aantal ongemelde ongevallen en ziekten onder (gedwongen) werkende jongeren in het „zwarte circuit” dan wel in de grijze zone van „seizoen-” of „traditioneel” werk is zorgwekkend. Naast de voorgestelde richtlijn moet gezorgd worden voor strenger toezicht door de Commissie, meer concrete gegevens van de nationale autoriteiten en een strengere wetgeving op dit gebied.

1.6. Het Comité gaat ervan uit, dat de bepalingen van deze richtlijn de leerplichtbepalingen in de verschillende lid-staten niet in de weg staan.

⁽¹⁾ PB nr. C 84 van 4. 4. 1992, blz. 7.

⁽²⁾ PB nr. C 126 van 26. 5. 1989 en PB nr. C 60 van 8. 3. 1991.

⁽³⁾ PB nr. L 288 van 18. 10. 1991.

⁽⁴⁾ Zie COM(91) 543 def. — SYN 383, Memorie van Toelichting, punt 7.

2. Bijzondere opmerkingen

2.1. Rechtsgrondslag — artikel 118 A

2.1.1. Aangezien de voorgestelde richtlijn ontegenzeggelijk betrekking heeft op de werkomgeving en op veiligheid en gezondheid op de werkplek, is voor de juiste rechtsgrondslag gekozen.

2.1.2. In de tweede „Overweging” wordt verwezen naar de bepalingen van 118 A, lid 2, tweede alinea, betreffende het MKB; het zou ook zinvol zijn daarnaast te refereren aan lid 3 van hetzelfde artikel, ten einde te benadrukken dat de lid-staten maatregelen voor „een hogere graad van bescherming” van jongeren op het werk kunnen handhaven en nemen dan de minimumvoorschriften die thans in het Commissiedocument worden voorgesteld.

2.2. Negende „Overweging”

De Commissie zou niet alleen moeten verwijzen naar het Gemeenschapshandvest en de resolutie van het Europees Parlement, maar ook naar het advies van het Economisch en Sociaal Comité over de sociale grondrechten in de Gemeenschap, waarin specifiek aandacht wordt besteed aan het vraagstuk van kinderarbeid⁽¹⁾, evenals naar diens advies over de organisatie van de arbeidstijd, waarin wordt aangedrongen op een verbod op nachtarbeid voor jongeren in de Gemeenschap⁽²⁾.

2.3. Artikel 1

In artikel 1 van de richtlijn wordt gesteld dat deze richtlijn niet van toepassing is op werkzaamheden in gezinsverband. Het Comité meent echter dat dit niet geldt voor de bepalingen (artikelen 5, 6 en 7) op het terrein van de veiligheid en de gezondheid; deze bepalingen van deze richtlijn zijn wel van toepassing op werkzaamheden van economische aard die in gezinsverband worden verricht.

2.4. Artikel 2

2.4.1. In artikel 2, sub a), zou de Commissie voor de omschrijving van het begrip „arbeidsverhouding” moeten verwijzen naar de bovengenoemde Richtlijn van de Raad 91/533/EEG.

2.4.2. De definitie van „lichte werkzaamheden” in artikel 2, sub d), is onvoldoende — b.v. in samenhang met artikel 3, lid 2, sub c) — en zou dus verduidelijkt en strenger geformuleerd moeten worden. Het is beter om in de bijlage een uitgebreide, doch niet uitputtende, lijst met werkzaamheden op te nemen die niet onder de lichte werkzaamheden vallen. Deze lijst kan door jurisprudentie en door collectief overleg worden aangevuld.

2.5. Artikel 3

2.5.1. Het Comité stemt in met de algemene doelstelling in artikel 3, lid 2, om kinderarbeid te verbieden. Afwijkingen van dit beginsel zouden een uitzondering en niet de regel moeten zijn.

2.5.2. In artikel 3, lid 2, sub b), wordt aandacht besteed aan beroepsbegeleidende opleidingssystemen en het leerlingwezen; in dit verband moet er nauwer op worden toegezien dat de gezondheids- en veiligheidsvoorschriften, evenals de arbeidsvoorwaarden daadwerkelijk zijn afgestemd op de leeftijd van de betrokkenen. Dit geldt met name voor het grote aantal dubieuze bedrijfsstages waarvoor weinig of geen scholing is vereist en die sommige lid-staten hebben ingevoerd ten einde de officiële werkloosheidsstatistieken onder jongeren te kunnen „drukken”. Het Comité benadrukt nogmaals dat voor hoogwaardige opleidingen onder betere en veiligere omstandigheden moet worden gezorgd (waarop b.v. door de sociale partners en de bevoegde autoriteiten gezamenlijk toezicht zou kunnen worden uitgeoefend), zodat jonge werknemers terdege leren om te gaan met de veranderende behoeften op een moderne Europese arbeidsmarkt.

2.5.3. In het licht van de opmerkingen in paragraaf 2.4.2 (zie boven) zou de bepaling in artikel 3, lid 2, sub c), dat kinderen „lichte werkzaamheden” mogen verrichten, opnieuw bekeken moeten worden. De aangegeven minimumleeftijd dient evenwel veertien jaar te bedragen.

2.5.4. Artikel 3, lid 3 van de richtlijn zou moeten worden geschrapt. Dit is mogelijk, aangezien het overeenkomstig artikel 3, lid 2c), van de richtlijn is toegestaan dat kinderen lichte werkzaamheden uitvoeren. Zoals in paragraaf 2.4.2 van dit ontwerp-advies al wordt aanbevolen, zou een negatieve lijst met niet-lichte werkzaamheden als bijlage aan deze richtlijn moeten worden toegevoegd.

2.6. Artikel 4

De in artikel 4 genoemde afwijkingen dienen verduidelijkt te worden, waarbij rekening moet worden gehouden met frequentie en duur van de activiteiten. Tevens moet het equivalent van het Engelse begrip „employment” (waarmee altijd betaald werk wordt bedoeld) in alle taalversies van het voorstel worden overgenomen.

2.7. Artikel 5

2.7.1. Tot de in artikel 5, lid 2, aangekaarte „risico's” die verband houden met het werk en waarvan in bijlage I een „niet-uitputtende lijst” is opgenomen, behoort volgens het Comité ook het risico dat jongeren lopen die met grote bedragen aan geld moeten omgaan.

2.7.2. Het Comité meent dat jongeren, voordat zij te werk worden gesteld, voldoende ingelicht moeten worden over de mogelijke gevolgen van het werk voor

⁽¹⁾ PB nr. C 126 van 26. 5. 1989, paragraaf III B, achtste gedachtenstreepje.

⁽²⁾ PB nr. C 60 van 8. 3. 1991, paragraaf 1.13.

hun gezondheid en veiligheid. Dit moet vooraf worden duidelijk gemaakt; met een evaluatie achteraf kan niet worden volstaan.

Er moet worden verduidelijkt in hoeverre de richtlijn van toepassing is, waar het gaat om:

- een reeds bestaande arbeidsplaats waar voorheen een volwassene werkte en nu een jongere gaat werken; er moet onderzoek worden gedaan naar de gevolgen voor de veiligheid en gezondheid van jongeren. Dit kan op basis van de opgedane ervaringen geschieden;
- een reeds bestaande arbeidsplaats waar een jongere reeds werkt: artikel 6 van de richtlijn is van toepassing;
- een nieuwe arbeidsplaats waar een jongere gaat werken. Er moet een onderzoek vooraf worden gedaan naar de mogelijke risico's voor jongeren.

2.8. Artikel 6

De uitzonderingen genoemd in het tweede lid van dit artikel zouden nader gepreciseerd moeten worden. Dergelijke uitzonderingen zijn in de ogen van het Comité uitsluitend mogelijk in het geval van schoolleerovereenkomsten. Daarnaast zou het begrip „noodzakelijk” nader moeten worden toegelicht om hiermee het belang voor de beroepsopleiding te kunnen verantwoorden. Mits gezorgd wordt voor toezicht en deskundige begeleiding, stemt het Comité in met dit artikel ofschoon het zich bewust is van de consequenties voor het MKB.

Het in artikel 6, lid 3, voorgeschreven medisch toezicht moet gelden voor alle werkende jongeren en niet alleen voor aan risico's blootgestelde jongeren, om negatieve gevolgen voor gezondheid en ontwikkeling van jongeren te voorkomen.

2.9. Artikel 7

Dit artikel zou als volgt moeten luiden:

„Onverminderd de bepalingen van de richtlijnen 80/1107/EEG en 91/322/EEG wordt het jongeren niet toegestaan activiteiten te verrichten waarvan bij de evaluatie het risico van blootstelling aan de in bijlage II genoemde agentia en procédés, welke een gevaar vormen voor de veiligheid of de lichamelijke en geestelijke gezondheid, is gebleken”.

Verder zou er ook oog moeten zijn voor de morele gezondheid van de jongere.

2.10. Artikel 8

2.10.1. De Commissie zij erop gewezen dat wanneer de drie uur „lichte werkzaamheden” bij de gebruikelijke zes uur van het verplicht volledig dagonderwijs worden opgeteld, men uitkomt op een totaal van negen uur — één uur meer dan het door de Commissie voorgestelde

maximum. Volgens het Comité kan van jongeren die overeenkomstig artikel 8, lid 1, volledig dagonderwijs volgen in geen geval worden verwacht dat zij daarnaast ook nog drie uur „lichte werkzaamheden” op een schooldag kunnen verrichten. De bepaling dat dit „niet ten koste [mag] gaan” van het regelmatig schoolbezoek noch van hun prestaties op school, is vaag en zwak (wat gebeurt er b.v. met het huiswerk?). Het artikel zou ook betrekking moeten hebben op jongeren die een opleiding in scholingscentra volgen. Het totaal van de uren voor de aanwezigheid op school en het werk na schooltijd voor jongeren mag het totaal van acht uur per dag en veertig uur per week niet overschrijden.

2.10.2. Artikel 8, lid 4, zou moeten worden geschrapt.

2.10.3. Aan dit artikel dient een nieuw lid te worden toegevoegd, dat niet toestaat dat kinderen op zondag werk verrichten en waarin is bepaald dat jongeren alleen onder toezicht en onder schoolleerplichtovereenkomsten op zondag werk mogen verrichten.

2.11. Artikel 9

Het Comité is van mening dat de IAO-Verdragen 79 en 90 qua aanpak de voorkeur verdienen boven de voorstellen van de Commissie inzake nachtarbeid door jongeren. Het stelt derhalve voor artikel 9, lid 1, als volgt te wijzigen:

„Onverminderd de bepalingen van artikel 4 mogen kinderen beneden de 15 jaar (of jongeren die verplicht volledig dagonderwijs dan wel een verplichte scholing volgen) geen werkzaamheden verrichten gedurende de twaalf achtereenvolgende uren tussen 20 uur en 8 uur. Jongeren tussen 15 en 18 jaar mogen geen werkzaamheden verrichten gedurende de acht achtereenvolgende uren tussen 22 en 6 uur.”

De uitzonderingen op dit verbod van nachtarbeid zou uitsluitend voor jongeren mogen gelden onder de volgende voorwaarden:

1. in schoolleerplichtovereenkomsten;
2. onder toezicht.

Er blijft echter een absoluut verbod op arbeid van jongeren tussen 0 en 4 uur.

2.12. Artikel 10

Overeenkomstig het voorbeeld van de IAO zou de rusttijd voor kinderen beneden de 15 jaar tenminste veertien achtereenvolgende uren gedurende een periode van 24 uur moeten bedragen. Een rusttijd van twaalf achtereenvolgende uren voor jongeren tussen de 15 en 18 jaar lijkt adequaat.

2.13. Artikel 12

Er moet een verschil worden gemaakt tussen de rustperiode op zich na een ononderbroken werkperiode van

4,5 uur, en een pauze of onderbreking gedurende de werkperiode zelf.

uitgewerkt en dat EG-wijde controleprocedures noodzakelijk zijn, hierbij artikelen 169 en 170 van het Verdrag in gedachten houdend.

2.14. Artikel 14

Het Comité is van mening dat de bij schending van de richtlijn toe te passen sancties nader moeten worden

2.15. Artikel 15

Bij aanpassingen van de bijlagen I en II zou ook de in paragraaf 2.7 voorgestelde herziening uitgevoerd moeten worden. (art. 5).

Gedaan te Brussel, 24 september 1992.

De Voorzitter
van het Economisch en Sociaal Comité
Michael GEUENICH

BIJLAGE

Het volgende wijzigingsvoorstel, waarvoor ten minste 25 % van de stemmen zijn uitgebracht, is tijdens de discussie verworpen:

„Het gehele advies door de volgende tekst te vervangen:

1. Het Comité hecht zijn volledige goedkeuring aan het voorstel van de Commissie betreffende bescherming van jongeren tegen arbeidsomstandigheden en -voorwaarden die schadelijk kunnen zijn voor hun gezondheid, veiligheid en ontwikkeling.
2. Volgens het Comité moet absoluut worden voorkomen dat de uitvoering van de voorgestelde richtlijn ertoe leidt dat bestaande vormen van opleiding en scholing van schoolverlaters 'op de werkplek' worden bemoeilijkt en dat het niet meer is toegestaan dat jongeren in hun eigen wijk betaalde en qua tijd beperkte taken verrichten die traditioneel bij deze leeftijdsgroep horen. Er zijn zo veel verschillende opleidingsvormen en taken dat de lid-staten de mogelijkheid moet worden geboden om, overeenkomstig het subsidiariteitsbeginsel, van de uitvoeringsbepalingen van deze richtlijn af te wijken.
3. Het Comité constateert dan ook met voldoening dat het richtlijnvoorstel zo is opgesteld dat hierin de strekking van de vijfde en de vijftiende overweging wordt weerspiegeld. Hierin is bepaald dat een juiste verhouding moet worden gevonden tussen de minimumvoorschriften inzake bescherming en de noodzakelijke flexibiliteit van arbeidsomstandigheden en -voorwaarden en dat afwijkingen van de in de richtlijn vervatte beperkingen van wezenlijk belang zijn, maar geen afbreuk mogen doen aan de hieraan ten grondslag liggende beschermingsbeginselen.”

Stemuitslag:

Vóór: 38; tegen: 66; onthoudingen: 2.

Advies over het voorstel voor een beschikking van de Raad houdende wijziging van Beschikking 89/631/EEG betreffende een financiële bijdrage van de Gemeenschap in de uitgaven van de lid-staten om de communautaire regeling voor de instandhouding en het beheer van de visbestanden te doen naleven ⁽¹⁾

(92/C 313/20)

De Raad heeft op 18 mei 1992 besloten, overeenkomstig de bepalingen van artikel 198 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, het Economisch en Sociaal Comité advies te vragen over het voornoemde voorstel.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft besloten, de heer Silva tot algemeen rapporteur voor de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden te benoemen.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 299e Zitting (vergadering van 24 september 1992) het volgende advies uitgebracht, dat met algemene stemmen is goedgekeurd.

1. Inleiding

1.1. De onderhavige beschikking is gericht op wijziging van Beschikking 89/631/EEG van de Raad ⁽²⁾, waarin een tot 31 december 1991 geldende voorlopige regeling is vastgesteld betreffende een financiële bijdrage van de Gemeenschap in de uitgaven die de lid-staten doen om de naleving van de communautaire voorschriften voor de instandhouding en het beheer van de visbestanden in het Middellandse-Zeegebied te waarborgen. Deze maatregel werd genomen in afwachting van de vaststelling van communautaire voorschriften voor de visserij in deze regio.

1.2. Aangezien dergelijke voorschriften tot dusverre niet zijn vastgesteld, dient — tot zulks het geval is — ervoor te worden gezorgd dat de Gemeenschap een financiële bijdrage levert tot de maatregelen die de lid-staten op het gebied van de instandhouding van de visbestanden nemen.

⁽¹⁾ PB nr. C 138 van 28. 5. 1992, blz. 10.

⁽²⁾ PB nr. L 364 van 14. 12. 1989, blz. 64.

2. Algemene opmerkingen

2.1. De onderhavige beschikking kan de goedkeuring van het Economisch en Sociaal Comité wegdragen.

2.2. Alhoewel het Comité zich ervan bewust is dat de situatie tal van facetten heeft en zeer complex is, betreurt het toch dat nog geen gemeenschappelijk rechtskader is uitgewerkt op basis waarvan een evenwichtige en rationele exploitatie van de visbestanden in de Middellandse Zee mogelijk is.

2.3. Het Comité benadrukt eens te meer ⁽³⁾ dat een adequaat beleid inzake beheer en instandhouding van de visbestanden moet worden gevoerd, aangezien dit een dragende pijler van het gemeenschappelijk visserijbeleid vormt en de *conditio sine qua non* is voor het overleven van deze economische sector en de hiervan afhankelijke bevolkingsgroepen, en dientengevolge ook voor de instandhouding van de sociaal-economische structuur van de EG-kustgebieden.

⁽³⁾ PB nr. C 339 van 31. 12. 1991; PB nr. C 223 van 31. 8. 1992.

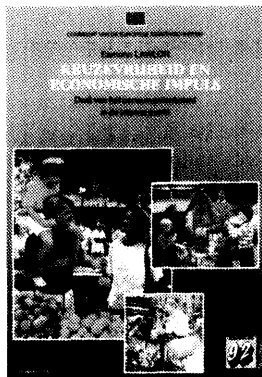
Gedaan te Brussel, 24 september 1992.

De Voorzitter
van het Economisch en Sociaal Comité
Michael GEUENICH

BUREAU VOOR OFFICIËLE PUBLIKATIES DER EUROPESE GEMEENSCHAPPEN

Luxemburg

- Keuzevrijheid en economische impuls — Doel van het Europese consumentenbeleid in de interne markt**
Eammon Lawlor

Het doel van deze brochure bestaat er niet in een economische rechtvaardiging te geven van de rechten van de individu — dit zou trouwens overbodig zijn —, maar te onderstrepen dat deze rechten economische consequenties hebben.

83 blz. — 17,6 × 25 cm

ISBN 92-826-0155-2 — Catalogusnr. CB-56-89-869-NL-C

Prijs in Luxemburg (exclusief BTW): 8,00 ecu

ES, DA, DE, GR, EN, FR, IT, NL, PT

- Naar een Europese financiële ruimte**

Liberalisatie van het kapitaalverkeer en financiële integratie in de Gemeenschap

De Lid-Staten van de Europese Gemeenschap hebben zich ten doel gesteld in 1992 een grote markt zonder belemmeringen aan de binnengrenzen tot stand te brengen. Die grote markt is niet denkbaar zonder een geïntegreerde financiële markt: kapitaal en financiële diensten moeten vrij kunnen circuleren.

321 blz. — 17,6 × 25 cm

ISBN 92-825-8193-4 — Catalogusnr. PP-88-004-NL-C

Prijs in Luxemburg (exclusief BTW): 16,00 ecu

ES, DA, DE, GR, EN, FR, IT, NL, PT

- Een Europese sociale ruimte voor 1992**

Patrick Venturini

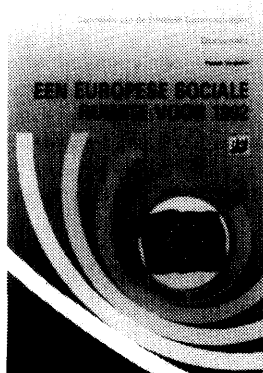
In deze brochure wordt een overzicht gegeven van de historische achtergrond van de sociale ruimte, de diverse aspecten daarvan en de wisselwerking daartussen: werkgelegenheid, vrij verkeer van personen en beroepsmobiliteit, economische en sociale samenhang, de arbeidsomgeving, vennootschapsrecht, sociale maatregelen ter ondersteuning van technologische veranderingen en de structuur van de arbeidsverhoudingen. Dit zijn de belangrijke aspecten van de „Europese sociale ruimte” in de dop.

1989 — 125 blz. — 17,6 × 25 cm

ISBN 92-826-0155-2 — Catalogusnr. CB-56-89-869-NL-C

Prijs in Luxemburg (exclusief BTW): 9,75 ecu

ES, DA, DE, GR, EN, FR, IT, NL, PT

BESTELBON TE VERSTUREN AAN:

Bureau voor officiële publikaties der Europese Gemeenschappen
2, rue Mercier, L-2985 Luxemburg

Gelieve mij de hierboven met aangegeven publikaties te sturen.

Naam:

Adres:

..... Tel.:

Datum: Handtekening:

**BUREAU VOOR OFFICIËLE PUBLIKATIES
DER EUROPESE GEMEENSCHAPPEN**
Luxemburg

**VRIJ VERKEER
VAN PERSONEN
IN DE GEMEENSCHAP
VERPLAATSING EN VERBLIJF**

Jean-Claude Séché

Vrij verkeer van personen in de Gemeenschap — verplaatsing en verblijf

Jean-Claude Séché

Dit document is één van de bijdragen tot de actie voor een volledige voorlichting van de burgers over de totstandbrenging van een Europese ruimte zonder grenzen per eind 1992.

69 blz. — 21 × 29,7 cm

ISBN 92-825-8663-4 — Catalogusnr. CB-PP-88-B04-NL-C

Prijs in Luxemburg (exclusief BTW): 7,50 ecu

ES, DA, DE, GR, EN, FR, IT, NL, PT

Gemeenschappelijke normen voor de bedrijven

Florence Nicolas, met medewerking van Jacques Repussard

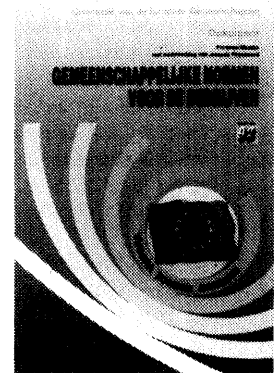
Dit document beoogt op de eerste plaats een uiteenzetting te geven van de werking van het Europese normalisatiestelsel, de middelen waarover het de beschikking heeft, zijn integratie in de Instellingen van de Gemeenschap en zijn raakpunten met de nationale en internationale mechanismen. Het is bovendien de bedoeling om aan de hand van concrete voorbeelden een gebruiksaanwijzing van de normalisatie te bieden.

1988 — 81 blz. — 17,6 × 25 cm

ISBN 92-825-8557-3 — Catalogusnr. CB-PP-88-A01-NL-C

Prijs in Luxemburg (exclusief BTW): 9,00 ecu

ES, DA, DE, GR, EN, FR, IT, NL, PT

**WEGWIJZER VOOR DE BEROEPSUITOEFENING
IN HET VOORUITZICHT VAN DE
GROTE GEMEENSCHAPPELIJKE MARKT**

Jean-Claude Séché

Wegwijzer voor de beroepsuitoefening in het vooruitzicht van de grote gemeenschappelijke markt

Jean-Claude Séché

Deze brochure biedt, in een ook voor niet-juristen toegankelijk taalgebruik, een beeld van de huidige situatie, waardoor het mogelijk wordt zich met de essentiële kenmerken van het vrije verkeer van personen vertrouwd te maken.

251 blz. — 21 × 29,7 cm

ISBN 92-825-8070-9 — Catalogusnr. CB-PP-88-004-NL-C

Prijs in Luxemburg (exclusief BTW): 18,50 ecu

ES, DA, DE, GR, EN, FR, IT, NL, PT

BESTELBON TE VERSTUREN AAN:

Bureau voor officiële publikaties der Europese Gemeenschappen
2, rue Mercier, L-2985 Luxemburg

Gelieve mij de hierboven met aangegeven publikaties te sturen.

Naam:

Adres:

..... Tel.:

Datum: Handtekening: